

Uit de ouwe speeldoos...

Emiel Fleerackers

bron

Emiel Fleerackers, *Uit de ouwe speeldoos....* Bode van het H. Hart, Alken 1932

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/flee001uito01_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

De laatste Leeuw van de Kempen

A° Dⁱ 630

Ver van weg en woon, diep-verloren in de eenzaamheid van de Kempenhei, ligt een zandheuvel, dien ze noemen: Bavvesduin. En een kwartier gaans van de Bavvesduin ligt, al even eenzaam en verloren, het Leeuwenheike.

Bavvesduin, Leeuwenheike: over den oorsprong dier benamingen mogen filologen en folkloristen malkander nog eens uitmaken vooral wat dom en leelijk is. Maar weeral is de waarheid zoo simpel! Zoo boven-op ligt de wetenschap! En wilt ge de ouwe, trouwe, eerbiedwaardige traditie gelooven, dan bediedt Bavvesduin niet anders dan Bavo's duin, de duin namelijk of zandberg, die door Sint-Bavo is bewoond geweest; en Leeuwenheike, de hei, waar de laatste leeuw van de Kempen begraven ligt.

- 'Den H. Bavo - zoo vertelt het Boek der H.H. Eremyten ende Eremytinnen - den H. Bavo/ gheboren uyt

het gheslacht vande Princen van Loreynen ende Hertoghen van Brabant/ wierdt met sulcke liefde tot Godt ontsteken/ dat hij hem tot Gendt tot een strenghe leven van poenitencie begaf. Want men stichtede tot Gendt op dien tijd twee cloosters ter eere van den H. Petrus door den raedt van den H. Amandus/ waer af het een ghemaect wiert op de Schelde daer Bavo in gingh wonen. Hij leefde zeer heylichlyck in dit clooster/ eenpaerlyc syn lichaem castydende. Dit is naermaels eene vermaerde Abdye gheworden/ ende wiert naer hem ghenaemt de Abdye van St Baefs. Bavo niet te vreden synde met dit strenghe leven/ gingh somtijts in de woestynen in eenicheydt leven/ hoorende de stemme Hieronymi: Wat maect ghy/ broeder/ in de wereltd/ die grooter syt dan de wereltd? Hoe langhe sullen u de schaduwen der daken benauwen? Hoe langhe sal u den beroockten kercker der steden besluyten? Afgheworpen hebbende den last des lichaems/ vliegh tot dat puer schynsel des hemels. De stadt is eenen kercker/ de woestyne is een paradys'...

Bavo speet het wel, dat hij, als een echte eremijt, niet gansch zijn leven slijten mocht in de woestijnen; maar de zorg van zijn klooster, de opvoeding van de jonge monniken liet hem niet los. Toch vond hij elk jaar, onder den vastentijd, wel enkele weken vrij om zich terug te trekken - en dan, in pelgrimspij, met 'palster ende scerpe', dat is: met staf en ransel, te voet heel den langen tocht, toog Bavo de Vlaanders door, de Schelde over, naar de hei-wildernis Taxandria, de toenmalige Kempen, - bij de huidige Bavvesduin.

En in die wildernis, levende van karige en magere groenten en van water uit het ven, verbleef hij in heilige retraite, met God alleen en zijn arme ziel, boetend om zijn oude

zonden, biddend dat God zijn apostelarbeid onder 't heidensche landsvolk zegenen mocht...

Menschelijk wezen zag hij in de hei zoo goed als nooit. Als de Kempenhei in den jare 1925 is wat ze blijkt, wat mag ze geweest zijn in den jare 630?... Maar juist in dit wilde, woeste, nog ongeschapene, - Bavo vond er voor zijn ziel een vaderland in: de woestijn was zijn paradijs!

En dien avond nu, zat hij geknield voor het groote kruis, dat hij uit twee mastestaken had saamgebonden en geplamt op den top van de zandduin; en nu de zon aan 't Westen wegslierde in breede banden goud en purper, richtte hij zich op, gebed voleind, om op zoek te gaan achter wat kruiden voor zijn avondmaal. Hij richtte zich op, zeg ik, keerde zich om - en daar stond me 'ne leeuw vóór hem!...

Steenstil, Bavo bezag den leeuw; steenstil, de leeuw bezag Bavo... Bavo staarde strak op den ros-bruinen, zwaren kop, met daarin een koppel groote, vurige oogen onderforschgespannen wenkbrauwen... Maar leeuw en Bavo, stom, steenstil, allebei...

Wat ging er gebeuren? Wist het de leeuw ... Bavo wist het niet... Ik meen, hij was te verbaasd om zichzelf af te vragen wat gebeuren ging of kon... En de leeuw bekeek Bavo maar, met star-stralenden ernst van leeuwenooogen, terwijl hij nu, langzaam weg en weer, den kwast van zijn staart langs zijn lenden kwispelde...

Nu rilde Bavo ook op zijn knieën; maar dat was menschelijke natuur en instinkt; want zoodra toch rees de ziel, de heilige ziel boven! met haar kinderlijk vertrouwen in den Vader; en, terwijl Daniel vóór hem opvizioende in den leeuwenkuil, Bavo murmelde: 'Benedicite, omnes bestiae et pecora, Domino!'

Toen sprak de Leeuw:

- 'Wie zijt ge?'

- 'Bavo... ik ben Bavo... En... gij?' ...

- ‘Ik ben Leeuw... en dat is, me dunkt, schoon genoeg... Ga zitten, menschenkind.’
Bavo zat neer op een mastetronk; de Leeuw zat neer op zijn staart, vlak vóór Bavo.
- ‘Zijt ge niet bang, menschenkind?’
- ‘Neen’ zei Bavo.
- ‘En als ik u zoo eens...?’ en de Leeuw vulde de verzwijging aan met een opgeheven, breedgespalkten klauw.
- ‘Dan was ik dood’ constateerde Bavo.
- De Leeuw liet zijn klauw zinken, zweeg een stonde; daarna, loyaal:
- ‘Als ik geen Leeuw was, 'k zou bang zijn van u... Hier zoo!’
- En weer stak hij zijn rechterklauw naar Bavo uit; maar ditmaal niet als een bedreiging die verscheuren gaat, maar zachtjes, beleefd, met de nagels verborgen in 't hairige dons...
- Bavo greep den klauw vast - en dat was een lief tooneeltje van gulle vriendschappelijkheid.
- Toen lieten ze malkander los; en weer viel een pooze.
- ‘Ge bekijkt me zoo’ zei de Leeuw plots... Wel jà, bekijk me best... Want binnen kort, binnen heel kort’... Even plots brak hij voor een oogenblik af, en toen, plechtig, rechterklauw omhoog als om zijn woord bij eede te zweren:
- ‘Ik ben de laatste Leeuw van de Kempen!’...
- En hij zweeg; en even rilde de trilling van 't woord op de lucht, zooals een rilling ging roeren in Bavo's ziel. Zóó melankolisch had de leeuw dat gezegd: een diepe, ernstige, zware melankolie zooals dit bij leeuwen vast hooren moet...
- ‘Ik ben de laatste Leeuw van de Kempen!... En ik word oud... 't Is nu mijn veertigste zomer... En na mij, is 't Leeuwenras in de Kempen uitgestorven.’
- ‘Ge zijt erom bedroefd?’ vroeg Bavo meewarig.
- ‘Ja wel’ - zei de Leeuw simpel... ‘t is altijd

droevig, te moeten zeggen: Ik ben de laatste, en na mij zijn er geen meer!... En zoo is het: ik sluit het hekken. In mij loopt mijn geslacht uit - en dood.'

Hij zweeg, hernam toen, en, op dreef nu:

- 'Mijn geslacht!... Mijn geslacht is lijk een edele, oude boscheik, echt en hecht van stam en wortel...

'Ik stam loodrecht af van den leeuw, die Mozes zag begraven... Zeg eens, menschenkind, hoe staat het verhaald in uw heilige boeken?... Ik bedoel: de begrafenis van Mozes?'...

- 'Alzoo' citeerde Bavo 'stierf Mozes, de knecht des Heeren aldaar in het land Moabs, naar des Heeren mond. En Hij begroef hem in een dal in het land Moabs, tegenover Beth-Peor; en niemand heeft zijn graf geweten tot op dezen dag.'

- 'Zoo gebeurde 't inderdaad' knikte de Leeuw; en toen de Heer Mozes begroef, niemand was er getuige van, tenzij een ouwe Leeuw... van verre, in den avond, van af een hooge rots...

'Van dien Leeuw stam ik af. En 't oude leeuwenbloed bleef worp na worp, eeuw na eeuw, zuiver en echt en trouw... Maar nu, helaas! is 't verbasterd geraakt; en... en... ik ben de leste Leeuw van de Kempen!

'Een ding om bij te weenen!

Ik had zes broers; en mijn vader, echte tak van echten stam, zei ons steeds: Kinderen, mijn zoons, leven is bijzaak en sterven is bijzaak; wat kapitaal is, en geen bijzaak: als leeuw te leven en als leeuw te sterven!

En vader zei nog: Wijkt alleen voor vuur; want vuur is goddelijk; eerbiedigt den mensch; want die is uw Koning; en misprijst de rest...

Als vader een beer zag, dan beval hij aan een van ons: daar is een beer; gij, zoon, grijp dien beer... En wie den

beer grijpen moest, kwam er wel af met een krauw en een schar; toch, hij greep den beer! En dan zei mijn vader: goed zoo, jonk!

En zoo hield vader den leeuwenaar in zijn zoons!

En toen hij oud werd, en stervend lag, hij zei: blijft Leeuwen, o mijn zoons!... en verbastert niet.'

Weer viel stilzwijgen; de Leeuw mijmerde; en Bavo wist niet wat hij zelf zeggen kon... En met een diepen zucht, zooals die uit leeuwenlongen kan opademen, de Leeuw ging voort:

- 'Ik word oud... Kijk!' - Hij stak zijn rechterpoot uit, opende langzaam en sloot den klauw, liet de spieren spelen: en jawel, dat waren lange, magere, dorre spieren, maar Bavo zag klaar wat geweldige kracht daar vroeger in gewoond had... 'Versleten spel!' morde de Leeuw, met zijn onderlip misprijzend omneer. 'En mijn oogen?... Als ik ze fronste, weg was de bliksem!... en als ik brulde, zweeg het onweer. - Ge gelooft me niet, menschenkind?... Eens, op 't onverwacht, ik brulde; en een bliksem, omdat hij meende dat een donder grolde, flitste... maar ik bekeek dien bliksem met zoo een frons dat hij schrok - en dood viel.'

Hier begon Bavo een tikje te twifelen aan de rechtzinnigheid van zijn gezelschap; maar deze vertelde 't hem met zulk een overtuiging! en daarbij, het kón waar zijn... Wat de Leeuw zoo bar-weg zei, was het inderdaad zonderlinger, ongelooflijker dan 't feit, dat dàar, vlak voor hem, op één armslengte uit, een Leeuw met hem te praten zat? En zoo dan geloofde Bavo maar simpel-weg, en redelijkerwijze, dat de frons van den Leeuw een bliksem had doodgebliksemd...

En om nu ook al iets te zeggen, vroeg hij:

- 'Zijt gij alleen op de wereld, Leeuw?'

- 'k Heb nog één zoon' antwoordde de Leeuw... Ik had er zes... 't Is ijselijk.'

Weer een pooze; en Bavo bemerkte dat het verleden opleefde in 't geheugen van den Leeuw - een droef, een tragisch verleden! En de Leeuw murmelde:

‘Vijf mijner zonen zijn verbasterd... 'k Heb ze weggejaagd van uit mijn oogen. Kon ik ze al even gemakkelijk wegjagen van uit mijn hart! Waar ze nu leven, ik weet niet: waar dan ook, ze leven en loopen met mijn vermaledijding op hun wezen...

‘Luister, menschenkind.

‘De oudste van mijn zoons was op de vlucht gegaan voor een boschbeer; en ik riep hem bij me, en ik rukte zijn ooren uit, dat ze lang waren als de ooren van een haas; en toen heb ik hem vervloekt, en gezegd: ‘Word haas, lafaard!... en 'k heb hem afgestooten.’

- ‘Toch’ dierf Bavo, ‘een beer! een beer!... Wat kan een jonge leeuw tegen een beer?’

- ‘Wat hij kan?!’... ontplofte de leeuw en stak zijn open muil zoo vlak tegen Bavo's gelaat dat deze den bloedigen dood zag... ‘Sterven! Dàt kan hij!’

‘En mijn tweede zoon’ ging nu na een poosje de Leeuw weer kalm voort, ‘de tweede had in een spelonk geslapen. Ik heb hem zijn manen uitgetrokken en hem vervloekt: ‘Word hond! Een hond slaapt in tonnen en spelonken!... Leeuwen slapen onder den open hemel en de vrije sterren!’

Bavo zweeg.

- ‘En de derde had - poeh - 'ne visch gevangen; en - poeah! - opgeëten... Ik heb hem zijn klauwnagels uitgerukt en den kerel vervloekt: Word otter!... en weg!... Eet 'ne Leeuw visch?... Een Leeuw eet beren en oerossen...

En de vierde had gejankt lijk 'ne wolf. Dàt wordt mode. lijk hij me zei. Ik zei: Dààr... dàt wordt mode! - en ik heb zijn tong uit zijn muil getrokken... Weg en vermaledijd!... jankt 'ne Leeuw?

‘En de vijfde beefde bij een donderslag, sloot zijn oogen

voor een weerlicht; en een halven nacht lang heb ik hem in de ooren gebruld, met mijn oogen verbliksemd, zoo geweldig dat hij ervan zot sloeg! zot van schrik!... 'k Heb hem heengejaagd en vervloekt.

‘Word wezel!... Beeft 'ne Leeuw?’

‘Wat nummer zes nu wezen zal dat zal ik afwachten. Maar gelijk de wereld nu tegenwoordig waait en draait... met al haar flauwigheden, en gelijk de kinders...’

Hij brak af, keek met gespannen blik de hei over, naar 't lage weilandje bij de beek, omneer in den avondschemer. Toen stond hij op, keek scherper toe...

- ‘Zie nu!’ knorde hij. ‘Daar hebt ge 't?’

Bavo keek de richting uit, zag in de verte wel iets bewegen, maar onderscheidde niets.

- ‘'t Is nummer zes!’... brulde de Leeuw met zijn basstem... Hij slabt me zoo waar de melk uit, die de boer daar neerzet voor zijn kalf... Melk drinken!... Ghoe!’...

Dit korte brul-ghoe stiet over de heide voort...

- ‘Hij heeft me gehoord... Ghoe! Ghoe... Hij gaat komen... 'k Zal hem leeren.’

En weg en weer over de zandduin stapte de Leeuw, bitste de tanden, sloeg vervaarlijk zijn staart... En Bavo zweeg, vroeg zich angstig af wat gebeuren zou... Tot de kleine Leeuw kwam, bang-voorzichtig den heuvel op, hoofd en staart over den grond sleepend.

- ‘Hierrr!’ beval vader.

't Leeuwke beefde er bij; en de ouwe, plots:

- ‘Drinkt 'ne Leeuw melk?... Daar!’ - en hij duwde hem met zijn ijzeren klauw de voorste tanden stuk. - ‘En wees vermaledijd!... word kalf!... Van onder mijn oogen!... 'ne Leeuw drinkt bloed!’

't Was op een omzien gebeurd, heel 't familiedrama; en toen Bavo van 't verschot bijkwam, was de kleine al verre, de wijde hei in en den grauwen avond, - vermaledijd!

Weg en weer nu, een tijd lang, stapte de Leeuw, met zijn manen te berge, zweependen staart, onderwijl een korte briesching uitbrullend; en zoo inderdaad, meende Bavo, moest Ezechiël zijn Leeuw bespeurd hebben, ‘die leerde roof te rooven, en menschen at, en de steden verwoestte, en het land alsmede dezès volheid ontzette met de stem zijns brullens.’

Maar terwijl Bavo allengs weerkwam van zijn verbazing, kwam allengs de Leeuw weer van zijn woede; en plots - want deze Leeuw redeneerde met veel plotsigheden in stijl en gebaar:

- ‘Hebt ge zoons, menschenkind?’ - en zat neer op zijn staart.

Bavo ging zeggen dat hij te Gent, in 't klooster, zooveel geestelijke zonen had in de jonge monniken, die aan zijn vaderzorg waren toe vertrouwd, maar de Leeuw was hem voor:

- ‘Als ge 'ne man zijt, 'ne man met een hart, houd er den aard in, den echten aard, den ouden geest!’

En nu scheen de Leeuw opeens heel melankoliek te worden; en alsof hij daar zoo maar te mijmeren zat, op zijn eentje:

- ‘Daar is niets zoo droef als verbastering. Niets zoo erg.

‘Gij zijt uw eigen zelf niet meer.

Ge zijt vergroeid.

Ge voelt u wegsterven in uw eigen bloed.

Ge sterft vooraleer ge dood zijt... Dat 's droevig!

Voor 'ne Leeuw is 't zooveel te droever!

Als een konijn verbastert, dat 's niets; maar 'ne Leeuw!

'ne Koekoek legt zijn ei in een vogelnest; daar is hij koekoek voor.

'ne Vos woont soms in een konijnepijp; daar is hij vos voor.

Maar een visch in een leeuwenmuil; bereschrik in een leeuwen oog; een konijn in een leeuwenhart; koemelk in een leeuweziel!

Zwak zijn mijn ouwe klauwen; toch, 't zijn leeuweklauwen.

Zwak staan mijn ouwe oogen; toch 't zijn leeuwen oogen.

Zwak slaat mijn ouw hart; toch 't is een leeuwenhart.

Bij mijn zoons zijn 't otterpooten, katten oogen, een kalverhart!

Ik zal de laatste zijn van mijn ras! '...

Hij zweeg, fronste fel de wenkbrauwen, staarde strak vóór zich uit op het zand; en zoo somber zat hij daar of hij voor zijn klauwen dien hopeloozen afgrond zag: de laatsigheid van zijn ras! '...

- 'Maar... het ras kan herleven' troostte Bavo.

- 'Herleven?' grinnikte de Leeuw, en schudde den zwaren kop. Geloof dat niet!...

'Na mij zullen er geen leeuwen meer zijn in de Kempen! En wat zal de Kempen zijn zonder leeuwen?

Herleven, zegt ge. Inderdaad, ze zullen herleven, maar niet in spier en levende bloed.

Jana, de ouwe raaf, die ginds-op woont, en die alles weet wat ooit gebeurde en ooit gebeuren zal, vertelde me dat ze latertijds leeuwen - geschilderde leeuwen! - zullen dragen op lange stokken, zegt ze, en dat ze zullen stappen en zingen van 'ne Leeuw, die niet te temmen is. Maar een liedje, snapt er Jana altijd bij, is verduidelijk.

Intusschen verbasteren de echte Leeuwen. En ik ben gelukkig dat mijn vader het niet beleven moet. Hij ruste zacht, de ouwe man!...

"En wat zal het baten, dat, op hooge stokken, Leeuwen, recht-op staan en klauw-klauwen en zich niet laten temmen, als we zelf kalf en konijn worden?"...

De ouwe Leeuw had zichzelf in ontroering gepraat, want zijn stem trilde. Bavo, de droefheid niet willende storen, hield zich heel stil.

- "Krek als met onze Koningen" historieerde de Leeuw... 'Klovis was groot!... maar zijn kinderen en nakinderen verbasterden!... En, zei me Jana, na den huidige Koning Dagobertus, begint de verwording voor goed!... Na den Leeuw - het kalf!... En binnen kort zullen de afstammelingen van Klovis - van Klovis, die majestatisch te paard reed, recht-op, - liggen op een ossekar, bijna te vadsig om vadsig te zijn...

'Zwijg, troost me niet' zei de Leeuw, meenend dat Bavo spreken wilde.

'Eeuwig zal de glorie bezongen van den Leeuw; wat baat, dat ze me bezingen in hun liedjes en verloochenen in hun bloed?

'Vaarwel... 'k ga me laten sterven'...

- 'Blijf hier' zei Bavo. 'Sterf dan hier.'

- 'Neen; Leeuwen sterven in de eenzaamheid; alleen, ja, en als ge de leste Leeuw zijt, moet ge nog schooner sterven dan al de andere Leeuwen!'

Hij stapte heen; opeens toch, kopkeerend:

- 'Maar menschenzoon, als ge zonen hebt, zeg het hun.'

Weer ging hij heen, en, alweer beneden de duinen over zijn schouder heen:

- 'Zeg het hun!... Houd er den geest in...'

En toen, drie dagen nadien, Bavo, op zoek, den dooden Leeuw vond - dood ja, maar met een Leeuwenfrons nog over 't Leeuwenwezen, hij begroef hem eerbiedwaardig en plechtig, ter plaatse zelf waar hij stierf, - het huidige Leeuwenheike.

* * *

En na de dagen zijner afzondering, keerde Bavo naar

Gent weer - en zijn duurbaar klooster. En natuur! toen hij, in zijn eerste onderrichting, aan zijn broeders zijn ontmoeting met den Leeuw vertelde, in den lange, den breede vertelde, soms met Leeuwengebrul en Leeuwengebaren -, daar was in zijn auditorium niemand die hem gelooven wilde.

Maar toch, hij sprak hun met zoo een vuur, zoo een overtuiging, zoo een heilig geweld; sprak hun van 't zout der aarde, dat niet verflauwen mag, zei hun dat zoo min de Leeuw van Juda als de Leeuw van de Kempen verbasteren mag; dat zij in hun hart den geest der vaderen, Kwintinus en Amandus en zooveel anderen, moesten opjagen; en hij zei hun dit alles met tranen, en ontroering, en gewijde teksten zooals: Mementote praepositorum vestrorum - dat ze dan eindelijk toch de waarheid van de wondere ontmoeting geloofden; en dat elk voor zich, in zijn heiligst binnenste, den eed zwoer dat hij ten minste, gawe God de genade, niet verbasteren zou.

- 'En moest het gebeuren, broeders' zoo eindigde Bavo, 'dat de verbastering in uw kristelijken aard binnendrong en inkankerde, dan hoop ik, als een benedictie van den Heer, dat de schimme van mijn ouwen Leeuw naast u rijze! u waarschuwe! - u in de ooren brulle omtrent wat hij in de mijne brulde:

- 'Kinderen, mijn zoons, leven is bijzaak en sterven is bijzaak; wat kapitaal is, en geen bijzaak: als Kristen te leven, en als Kristen te sterven. Amen!'

De Ridder met den Beker

Om 's Heeren zoetheid en genade
en liefde en goedertierenheid
te loven en verheergewaden,
heeft in den ouden, vromen tijd
een monnik deze rijmballade
te boek gebracht, dat ieder zou
uit spijt voor al zijn booze daden
zijn arme ziel in tranen baden
en boete en rouw.

Graaf Sigurd, heer van Frankenstein,
vergastte vrienden en gemalen,
maar mengelde in den malvezijn
van Ridder Rijhold, dien hij haatte,
een droppel gift; - en met een schijn
van oude vriendschap, Sigurd lachte:
- 'Heer Rijhold, 't moge zoet u zijn!' -
En Rijhold dronk den beker wijn -
en stierf dien nachte.

Maar van dien avond, van die stonde,
 verrees de Wroeging - en ze sloeg
 in Sigurd's hart dezelfde wonde,
 die Caïn in het harte droeg...
 En sedert heeft hij rust gevonden
 noch schuilplaats. Wenschend naar den dood,
 hij vluchtte! - en hoorde uit al de monden
 van wind en water: 'Zonde! Zonde!' -
 en vlood!... en vlood!...

Hij vlood, alleen door schrik geleid
 en kwam, na lange rit en ronde,
 in 't Zwart-Woud, bij een eremijt,
 en knielde en biechte zijne zonde...
 De monnik bad een langen tijd
 en sprak: 'De schuld is u vergeven,
 zoo gij den beker-maledijd
 met water vult en Gode wijdt!...
 Ga!... Gij zult leven!...'

Naar huis gaat Sigurd, neemt vol hope
 den kelk, waaruit de sluwe dood
 in 't hart van Rijnhold kwam geslopen...
 Naar 't dal nu, daar, waar in één schoot
 drie waterbronnen samenloopen!
 Hij ziet het water, nauw gerept,
 zoo spiegelvlak, zoo wijd, zoo open;
 het schijnt den kelk omneer te nopen...
 Hij bukt... Hij schept!...

Heer! waar is 't water, dat daar blonk?
 En Sigurd beefde... en schepte weder;
 en weder schepte geenen dronk!...
 Dan naar den stroom, die diep- en breeder

vast miljoenen bekers schonk!
 Helaas!... Dan, waar met zwaar geruchten
 van wateren de zeeslag klonk!...
 En toen de kelk naar 't water zonk,
 het water vluchtte!...

Nu, naar het land der Muzelmannen,
 en 't heilig graf van onzen Vorst,
 met Godfried en de duizend vanen,
 trok Sigurd, en droeg op de borst,
 door zon en gloed en wilde orkanen,
 den beker-maledijd... en ziet!
 op 't einde van de lange bane,
 buigt Sigurd over de Jordane...
 en 't water vliedt!...

Toen overviel hem Caïn's schrik
 en wanhoop; en de wanhoop staarde
 als staalvuur uit zijn dorren blik;
 en hij werd zwervling over de aarde
 En was hij moe, zijn needsbeschik
 verbood hem rust en spant en sponde...
 En 's avonds ging het snik op snik:
 - 'Alleen lijk Judas zuiver ik
 me van die zonde'...

Tot hij na menig land en stede,
 eens op een berg kwam, bij een kruis;
 hij knielde, murmelde gebeden;
 en brak in tranen... wier geruisch
 den beker vulde lieverlede...
 En toen de beker stond gevuld,
 rees Christus' arm zacht naar beneden:
 en zegende: 'Zoon, ga met vrede...
 Ik delg uw schuld...'

En waar dit kruis staat opgericht,
daar is het, dat na boet en lijden,
Graaf Sigurd nu begraven ligt,
met zijnen beker bij de zijde...
Hij zag den dood; - hij ziet het licht!
Ei, Lezer, dat bij Gods genade,
u Sigurd's boete steune en sticht',
niet anders wenscht die heeft gedicht
dees rijmballade!

Dood van Koning Conor MacNessa (A° Dⁿⁱ 33 - Iersche Legende)

't Was de droevigste nacht van de nachten,
toen de krijgeren, weenend van smart,
hunnen stervenden koning meebrachten,
met die wonde in het midden van 't hart.
Want zij hadden gestreên zonder schilden,
maar met zweerden alleen - lijk hun vorst;
en een spies snorde... en trof... en ze trilde...
en de staalspits brak af in zijn borst!

En ze vlijden in lommer en loover
den stervenden koning nu neer,
en Zingen, de meester, boog over
den vorst en de wonde en de speer.
En de krijgeren stonden er neven
en ze vreesden en zeiden geen woord;
en de meester rees op: 'Hij zal leven!
Zal leven! o broeders!... maar hoort!... -

‘De koning zal sterven de stonde,
 dat de spieze, die kleeft in zijn borst,
 zal lossen en valt uit de wonde...

Dan sterft hij, MacNessa de Vorst!
 Maar zegt hij vaarwel aan de feesten,
 aan jacht en aan krijgerendorst,
 en betoomt hij zijn woede en zijn geesten,
 zoo leeft hij, MacNessa de Vorst!’ -

En hij leefde!... Maar was het wel leven?
 Wijl te zaam rond den warmenden heerd,
 zijn makkers den avond verdreven
 en vertelden van zwerven en zweerd,
 of als ze den wijn lieten stroomen
 bij 't klinkende lied van een bard...
 zat de koning, alleen met zijn droomen,
 alleen, met die spies in zijn hart!

En hij leefde!... En hij zag dat zijn knechten
 vertrokken, waarom en waarheen?
 zooniet om den vijand te vechten!
 en MacNessa bleef thuis - en alleen...
 En hij wist dat er onrecht gebeurde,
 dat zijn volk was benauwd en benard...
 en hij weende als een kind - en hij treurde
 met de dreigende spies in zijn hart!

De zonne lag over de kruinen
 van het bloeiende, blinkende woud;
 ze zilverde zeevlak en duinen
 en spoelde de dalen vol goud.
 Bij het strand, in den lommer der boomen,
 zat de koning, verloren in wee,
 en zijn oog en zijn hart en zijn droomen
 liet hij wiegelen over de zee...

Wie was 't die op eens al die klaarte
 en de zon in den duistere stiet?
 en die met dat dondergevaarte
 de wereld verschudde als een rief?...
 En de koning riep Barach den Druïde:
 - 'Waar bleef zoo de zon? en van waar,
 van waar kwam die storm van geluiden?...
 De dag was zoo stil en zoo klaar!...'

- 'o Koning' zei Barach de Druïde,
 'leen 't harte naar wat er geschiedt!
 want ik weet wat die storm van geluiden,
 wat dit plotslinge duister bediedt!...
 Tot boete van menschlijke zonden
 kwam Gods Zoon op aarde - en zoo juist
 werd de Zoon aan den schandpaal gebonden,
 en gegeeseld, gesmaad en gekruist!' -

- 'Gekruist?' - riep de Koning en beefde...
 en wat dan, wat was zijne schuld?' -
 - 'o Koning! Hij kwam en hij leefde
 in onschuld en liefde en geduld...
 Hij noemde zich herder en hoeder;
 en hij zei tot zijn vijand: 'mijn vriend!' -
 en hij zei tot den arme: 'mijn broeder!' -
 en hij zei tot de wees: 'o mijn kind!' -

En toen hij, - o wee den verrader! -
 verkocht en versmaad en verguisd,
 hing te sterven, hij smeekte zijn Vader
 voor hen, die hem hadden gekruist!...
 - 'O mijn God!' riep de Koning... 'ze dorsten?
 en hij zwaaide zijn zweerd... 't Is te snood!
 maar de spere sprong los uit zijn borste -
 en Conor MacNessa viel dood!

Sint-Servatius en de duivel **- (Anno 384) -**

Bij de vijftig jaar lang nu had Servatius zijn bisdom van Tongeren bestuurd. De man was op. Hij was op; en hij voelde dat hij op was. Niet zoo zeer op geraakt in den zwaren zielenarbeid en den al even zwaren strijd tegen ketters en heidenen; maar vooral... ja zie!

Sommige pastors zullen me best begrijpen! de heilige man had de laatste jaren kerken gebouwd, een kerk te Tongeren, een kerk alhier, een kerk aldaar... en kerken bouwen zonder geld, zonder hulp, zonder steun, 't mag heilig werk zijn, maar 't is slavenwerk!

Gode dank toch! de laatste kerk die hij te bouwen had, stond onder dak - af! maar de man zelf was op en hij voelde 't.

En nu had hij nog maar één ding van doen, om teenemaal gelukkig te wezen; namelijk: dat nu, zoodra het den Heere believen mocht, de bediedenis van zijn bisschoppelijke wapens - die waren: een paar klompen, een zon, een adelaar - haar hemelsch beslag krijgen zou; dat hij de

klompen en al 't aardsche zoo spoedig mogelijk mocht achterlaten, terwijl zijn ziel, de adelaar, zou opstijgen naar God, de eeuwige Zon!

Maar hij wilde zich voorbereiden tot die oneindige vlucht omhoog; en daarom - 't woord indachtig van Sint-Ambrosius: 'De eenigheyt is seer voordelyck tot eene salighe doot' - besloot hij een plaats te zoeken, waar, ook met den besten wil van de wereld, niets anders zou te vinden zijn dan eenigheyt...

Een zijner kanonniken vertelde hem, dat zulk een gebenedijde plaats te vinden lag aan den overkant van de Maas - in het Geuledal.

Waarop Servatius, dit eigenste uur nog, te reize toog, een ganschen dag voortpelgrimeerde langs den oever van de Jeker, 's nachts de Maas overstak; - en bij den dageraad stond hij in het Geuledal!...

Van op een hoogte, hij liet zijn blik gaan over de streek... En inderdaad, de kanonnik had niet gelogen.

Want te dien tijde was de geheele Geulegouw wel een woestijn. Maar sindsdien zijn onze kloeke vaders - ha! 't Limburgsche ras! - eeuwenlang en onverpoosd erlangs gegaan, hebben 't land in het zweet van hun aanschijn bewerkt, beploegd, doorwroet; en de Groote Landman van hierboven heeft den arbeid van zijn kinderen gezegend... En zoek me nu eens, over de gansche ruime wereld heen, een tweede gouw als de Geulegouw - zooals de Geulegouw daar ligt heen te golven over landruggen, vlakten en bergen, met hare groene weiden, haar vruchtbare dellingen, haar glooiingen vol gouden, rooden, gelen ooftbouw. Heel het land vloeit over van boter, zuivel en melk; en nog beter dan, laat me zeggen 'dat prachtig land van Insulinde, dat zich daar om den evenaar' enz., het land der Geule verheugt zijn volk met zijn schoonheid en voedt zijn volk met zijn rijkdom!...

Maar, als ik zei, in 't jaar O.H. driehonderd en zooveel 't was een woestenij; en hoegenaamd niets anders dan een woestenij, - zand, hei, en eenzaamheid; en alwaar het zand ophield, begon de hei, die ophield alwaar het zand begon... en over zand en heide heen, lag de eene alleenige eenzaamheid alleen, woest en wild.

Ziende hoe wild en woest, Servatius heeft gejubeld van blijdschap, net zooals S. Paulus de Eremijt bij zijn eersten tred in de woestijn van Egypte, 'uit ganscher harten' zegt Hieronymus 'dese plaetse minnende, al oft hem die van Godt ghegheven hadde gheweest.'

En ook nog lijk S. Paulus, 'heeft den heyligen man daar onder eenen bergh een groote speloncke ghevonden'. En in die speloncke zou hij nu, verre van alle bisschoppelijke zorgen en bekommeringen, enkele dagen mogen slijten, in contemplacie, penitencie ende abstinencie, om aldus zijne ziel, reeds zoo heilig, nog meer te heiligen; reeds zoo sterk, nog meer te sterken voor de ure van den aanstaanden dood.

Bij dage bleef Servatius binnen zijn cel, moederziel alleen met God, op beide knieën mediteerend vóór een houten kruis en een doodshoofd; en enkel bij 't vallen van den avond, kwam hij telkens eens buiten en kuierde wat.

Den zevenden avond zoo, was hij al kuierend op den berg geraakt in later tijd Ubagsberg te heeten; en hij schouwde 't Westen in, alwaar achter Vlaanderen heen, de zonne neerging in een zee van vuurgloed; en hij stond zoo, lijk Mozes voorheen op den berg Nebo, en hij zag het gansche land, Gibad en Dan, en het gansche Naftali, en het land van Efraïm en Manasse, en het gansche land van Juda tot aan de achterste waters; en het Zuiden en het effen veld van Jericho de Palmstad; tot Zoar toe... zoo zag Servatius, vóór hem uit, het gansche Geuledal, de Romeinsche baan van Aduatuca naar Colonia, den kruisberg en St Pietersberg en Bescheilenberg en Kinkelenberg en zoo verder tot over

de waters der Maas, en hij peinsde, vouwde de handen, peinsde half luid en murmelde:

- 'Heere God! hoe zal dit land hier een schoon land zijn, als er volk zal wonen, volk zoo talrijk als de sterren in 't firmament!...

Plots hij hoorde, kort bij, een ingehouden lach: 'Ha - a - haaa!' Maar rondkijkende, zag hij niemand; zoodat hij voort peinsde:

- 'Heere God! Hoe zal dit land een kristelijk land zijn, als al die duizenden zielen priesters zullen bezitten, talrijk genoeg om hen te gerieven; ieverig genoeg om hen in wel en wee ter zij te staan, voorbeeldig genoeg om hun tot levensevangelie te strekken!'

En die lach weer, luider nu: 'Ha - a - haaa!' - En alweer, toen Servatius rondkeek, zag hij niemand, en meenende dat hem een ijle fantasie door 't hoofd geslagen was, hij bad al door:

- 'Heere God! Hoe zal dit land hier een heilig land zijn, als al de zielen en priesters in kerken zullen bidden, kerken opgebouwd ter eere Gods en zoo schoon en zoo menigvuldig dat men zeggen zou...'

Maar vlak nu bij, vlak naast hem, schaterde de lach:

'Ha - a - haaa!' ...

De Heilige keek over zijn linkerschouder en zag een man staan, - herkende plots den duivel!... Hij herkende den duivel, ja, aan zijn solfergeel gezicht, mager en spitsig, aan zijn knevel zwart en scherp, aan zijn oogen zoo diepdonker en vlammend, aan zijn bokkepooten! aan zijn grijnslach die nog haaa! grinnikte... Maar hij was in 't geheel niet onthutst. Integendeel. Kalm weg, hij vroeg:

- 'Waarom deedt ge zoo: ha - a - haaa?' - En hij deed hem na, - dat is: hij deed hem na in zooverre een bisschop den duivel kan nadoen, als de duivel lacht op zijn duivelsch: ha - a - haaa!

En Satan zelf was onthutst - waarschijnlijk omdat de heilige niet onthutst was. Maar Satan overwon zijn zwakte en vroeg, geslepen:

- 'Meent ge, dat hier ooit volk zal komen wonen?... zal kunnen wonen?... hier?...' en met zijn bokkepoot stampte hij in 't heizand, zoodat het opvloog dor en droog als een groote woestijnvlaag, in 't klein.

- 'Waarom niet? Numquid poterit Deus parare mensam in deserto?... Zal God een tafel kunnen toerichten in de woestijn?... Psalm 77 vers 19... lees dat, man!'

Vast zat de duivel; en sprak van iets anders.

- 'En die priesters?... Meent ge dat er inderdaad nog vele eeuwen zullen verlopen vooraleer ik den lesten priester aan 't leste kruis...'

Servatius onderbrak de bedreiging met een gebaar uit de hoogte; en streng:

- 'Zwijg, Satan! Eruntque sacerdotes mihi religione perpetua... Aäron en zijn zonen zullen met mij in eeuwig verbond staan...'

En met een verschrikkelijke toespeling voegde hij er aan toe = 'Eeuwig, Eeuwig!... Ge begrijpt dat woord niewaar?' -

De duivel schrok: zoo diep sloeg de toespeling in! toch maar een stonde, want triomfeerend:

- 'En die kerken dan? Wie zal ze bouwen? van waar zal dat komen?' ... en hij wreef financieel, den duim over den wijsvinger.

Dat was een prachtige zet van den duivel, want in zijn vraag ook zat een wreede toespeling; toespeling op de geldelijke moeilijkheden, waar Servatius mee te worstelen had bij den bouw zijner laatste kerk.

Terwijl de heilige zweeg en zijn baard streek, en zoo maar niet staandevoets een juist-klinkend antwoord vond, ging Satan voort scherp en triomfantelijk:

‘Ha - a - haaa, Servatius! 'k Zou liegen als ik zei dat ik veel plezier beleef in mijn positie... Toch, de leste jaren, heb ik gelachen, ik heb gelachen zeg ik, toen ge die leste kerk te bouwen hadt...

‘Ik zag Monseigneur langs de bane gaan met een zakje over den schouder, en kloppen op de deuren en smeeken om een penning voor de kerk, een kerk die gebouwd moest en die er zoo van doen was... en dat God die milde gevers wel loonen zou...

‘En sommigen gaven mild, ja wel, en sommigen gaven minder, en sommigen gaven niets, en sommigen sloten hun deur en lieten beleefd weten dat ze niet thuis waren; en na een gansch jaar geloop en gebedel, was er juist, maar juist geld genoeg om een sakristij te bouwen... En toen trokt ge zelf maar aan 't werk!... Dat was kordaat, ja wel, maar ook komiek!’

- ‘Ze staat er toch’ zei Servatius met fierheid.

- ‘Dat is waar’ zei de duivel: ‘en een schoone kerk is het helaas! ook wel.’

Toen viel er een korte pooze. En de vuurgloed, in 't verre westen werd flauwer, de duisternis zwaarder.

- ‘Servatius, simpele man,’ ging nu de duivel weer voort, ‘gij bedriegt u als ge meent dat uw triomf eeuwig zal duren. Ondergaan zal hij zooals de zon ginder in den avond... Even rood, maar rood van bloed naar ik hope.

‘Niet eeuwig zal ik het spel verspelen tegen Kerk en Kruis.

De ketterijen, die ik ophitste, hebben hun tanden botgebeten op de rots van Petrus. Dat is waar.

De Romeinsche Nero's, naar mijn plan en opzet, hebben getracht uw apostelen te versmoren in hun bloed; maar lijk een der uwen het zei: bloed der Martelaren, zaad van Kristenen... Dat 's ook waar.

Maar wees niet overmoedig, Servatius! Mijn dag zal

komen... Komen zal hij!... Ik heb mijn plan, mijn wapens - en tijd langer dan ik wensch!

‘Miljoenen Sarrazenen zal ik eens opjagen als een stormwind uit het Oosten tegen Rome en Kristendom.

‘Keizerlijke degens zal ik eens smeden, die kroon en tiaar zullen stukslaan.

‘Het heilig kleed zonder naad zal ik scheuren, twist en tweespalt zoo verdervend laten werken, dat de pauselijke troon er zal van waggelen als een oude stoel. Honden van opstand, beren van brutaliteit, tijgers van revolutie zal ik losbinden in 't hert van uw kinders; twijfel stichten aan God en mensch; de zielen dronken maken van zonde...

En als dit altemaal niet lukt, juist zooals mijne ketterijen en mijn vervolgingen mislukten, dan... dan...’

Hij aarzelde een oogenblik; en Servatius meende dat de man ging vloeken en vreeselijkheden uitbraken tegen de sterren van God...

- ‘En dan?’ -

- ‘Dan!’... en stil bijna, met een geslepen grijnslach: ‘als 't niet lukt met geweld, Servatius, zal 't lukken met zoetigheid... Voor nieuwe tijden, nieuwe wapens!... U hebt ondervonden, hoe moeilijk de menschen aalmoezen schenken... Eens geven ze gaarne; tweemaal?... hmm!... driemaal? - dat wordt te veel; viermaal?... dat is te veel... Die slapende gierigheid zal ik wekken en aanwakkeren, Servatius, totdat ze, binnen eeuwen misschien, maar vroeg of laat toch, met haar kromgehaakte grijpvingers hangt over heel de Kristenheid, lijk de geest van Memnon, Memnon, ge weet wel, die, vóór zijn val uit den hemel met schuinsche oogen te staren zat naar 't goud van de starren... En gij en uw priesters, zult van armoe en wanhoop vergaan op de woeste plaats zelf, waar een kerk komen moest!’ -

Servatius had den schromelijken wensch, die een profecije wilde wezen, gehoord, en aldoor gezwegen, aldoor in

zijn hart gebeden: ‘Heer, leg wijsheid op mijn lippen, opdat ik antwoorde naar uwen geest!’ -

En luid: met toornbewogen stem, hij ook sprak zijn profecij:

- ‘O Satan! het woord dat ge spreekt, is lijk het hart dat ge draagt: kwaad, hard, goddeloos!

We staan hier in deze eenzaamheid tegenover malkander als twee geesten - den hoogsten en den laagsten, ja en neen, goed en kwaad.

God zal 't winnen!

De waarheid heeft het gehaald bij uwe ketterijen; het bloed van onze martelaars bij de majesteit van uw keizers; - en wat de toekomst betreft, dit voorzeg ik u: de kristenhamer zal het winnen op uw Sarrazenen; de tiaar op uw zwaarden; eenheid op twist; versterving op zinnelijkheid; armoede op rijkdom; nederigheid op hoogmoed; heiligheid op zonde; liefde en liefdadigheid op hel en duivel!...

En als het helaas! gebeuren moest dat de menschen uit het Geuledal in 't diepste van hun hart geen liefdadigheid meer, in 't diepste van hun beugel geen penning meer vonden... welaan! dan zullen de priesters zelf weer, zooals ik zelf heb gedaan, het houweel in de rots zetten om steen, het traweel in de handen nemen voor den bouw... Waarom niet?... God is de bouwheer van de bergen, Christus is de bouwheer zijner Kerk... En zijn de dienaars meer dan de Meester?...

Maar dat zal niet... Wanneer eens de Geulegouw zal bevolkt zijn en gekerstend, dan zal er tot het einde der eeuwen liefdadigheid en offervaardigheid heerschen en bloeien, zoodat de rijke man zijn goud brengt, de burger zijn zilver, de landbouwer en werker zijn penning, en tot de schamelste weduwe haar penningsken...

“En God zal het hun loonert!” -

- “k Geloof er niets van” - zei Satan.

- “Dat weet ik” zei de Heilige sarkastiek... De waarheid is niet voor u gemaakt!...
Maar nu, vade retro!... Er van onder!...’

Hij hief zijn houten kruisken op, ging slaan. Maar weg was de duivel, en op de plaats waar hij gestaan had, walmde een plotse vlam op...

Toen langzaam en breed uit, zegende Servatius met een grooten zegen de gansche donkere gouw, het donkere dal, de donkere bergen - en keerde weer naar zijn spelonk.

's Anderendaags wilde hij naar Tongeren weer; maar hij viel ziek te Maastricht en stierf drie dagen nadien, op 13 Bloeimaand van 't Jaar O.H. 384...

Zijn lichaam - aardsche klompen - liet hij op de aarde na; en lijk een adelaar steeg zijn ziel omhoog naar de eeuwige zon... die God is...

Van uit de hooge glorie, waar hij nu verblijft, zal hij ten eeuwigen dage waken over zijn duurbaar kristen Geuledal.

Het Hart van Goël

- 'Captivam duxit captivitatem.' -
- 'De gevangenschap heeft Hij gevangen geleid.' -

In diepen nacht en donker wee,
gewald met bosch en wildernisse,
geboeid in banden, berg en zee,
ver uitland, waar moerassen kissen
en bloeden in den avondgloed,
vuurkraters kraken en rotsen hangen
en de donder in de wolken broedt, -
daar zat een volk, - een volk gevangen.

Gevangen; één met den éénen droom
aan de oude vaderlijke luchten,
waar zon en zomer zijn blij aroom
spoelde over land en vee en vruchten...
En droef en droomende, weenden zij:
- 'Gevangen in dees wilde bosschen,
geketend in de slavernij,
daar is geen mensch, die ons verlosse!' ...

En toen stond Goël op - en sprak:
 - 'o Broeders, groet de nieuwe tijden!
 Staat! volgt me... Ik zal u naar het dak,
 't dak en 't huis van uw vaders leiden!' -
 Een grijsaard vroeg: 'Wie zijt gij dan, zeg?' -
 En geen rees op... Maar Goël zeide:
 - 'Ik ben het leven en de weg...
 Staat op en volgt me... Ik zal u leiden!' -

En was het dat één droppel droop
 uit Goël's troostwoord op hun smarte?
 en was 't een leste vonkeltje hoop,
 dat roerde en flikkerde in hun harte?...
 Ze stonden op - en Goël voor,
 ze trokken op, langs grauw moerassen,
 bij vuur en donder, waters door,
 langs de opgestapelde terrassen

van rots en afgrond - en de tocht
 ging dagen door de woestenijen;
 en ieder hoopte en ieder zocht
 de boorden van de doodsvalleien...
 Maar boven hing de hemel toe,
 geen zon of uchtend klom te kimme;
 ze volgden zwijgend, mat en moe,
 den Leider en zijn grauwe schimme.

En dagen duurde de eenige tocht;
 geen zonne wou de zwervers groeten;
 hun hart met hoop en wanhoop vocht;
 het schoeisel sleurselde aan hun voeten;
 en gaande en lijdend, raakten zij
 zoo ver en diep in geulen en goren
 dat een, vol schrik en schreiende zei:
 - 'Geen uitweg meer! wij zijn verloren!' -

En in der waarheid, 't was zoo!... want
 zwaar woog de nacht neer en de baren
 en zeeslag sloegen over het land;
 de zwarte en stollende gebaren
 van klippen en rotsen stonden uit
 ten hemel op; en veel en verre,
 lang, met een kissende geluid,
 regende bloed van rosse sterren.

En weer sprak Goël: 'Broeders, hoort!
 o Broeders, groet de nieuwe tijden!
 Dra breekt de dag en dageraad voort,
 Komt mede!... Ik zal u lichten en leiden
 naar have en huis van uw vaders heen!' -
 Toen zweeg hij - en geknield te gronde,
 hij scheurt zijn kleed... en zijn borst vaneen
 en trekt zijn hart uit de open wonde!

Nu rees hij op - en toog dit Hart
 boven zijn hoofd met bei zijn handen;
 en lijk een wapperende flard,
 een toorts vol hars, dit Harte brandde!...
 En dol, de zeewind huilde en joeg
 door 't goudgeflakker van de vlamme,
 die flakkrend gloorde en glorend sloeg
 de nacht door en de donkere dammen. -

En 't kokend bloed viel drop bij drop
 langs Goël's armen en zijn handen.
 Hij riep 'o Volk! de bergen op!' -
 en ging voorop - en 't Harte brandde!
 En bij dit bloedige visioen,
 waardoor de stem van Goël streefde
 fel lijk de klank van een veldkларoen,
 de ziele van de zwervers beefde.

En met een opgezweepte kracht,
 en nieuwe spieren, jonge stappen,
 ze volgden, drongen door den nacht;
 en klimmende op de rotsige trappen,
 scheen, keer op keer, hun 't levend vier,
 dat vóór hen hing, een gouden vase,
 een wapperende krijgsbanier,
 een zonnebloem, een blijde oaze.

Hoe lang het duurde, wist er geen;
 ze gingen, klommen, gingen, stegen
 de dorpels op van stoep en steen;
 ze gingen, volgden het Hart, en zwegen...
 tot op eens dit Harte stil... stil hong!
 rijkglorende in de donkere ronden,
 en Goël's schoone stemme zong:
 - 'We zijn er, Broeders!' - en ze stonden.

Ze stonden, zwoegden met hun blik
 de dingen door en duisternissen;
 maar zagen niets dan nacht en schrik
 en in den nacht de gouden nisse
 van 't glorend Hart, - tot ook dit Hart
 zich met een leste stuip verweerde -
 en zwakker viel - en duister werd,
 omdat zijn leste bloed verteerde...

En stil stond Goël op de rots,
 met zijn dood Hart hoog in de handen...
 - 'Verraden!' - riep eenen zoo plots
 de wanhoop barstte: een knarsetanden,
 een vloek, een lastering, een vuist; -
 zij hebben Goël vastgegrepen,
 bespuwd, vergeeseld en gekruist,
 en 't kruis gericht, zoodat de schepen

van heel de wereld (zoo misschien
de dag ooit uit den nacht zou rijzen!)
zijn dood en schande zouden zien!...
Dan, met hun weenende gepeinzen,
ze zonken op de rotsen neer;
de zeeslag bruiste; kinders gilden;
geen hoop meer en geen uitkomst meer!...
en komen zou wat komen wilde...

En niemand telde er uur of tij; -
maar al met eens, een zilverstreke
slierde over 't oost; dal en vallei
geraakte in licht... De zwervers keken
naar Goël's lijf op - en voorwaar!
in de open borst een zonne brandde,
waaruit een dageraad, breed en klaar,
spoelde over 't vlak van de open landen.

Karel de Groot

- 'Jezus nam brood, en als Hij gezegend had, brak Hij het en gaf het hun en zeide: 'Neemt en eet, dit is mijn lichaam.'
 En Hij nam den drinkbeker, en gedankt hebbende gaf hun dien, en zij dronken allen daaruit.
 En hij zeide tot hen: 'Dat is mijn bloed, het bloed des nieuwen testaments, hetwelk voor velen vergoten wordt. -'
 ...En een loflied gezongen hebbende, gingen zij uit naar den Olijfberg. -'

(St Markus, XIV)

De duisternis lag op het land
 en 't keizerlijk kasteel;
 en rust alom; geen harpgeruisch
 of blijde minnestreel.

In stilte van zijn kamer op
 dit late vesperuur,
 de Keizer zat gezeteld vóór
 het breede beukenvuur.

Met min en ziel, hij luisterde
 wat Broeder Alcuas,
 die naast hem zat, hem langzaam uit
 zijn grooten Bijbel las.

De Keizer staroogde in de vlam,
 die glorende in den haard,
 lijk vloeiend zilver schittren deed
 zijn langen, witten baard.

En langzaam aan, de monnik las
 en miek de woorden klaar,
 alwaar de zin te duister viel,
 te diep, te wonderbaar.

En alle ding, dat Alcuas
 sprak en verklaarde, viel
 gelijk een star zoo heilig, in
 de keizerlijke ziel.

Nu las hij:
 - 'Jesus nam het brood
 en benedijdend, brak
 en deelde 't zijn discipels uit
 en deelende, Hij sprak:

Dit is mijn Lichaam. Neemt en eet.
 En toen nam Hij den Kelk
 en bad en zei: Dit is mijn Bloed -
 het nieuwe Bloed, hetwelk

voor alle menschen neervloeit en
 voor alle zonden boet...
 Doet dit tot mijne gedachtenis...
 Dit is mijn Vleesch, mijn Bloed?...

De monnik schoof het boek terzij
en lei de woorden uit;
en zoo eenvoudig als het kan,
al wat de zin beduidt.

De Keizer staarde - en hoorde - en hief
zijn blikken hemelwaart;
en sloeg zijn borst, en tranen liet
hij vloeien langs zijn baard.

En weenend zat de Keizer nog,
toen Broeder Alcuas,
al verder, langzaam, lijn op lijn,
in zijnen Bijbel las.

- 'En daarna zongen zij een lied,
een loflied te eere Gods,
en gingen naar de Olijven uit,
en Jesus zei' ...
Maar plots

de Keizer sprak: 'Een lied? een lied?
'een lied met eigen mond?
en zong ons Heere zelf een lied?
en op dien heilgen stond?

Een lied van Onzen Lieven Heer!...
o Broeder Alcuas,
o Broeder, zeg me welk dit lied,
dit lied van Jesus was!' ...

De monnik peinsde, peinsde na
en zei: 'Ik weet het niet' ...
De Keizer snikte lijk een kind:
- 'o Lied! o Jesus' lied'!...

De Keizer wilde dat men zou
heel 't keizerlijk gebied
doorzoeken of te vinden viel
het goddelijke lied.

De Keizer wilde dat men zocht
in boek en testament,
in alle keizerlijk paleis,
al klooster, al convent.

De Keizer zond naar 't Heilig Land
zijn hofgezanten uit;
en ridders zond hij uit op zoek
naar oost en west en zuid.

De Keizer loofde een koningskroon
voor wie het heilig lied
hem vóór zijn dood bezorgen zou...
maar lo!... men vond het niet.

En weergekeerd, een ridder zei:
- 'Ik heb in 't Heilig Land,
'o Keizer, 't lied vergeefs gezocht
'langs alle dal en strand. -'

Een tweede zei: 'In Thuringen
vond ik een eremiet,
die al muziek en liederen wist...
maar niet het heilig lied. -'

Een derde zei: 'Ik was in Rome
en zag en vroeg den Paus...
Hij sprak: 't Is 't Hallel-lied misschien,
een psalm... een Sancta laus...

Maar niemand weet het; niemand zal
het weten vooraleer
hij zalig in den hemel is
bij Onzen Lieven Heer.' -

De Keizer hoorde 't ijl verslag
en murmelde in verdriet:
- 'Ik gave graag mijn keizerrijk,
hoorde ik maar eens het lied.' -

Vandien af heeft geen troebadoer
den avond nog gestoord,
en werd geen harp of minnestreel
nog in 't paleis gehoord.

En jaren lang, de Keizer droeg
zijn heimwee achter 't lied,
en toen hij oud en stervend lag,
toen is het zoo geschied:

De Keizer lag te bedde, stil,
zijn kleur en oog gedooft;
de ridders stonden rond de steê
en bogen 't ijzren hoofd.

De Keizer lag en zijn gelaat
was wit zooals zijn baard;
hij hield zijn handen kruis te borst,
zijn oog en hemelwaart...

En biddend, Broeder Alcuas
boog op den Keizer neer;
en deze ruischte met hem mee:
- 'o Jezus, God en Heer!' -

Toen hief hij met een lest gebaar
zijn armen nog omhoog,
en aâmde diep en spande breed
de wijdde van zijn oog -

en zuchtte: 'o Broeder Alcuas!...
o Luister... Hoort ge 't niet?...
Ik hoor... ik hoor... en hoort ge 't niet?...
Ik hoor het heilig lied!'...

De spoed van Samuël

Bij Kilfenora dorpje in West-Ierland zoo lief voor 't oog als zijn naam klinkt, liggen de puinen van een klooster, dat, rond 600 door Sint Buihla gesticht, tien eeuwen later door Cromwell ten gronde toe werd verwoest.

Tusschen die puinen, meestal met den grond gelijk nu, verheft zich, breed-uit en 3-4 meter hoog, een verweerd rotshoofd, - Kalvarie vroeger, waarop een groot arduinen kruis rees met een Kristus, en, weerszij dit kruis, de beelden van de Moedermaagd en van Johannes. Maar al het gebeeldhouwde is vergaan, en dit alleen blijft nog over: als ge eventjes 't hooge gras en de shamrock die de rots begroeien terzij duwt, dan leest ge heel duidelijk, met oud-Iersche taal en letter in de rots gekapt, een strofe, die, vertaald, alzoo luidt:

Met schoone kleuren schilderde op perkament
Diarmud den heiligen spoed van Samuël;
God! hadde Diarmud even schoon en rijk
heiligen spoed geschilderd op zijn eigen ziel!...

In die strofe zit heel een legende...

Het was rond 800 dat het klooster Kilfenora op zijn hoogsten roem stond, - om de veelheid en den rijkdom zijner gebouwen: claustrum, hospitium, schola, cellae, enz., om de vroomheid en de werkzaamheid zijner monniken, en vooral om zijn bloeiende school voor schoonschrift en miniatuurschildering. Want dit was de voornaamste bezigheid in 't klooster te Kilfenora: de heilige boeken, Oud en Nieuw Testament, te vertalen, over te schrijven op perkament en te verluchten met allerlei wonderen van versiering... Heilig werk voorwaar! Want, naar 't woord van Vader Kassiodorus, 'van alle lichamelijk werk is handschrift der Heilige Boeken den monnik eigenst. In dien arbeid wordt zijn geest gevoed met de eeuwige waarheid; hij luistert naar Gods prediking, en zwijgende predikt hij zelf ook; hij predikt met de hand, en zijn vingers zijn zoovele tongen; stil zittend en beweegloos in zijn cel verspreidt hij het woord Gods over heel de aarde...'

De beste nu, de meester van al de schrijvers en kunstenaars, die te dezer tijde te Kilfenora verbleven, was Diarmud.

Heden nog blijft het voor de kenners een raadsel hoe, in zijn miniaturen, Diarmud op een duimbreed perkament een landschap te schilderen wist, dat een gevoelen opwekt van onafzienbaarheid; met een miniem tipje goud een star tikte, die meer dan duizend jaren lang haar vurige schittering behield; met enkele, haarfijne streepjes een Paradijs teekende vol majesteit en volkomen vrede; en dit alles toch met dien zoo breeden en lossen zwier, die in al zijn werk den meester verraadt en nog altijd onnagedaan bleef...

En nu was Diarmud bezig het Boek der Koningen te verluchten.

Dien lentenacht zat hij, in zijn kleine cel, tegen de kerk gelegen, - te waken en te werken. Te waken; want elken avond werd door Vader Abt een monnik aangewezen, die

den nacht zou doorwaken voor 't gebeurlijk geval van zielenood onder de christenen van den omtrek. - En te werken, - want zulk een reeks alleenzame, lange, stille, doorgaans ongestoorde uren, die de zandlooper af telde; zoo, bij 't gouden licht van een olielampje, heel de tafel vol met vellen perkament en handschrift, penseeltjes en potjes, gomwater en puimsteenpoeder, en op zijn ivoren palet een regenboog kleuren: oker en kraplak, sepia en sinnaber, goud, kobalt, opiment, karmijn, ijzerbister, vermiljoen!... dat was voor Diarmud een heerlijkheid, een Paradijs op aarde!...

En hij werkte volop, met al zijn talent, al de inspanning zijner gaven, - met heel zijn hart... en helaas! heel zijn ziel! -

Helaas! ja!... Want als Diarmud bezig was met zijn geliefkoosde kunst, dan leende hij niet, naar 't woord van den wijzen Sokrates, zijn ziel aan zijn werk... hij gaf zijn ziel! hij leverde zijn ziel eraan over, zoodat hij soms wel den dienst des Heeren erbij vergat, of, erger nog, verwaarloosde!

De miniatuur, nu te maken, moest het vers verbeelden van I Boek Koningen, Kap. III, 4: 'En het geschiedde te dien dage, dat de Heere Samuël riep; en Samuël zeide: Zie, hier ben ik.' -

En Diarmud had de versiering zoo opgevat: de binnenzijde van een kamertje naast den tempel te Jerusalem - kamertje waarin de simpele legerstede van Samuël; en 't gebeurde op de stonde zelf, dat Samuël antwoordt: Zie hier ben ik - en dien 'spoed van Samuël' had Diarmud juist weten te treffen in 't gebaar van Samuël daar hij zich van zijn legerstede half oprichtte, met oogen vol iever en vrome vlijt... - En zoover was 't miniatuurtje reeds af, maar in den blauwen wand van 't kamertje trok Diarmud nu een venstertje, en daardoor heen, was hij van zin,

den bouw te schilderen van den Tempel zelf... En wel voelde hij dat het een allermoeilijkst ding ging zijn, maar de moeilijkheid zelf lokte, spoorde hem en daagde hem uit; - en met zijn fijnste martelhairpenseeltje, en met de oogen vlak op het perkament...

Plots, in de stilte, daar werd geklopt, buiten, op het loketje in de deur der cel... Diarmud richtte zich op, opende; en een zwakke stem in den nacht:

- 'Vader, de oude O'Niall ligt op sterven... te Kilshanny... en smeekt om de H. Teerspijze... Maar spoedig... spoedig!'

- 'Ik kom' - zei Diarmud, en sloot het loketje.

Hij lei zijn penseeltje neer, sloeg de monnikskap over zijn hoofd op, reikte reeds naar de sleutels tegen den wand; maar bij die beweging viel zijn oog op het miniatuurtje; instinktief, zijn hand volgde de straal van zijn oog en hij stond nu met het perkamentvel in de handen en nagaande met zijn oogen het wondere spel van kleur en lijn... Toen merkte hij daar, in de plooien van Samuël's kleed, een lijntje, dat beter kon, leniger, voller; een lokje in 't hair, dat meer zwellen mocht; hier een hoekje dat meer kobaltblauw, een tipje dat meer oker wenschte... en zóó... zóó weer, met een tikje goud zou, doorheen het raampje op 't miniatuur, de Tempel grootscher schijnen... en... en... En Diarmud zat neer bij zijn tafel en had zijn kap alweer achteruitgeslagen... en werkte door met heel zijn hart en helaas! ook met heel zijn ziel... en de oude, stervende O'Niall was teenemaal vergeten... en de zandlooper telde zwijgend de sekonden af op zijn zandkorreltjes...

- 'En het geschiedde te dien dage, dat de Heere Samuël riep; en Samuël zeide: Zie, hier ben ik...' - Niet zoo Diarmud!...

Plots nu weer, - en hoe kwam het? - juist toen hij den zandlooper ging omkeeren, herinnerde Diarmud zich den

zieke en de opdracht... Hij wierp zijn penseeltje neer, trok zijn kap over 't hoofd, had de kerksleutel vast, spoedde heen... 't Verbaasde hem de deur der kerk op een kier te zien... maar de verbazing sloeg over tot ontzetting, toen hij bij 't altaar nu het Tabernakel open vond... en de H. Ciborie was er niet! -

Een oogenblik stond hij sprakeloos, liep toen buiten, wilde de rustende kloosterbroeders wekken, hun zeggen... dat... dat...

Maar van één verbazing stortte hij in een ander..., want nu, waar nog enkele uren te voren de Kalvarierots stond, met het groote Christi-Kruis en de Moedermaagd en Johannes, - daar lag nu niets meer dan de zware doode rots, met alleen erop gericht het zware barre, doode Kruis - zonder Christus!...

Diarmud meende dat hij zinneloos werd... en keek rond door den nacht... Toen, zachtjes, en nabij, daar rinkelde een bel... Diarmud liep er heen... en hij zag, gaande door de velden, een geheimzinnigen stoet... een jong man, die vooraf ging, rinkelde de bel op mate; en achter hem, een priester, die vlak vóór de borst uit, een ciborie droeg in een kroon van gouden licht; en achter den priester weer, een vrouw, die bad met gebogen hoofd en met de handen saamgevouwen vóór den mond... En nu herkende Diarmud de levendgeworden beelden van de Kalvarierots - en zeeg op de knieën...

Langzaam en eerbiedig ging de 'bediening' voorbij, bellende, dragende, biddende, - heilig onder de stille starren... En zoo diep voelde Diarmud zich met schroom bevangen dat hij niet wist hoe lang hij daar dien nacht, midden 't eenzaam veld geknield bleef. Maar toen hij 's anderdaags weerkeerde naar het klooster, vond hij kerk en Tabernakel zorgvuldig gesloten, de Ciborie veilig geborgen; en op de rots stond de arduinen groep, stil en

roerloos juist als voorheen - maar Diarmud, met ontzetting in de ziel, begreep de les, de hooge les van vlijt en priesterijver, hem dien nacht door steenen beelden gegeven!

-

En enkelen tijd nadien, in alle geheim, heeft Diarmud met hamer en beitel zelf de vier verzen gekapt op de rots, ten voete van 't kruis:

Met schoone kleuren schilderde op perkament
Diarmud den heiligen spoed van Samuël...
God! Hadde Diarmud even schoon en rijk
heiligen spoed geschilderd op zijn eigene ziel!...

En hij verborg de woorden onder 't lange gras en de shamrock.

Eerst, toen hij stervend lag, heeft hij aan den abt van Kilfenora met eenvoud en berouw verteld wat hij dien nacht had zien gebeuren... En de Abt liet het door monnik Drumcondra neerschrijven in de Kronijken van het klooster...

Wat de miniatuur betreft 'De Spoed van Samuël', die is onafgewerkt gebleven; en in den blauwen wand van 't geschilderde kamertje is niets te zien dan enkele zwarte trekjes, waar 't vensterke komen moest met een uitzicht op den tempel van Jerusalem.

De doode Nachtegaal

De pootjes op en vuil en vaal,
daar ligt een doode nachtegaal
in 't mos, - en juist er over
buigt stil een tak vol loover
en dauwvocht, - blinkend frisch en schoon
gelijk een lauwerkroon...

Hij was te wel den bosch gewend! -
En toen zich door de zuiderlent
zijn maten lieten lokken
en bergen overtrokken, -
hij liet ze trekken - en hij bleef
te huis hier, in zijn dreef.

Maar jammer, die bij zomertij
op elzenhout en fier-schalmei
hun kans verfloten hebben!
Die vinden spinnewebben,
een doode spin, een doode maai
in schaaam'le broodschapraai.

Zoo, kwam de winter aan... geen brood!
 En 't klokske klepte hongersnood!...
 De zanger op zijn tekske
 zat bijtend op zijn bekske...
 en toen... de sneeuw, de kou, de nood...
 Hij viel van 't tekske - dood!...

* * *

Waar is nu 't lieve zangerslied?...
 Mijn ziele voelt een tik verdriet,
 daar ik me 't lied verbeelde,
 dat in den bosch hij speelde,
 of heel zijn lijf geworden waar,
 een luit, een kwikke snaar.

Was hij het, die de nachten door
 klonk en den stillen starregloor
 tot taal en tonge strekte?
 hij, die den morgen wekte
 vol blijdschap en den dageraad
 liet dansen op zijn maat?

Was hij dit Belfort, waar eens hong
 de helle klok, die gong en zong?
 Die rouw of kermis klepte
 en 't volk de ziele repte,
 alwaar 't den vinger op den mond
 naar 't luiden luistrend stond?

En was dit ding eens de alchemist,
 die 't groot geheim en wonder wist,
 en zat te roezemoezen,
 zijn gorgel tot een kroeze,
 en van een gulpien adem miek
 een goudene muziek?

Ik hoord' hem met de leste Mei;
de vesper sluierde over d'hei
 en vlammerde op de vennen;
 zwart stapelden de dennen;
en boven 't zwaargetaste bosch
 een starre botte los.

Toen vierde aleens een diep geluid,
een hoog geluid het loover uit -
 en zweeg. Geen winden gingen;
 plots door de stille dingen
't geluid weer, 't diep geluid brak los
 en 't watste door het bosch.

Nu rees het zwaargetoond, en toog
en kiste lijk een pijl omhoog
 en pijlende op de daken,
 't ging nà de tinne raken; -
toen knalde 't los en spatterde uit
 in starren van geluid.

Toen was 't een losse scherts; een zot
stuk straatlied, maar 't vereelde tot
 een koor van stappend' helden,
die van den Groeninghvelde
weerkeerden, fier en triomfant,
 met vrijheid voor het land.

't Verzoette op eens tot wiegelielid
of vloot gelijk een bootje vliet;
 en 't werd een barcarole;
 een levende viole;
Een klacht die wegsmoorde in de lucht,
 verrijdeld in een zucht.

Dan 't kiemde 't op weer, teer en broos;
zoo broos en teeder viel de voois
of zij een smart vertaalde;
zwol aan toch, zwol, verstaalde -
en stond nu fier-op lijk een zwaard,
gevlamd en slaggevaard...

...Nu, pootjes op en vuil en vaal,
daar ligt mijn lieve nachtegaal!...
stok-dood - en worm-vereten!...
van mage en mensch vergeten!...
En sterven zoo de zangers?... Ja?...
Wel! 't zij mijn ziel gena!...

Ge schreeft uw liedjes op den wind;
en 'k vreeze dat ze God niet vindt
in 't oordeel!... Kort lijk rozen
zijn uw apotheosen;
en 'k wete wel, waar 't lijkje viel;
'k en wete, waar de ziel! -

Christus op den IJzer

Zoo, weken, sloeg 't geweld en de woede
van strijd en storm door de IJzergouw;
toen flauwde de strijd en viel zoo moede
dat hij rusten wou.

't Was nacht nu. De legers lagen neer...
Doorheen de regens op de kimme,
zoo plots! verscheen een witte schimme,
en 't was de schimme van Ons-Heer!

Zijn vlak gelaat naar de westerregens,
Omgloried met glans van stralen klaar,
Hij stond - en staande, Hij strooide zegens
met stille hand en plechtig gebaar.

* * *

En Hij wist een man daar, in arme woning,
een koning! van troon en van kroon beroofd...
Een zegen op dien eedlen Koning!
een zegen op zijn hoofd!

En Hij wist een vrouwe, met op haar mouwe
een groot rood kruis, of er bloed op viel...
Een zegen op die hooge Vrouwe,
een zegen op haar ziel!

De jongens, die daar lagen te slapen,
Hij wist ze liggen zwaar en zwart...
Een zegen op de koene knapen,
een zegen op hun hart!

Daar lagen dooden langs de dijken,
eenzaam, van moeders ongekust...
Een zegen op de lieve lijken,
een zegen op hun rust!

Het schoone lijf gescheurd, geschonden,
daar kreupelde heen een kranke stoet...
Een zegen op hun zeere wonden,
een zegen op hun bloed!

De Noordzee stiet haar wilde baren;
ze hilde met wind en regens mee...
Een zegen op wie schepevaren,
een zegen op de zee!

Daar hing omhoog een vlieger te wiegen
op schor en snorrende gerucht...
Een zegen op wie vlerkevliegen,
een zegen op de lucht!

* * *

Toen keerde de Schim zich 't Westen tegen
toen keerde de Schim zich naar den oost...
en teekende al door, zoo, zegen op zegen,
en zegens onverpoosd...

* * *

Hij wist in 't land den last op de schouders,
en Hij wist er de zorg in elk hart...
Een zegen op de weenende ouders,
een zegen op hun smart.

Hij wist er zijn kleine, lieve vriendjes;
ze stierven van koude en hongersnood...
Een zegen op de bleeke kindjes,
een zegen op hun dood!

Hij wist al het leed, zoo stil geleden,
in weidsch paleis, in enge kluis...
Een zegen op de steenen steden,
een zegen op al huis!

Hij zag den brand over 't land geworpen,
geplunderd stapel en stal...
Een zegen op de strooien dorpen,
een zegen op hen al!

En - was Hij moe nu van al die zegens?
Hij rustte een pooze, - en heinde en ver,
zijn afglans in de wilde regens
blonk lijk een groote, gloeiende ster...

Dan, zuid en noord, en 't allerwege,
en over 't gansche vizioen,
een hoogen, wijden, tragen zegen,
een lesten zegen sloeg Hij toen:

Een zegen die 't vlakke Vlaanderen wijdde,
Eén zegen, den Waalschen heuvelrand;
één lesten zegen, die benedijdde
volk en land!

Payasito⁽¹⁾**Kerstlegende⁽²⁾**

Anno Domini 1212, versloegen, in de bergpassen der Sierra Morena, de Kristene Prinsen van Spanje, onder het opperbevel van Prins Diego de Albaniz, het verbond der Araabsche Emirs; daags na den triomf, Prins Diego staande met een lijfwacht prinsen, hertogen, baroenen, op het rotsterras tegen den bergwand, hield wapenschouw over de zegevierende troepen.

En de zegevierende troepen stapten voorbij, schitterend in den zonnegloed, - één ijzeren, geestdriftige menschenmassa, Navarrezes, Basken, Andaloesiërs, Kastiljanen, voor 't oog van Diego de Albaniz, op stap en op den klank der klinkende klaroenen; en onder 't voorbijstappen, staarden ze, van onder de geblutste helmen, met fieren blik

(1) Payasito: Paljasje, hofnartje.

(2) Naar '*Robert of Sicily*', door Longfellow.

op naar den triomfeerenden man, terwijl de vaandelen hun gescheurde en bebloede kleuren neerstreken tot eeresaluut en gloriegroet...

En van op het rotsterras, schouwde Diego neer op den menschevloed, op de duizendvoudige glorie die hem, Diego, gebeurde - en de glorie raakte zijn hart, roerde zijn ziel met welbehagen. Toen, in de verte, kwam een man te paard, op vollen galop, wuivende de hand boven het hoofd - het was een bode van 't hof van Saragossa, hoofdstad van 't Aragonsche rijk; en hij meldde, dat de oude koning von Aragon zoo juist gestorven was, en, daar deze kinderloos was, dat Diego, Diego, de Overwinnaar, door het volk tot koning was uitgeroepen...

En daar stormde hoogmoed op in het hart van Diego.

Te Saragossa, in de hofkapel, zou de kroning plaats grijpen. Bisschoppen, abten, priesters vulden het koor; op 't altaar lagen zwaard, kroon, sceppter. Midden 't koor, verhief zich, onder hermelijnen baldakijn, een vouwstoel als koninklijke troon, op verhoog.

Bij den ingang der kapel verschijnt de Prins in zijn krijgerskleed en omringd van zijn edelen en hofjonkers. Hij is bleek, want tot voorbereiding der kroning heeft hij, naar den eisch der traditie, drie dagen en drie nachten gevast en gebeden. Maar zijn hart trilt van ontroering en hoogmoed, bij 't besef van wat gebeuren gaat.

Twee priesters komen hem te gemoet, buigen, begeleiden hem naar 't altaar, waar de pauselijke gezant, Kardinaal Bassanio, hem opwacht.

Een priester zegt:

- 'Eerwaarde Vader, de H. Moederkerk vraagt dat deze uitmuntende krijger tot het koningschap worde verheven'.

De Kardinaal vraagt:

- 'Weet gij of hij waardig is?'

De priester:

- 'Wij weten en gelooven, dat hij waardig is.'

De Kardinaal:

- 'Deo gratias!'

Onder 't baldakijn, op den vouwstoel, zit Diego neer. De kardinaal leest hem de plichten voor, die als Koning hij zal te vervullen hebben. Diego, met de hand op 't Evangelieboek, zweert trouw ertoe:

- 'Zoo helpe mij God en dit Heilig Evangelie.'

De gezant stort een gebed, smeekende dat de nieuwe Koning moge wezen lijk Mozes in beleid, lijk Josuë in heldenmoed, lijk David in nederigheid, lijk Salomon in wijsheid.

En doorheen al de plecht der ceremoniën gaat de kroningsliturgie voort. Gemijterd zit de gezant neer; Diego knielt vóór hem; hij wordt gewijd met de H. Olie; en gebeden wordt, opdat Vorst Diego, gewijd en gezegend lijk Saül door Samuël, sterk moge staan in zijn koningschap, getrouw en voorzichtig, rechtvaardig, - kampioen van 't Heilig Geloof!

Nu wordt het zwaard in Diego's handen gelegd:

- 'Omgord het zwaard machtigerwijze; en weet, dat de Heiligen niet door het zwaard, maar door het geloof hebben getriomfeerd.'

Diego vat de bediedenis niet der latijnsche woorden; maar hij voelt het zwaard - en trots grijpt zijn hart vast.

De Kardinaal zet de gouden kroon op Diego's hoofd:

- 'In nomine Patris + Filii + Spiritus sancti.'

Hij schenkt hem den sceppter, opdat hij met dien staf van deugd, waarheid en majesteit, zijn volk leide, de oproerigen sla, de zwakken steune, en heersche over allen...

Tranen springen op in Diego's oogen; en de trotsche hoogmoed verstokt zijn gansche ziel...

De kardinaal legt zijn mijter neer, knielt vóór 't altaar, heft aan: Te Deum laudamus...

Het koor vangt het danklied op, hoog springt de jubelende zang op langs het gewelf.

Maar hooger jubelt de vreugde in het hart van den nieuwen Koning...

Want langsheen de drie trappen, - zijn triomf over de Emirs, zijn plotse uitroeping tot het koningschap, de kroning zelf - is hij in zijn ziel opgeklommen tot boven de starren Gods.

Tot, sluiteinde der plecht, het Magnificat...

En toen het koor het vers aansloeg: 'Deposuit potentes de sede et exaltavit humiles'
- bogen alle hoofden neer in diepen deemoed; en aan een priester, die naast hem stond vroeg Diego:

- 'Waarom buigen allen zoo 't hoofd?'

- 'Om de bediedenis der heilige woorden, majesteit; namelijk: De machtigen heeft hij van hun troon neergezet; de nederigen heeft hij verheven.'

De Koning zweeg, maar in zijn hoogmoed dacht hij: 'Wie is zóó machtig, dat hij mij van mijn macht berooven kan?'

En hij sloot de oogen, - wilde niet verder meer luisteren of zien...

En eindelijk viel de koorzang stil...

De Koning opende de oogen, keek verbaasd rond zich, zag niemand meer in de nu half-duistere kapel... Had men hem, den Koning, zóó, daar gelaten, alleen?... Woedend stond hij op, struikelde doorheen de stoelen naar de deur, klopte. De oude koster opende de deur op een kier, vragend:

- 'Wie is daar?'

- 'Wie?' riep de Koning, 'wie?... Ik, Koning Diego!'

De oude koster beschouwde den man, en murmelde toen met verbaasden zucht:

- 'Payasito!...'

En inderdaad, in de kostercel, die met een flauw kaarsje verlicht was, niet Koning Diego stond daar, niet Diego zwaargegord, en gekroond en geschepter, niet Diego met al de majesteit van koningschap, maar een bespottelijk dwergje, lijk een hofnar bont-gekleed, op zijn hoofd een mutsje met belletjes, en in de hand, voor schepter!... een marotje!

En Diego bekeek zich zelf, zijn zotte kleederen, zijn belachelijk marotje, en half zinneloos murmelde hij 't woord na:

- 'Payasito!...'

Toen liep hij weg, stormde langs hal en gang naar de kroonzaal, hoorde muziek en gejuich; - bevenderhand, hief hij de deurgordijn op - keek binnen, zag het kroningsbanket in al de glorie en al de vreugde en al de grootsche pracht. Het gejuich hield op, de muziek hield stil; en van op zijn troon, aan 't ander uiteinde der zaal riep de Koning met blijde stem:

- 'Ha! Payasito!... Kom!... Kom, Payasito!...'

En in dien man, plots, herkende Payasito zich zelf, - Koning Diego, zijn eigen gelaat, zijn eigen oogen, zijn eigen stem, Koning Diego, gekroond en geschepter met die kroon en dien schepter, die hij, - toen! Diego - daar straks, of gisteren, of wanneer dan?... had ontvangen!

Payasito naderde den troon, en ondanks al zijn verbazing die hem zot dreef, hoorde hij hoe de dischgenooten hem bespotten en uitlachten.

De Koning bekeek hem met stillen lach.

- 'Zijt ge daar, Payasito?... Goed zoo, wij hadden juist wat kluchten van doen.'

- 'Ik?' ... zei Payasito uitzinnig... 'Ik ben geen hofnar... Ik ben Koning, Koning Diego'...

De dischgenooten lachten; de Koning zei:

- 'Nu, dat's een slimme klucht!!... Wel dan, kleine Koning Diego, waar zijn uw hovelingen?... Gij hebt uw edel hof niet bij u - uw aapje!'

Payasito vond geen antwoord, maar greep een beker van de tafel weg, smeed hem op den vloer aan stukken.

- 'Payasito is wat boos' - zei de Koning ernstig. Hij deed een teeken tot een bediende, die Payasito bij den arm nam, en buiten, in een donker hokje opsloot.

Nu mocht de arme dwerg kalmer worden en nadenken; maar hoe hij ook al zocht en nadacht, hij vond geen oplossing, zag geen licht... Was heel 't gebeurde, kroning, wijding, koningschap, een simpele droom geweest? Was hij zelf nooit geweest Don Diego? Don Diego de Albaniz?... Was heel zijn leven een droom geweest en bedrog?...

Van den volgenden morgen af, begon het leventje van hofnar... en Payasito's eigen plaats lag, met aapje en marotje, bij de trede van den koninklijken troon, aan de voeten van Vorst Diego, Koning van Aragon... En immer en altijd was hij droevig en neerslachtig; alleen, als iemand uit plaagzucht, hem vroeg: 'Hoe heet je, Zotje?' - dan antwoordde Payasito, en de woede vlamde in zijn stem: 'Ik ben Diego, Koning Diego!'

En al wie 't hoorde, bespote Payasito.

Elk jaar nu, - en dit was de oude, heilige gewoonte in de dynastische familiën die sedert eeuwen, beurtelings den troon van Aragon hadden bekleed, - ging de Koning met heel zijn hof en gevolg te bedevaart naar het graf van den H. Jacobus, te Santiago di Compostella, in 't Noord-West van Spanje. En nu was Kerstmis, seizoen der bedevaart, weer op komst - en de stoet verliet Saragossa.

Een lange rijke stoet, voetvolk en ruitery, ridders, hovelingen, gezanten, Koning Diego gansch in 't wit, op zijn

spierwit slagpaard, - dit alles één onafzienbre en ontelbre glorie!... en achter den vorst, op een grauw ezeltje, Payasito, zoo bespottelijk en zoo dwergachtig en zoo weemoedig!... en juist lijk het aapje, dat achter Payasito op het ezeltje reed, het spotbeeldje was van Payasito, zoo was Payasito het spotbeeldje van Koning Diego.

En vooruit trok de stoet dag en nacht onder de goudwaaiende banieren en bandelieren; en de klaroenen stieten het marschlied naar de starren op; - ofwel in de stilte der valleien, zongen de pelgrims:

Langs berg en dal gaan wij,
gaan wij naar Compostella in Galicië!
Moge zoo onze ziel eens klimmen,
klimmen naar Compostella in den Hemel!...

Van uit Saragossa, ging het langs den Eberoever, stroomopwaarts, tot Mirando, doorheen de rotsige passen van de Sierra de la Demanda naar Burgos, van daar, over Valencia, Leon, Astorgo, naar Villafranca, het Kantabrische gebergte over, de Galiciëgouw binnen, tot ze dan eindelijk, daags vóór Kerstmis, van op den Monte Pedroso, de heilige stad beneden in de vlakte zagen uitliggen.

Bij de poorten der stede, stond prins Gomez van Santiago, saam met den Bisschop en een groote menigte edelen, priesters en hovelingen; zij verwelkomden de pelgrims. En de bevolking der stad juichte de pelgrims toe, - vooral Koning Diego, den overwinnaar der Emirs! Maar Payasito sprong omneer van zijn ezeltje, kroop vooruit doorheen de massa, stond vlak vóór Prins Gomez, en riep:

- 'O Prins Gomez, herkent gij me niet?... Ik ben Diego... Ik voerde u aan tegen de Emirs... En deze (op den Koning wijzend) deze...'

Maar de rest zijner woorden werden niet gehoord: zoo

luid lachten allen om Payasito... en prins Gomez wensch te Koning Diego geluk om zijn prachtig en vinnig hofnartje, dat zóó natuurlijk klucht speelde...

Kerstmis; middernacht...

Plechtig met bloem en kleur en flikkering van edelgewrochten was de kathedraal versierd, - ter eere van Sint-Jacobus en ter eere van de voorname pelgrims. Bij den ingang van 't altaarkoor stond een stalletje gebouwd, - een stalletje van Bethlehem, mos-gedekt, star-ge kroond, met onder het dak de heele afbeelding van het groote Mysterie van 's Heeren menschwording: Jezus in 't kribbetje, Maria en Joseph er naast, herders en schapen rondom.

De monniken van 't nabije klooster zongen de drie heilige Missen; de bisschop officieerde; en de pelgrims, vermengd met het hof van prins Gomez, zaten in het heerlijke gestoelte, heel het koor over. - Alleen, in 't half-duistere, verworpen en beschaamd, zat op de marmeren trede, bij den voet van 't stalletje - Payasito, biddend ja, - en weenend.

En vroom verliep de gewijde plecht: een eerste Mis, bediedende de geboorte van Christus door de werking van den H. Geest, uit Maria, in den armen stal te Bethlehem; het heilig Licht brekende doorheen de duisternis van de wereld; Christus, geboren uit een schamele vrouw, - lijk een glorioze Zon uit een arm-menschelijke vonk.

De tweede Mis, bediedende de geboorte van Christus in de ziel van de herders, van al de menschen, door de genade; en in die zielen opgaande lijk een nieuwe dageraad van geloof en liefde, zoodat de menschen, naar 't woord van den Apostel, kinders worden van 't licht en zonen van den heerlijken, Goddelijken dag.

En een derde Mis, die bedieden zal de geboorte, vóór dag en tijd, van den Zoon uit den Schoot des Vaders; geboorte

van God uit God, van 't Licht uit het Licht, van den waren God uit den waren God...

En Payasito, in zijn stil, duister hoekje, weende, en bad, en peinsde...

Toen opeens weer sloeg het koor het loflied aan: Magnificat!

‘Magnificat anima mea Dominum...

Mijn ziel verheft den Heer en verheugd heeft zich

mijn geest over God, mijn Zaligmaker!...

Omdat Hij nederzag op de geringheid van zijn

dienstmaagd...

Machtig en heilig is zijn naam...

Kracht heeft hij geoefend door zijn arm...’

Payasito zat vol ontzetting; hij herkende 't lied, 't lied van dien

Kroningsdag...

Het koor zong door:

‘Hoogmoedigen in de gedachte huns harten heeft

hij verstrooid...

Deposuit potentes de sede...

Machtigen heeft Hij afgezet van hun troon...

Et exaltavit humiles...

De nederigen heeft Hij verheven...

En Payasito voelde dat hij gezondigd had, - gezondigd door trots en hoogmoed. Zijn hart smolt weg, verstierf. Hij hoorde niets meer, zag niets meer.

De kerk was leeggevloeid, en stil nu, en teenemaal duister; een enkele manestraal doorheen het hoge venster, viel op de Kribbe en schemerde het stalletje vol met witheid...

Toen stond hij op, schromend, knielde voor de Kribbe, en bad; en al zijn vroegere hoogmoed was gebroken:

- ‘Heer Jezus, heb medelijden met mij, Payasito, -

dien ze Payasito noemen... maar die Diego ben, Koning Diego... Heb medelijden met mij... En vergeef mij... God zijnde, wordt gij mensch; Koning zijnde, werd ik Payasito, - hofnartje...

Maar gij werdt mensch om uw liefde; ik werd Payasito om mijn hoogmoed...

Machtig, werd ik uit mijn macht neergestooten. Gij wist wat het beste was voor mij... Maar heb medelijden en vergeef mij...

Als iemand mij weer vragen zal, wie ik ben, zal ik niet meer antwoorden: Ik ben Koning Diego! - Neen, ik ben Payasito, ik wil Payasito blijven...

Laat dit de boete zijn, Heer, de boete voor mijn hoogmoed...'

En zoo uren lang, doorheen den nacht, bleef Payasito geknield, biddend en boetend.

Maar toen, bij den dageraad, de hovelingen de kerk binnentraden, op zoek naar den Koning, Koning Diego, die zoo plots verdwenen was, - ze vonden Koning Diego, niet meer Payasito! Payasito niet meer! maar Koning Diego zelf... geknield vóór de kribbe, - in zijn vorstelijk gewaad gekroond en geschepterd in al zijn glorie en heerlijkheid...

En ze loofden de vroomheid van hun vorst, die zoo, den ganschen nacht had doorgebracht, aan de voeten van den God-Mensch.

En waar Payasito was gebleven, - wist niemand...

De Vinke⁽¹⁾

Nooit en hoorde ik door de boomen
't klinken van de vinke slaan,
of het heeft me... God vergeef 't me!...
't heeft me deugd aan 't hert gedaan.

't Vinkske door de dreve
nauw me komen ziet,
of - dat staat geschreven! -
't kettert: Jezuïet!
'...Jezuïet!...'

't Zit er op een tekske,
en het scheldt en fluit,
vingers in zijn bekske;
krek 'ne straatschavuit:
'...Jezuïet!...'

(1) Met een beetje goeden wil ontdekt ge in den eindklank van het eentonig deuntje onzer botvink het woord: 'Jezuïet'.

't Smijt zijn melodieke
 keur- en kunsteloos;
 lapke van een liêke,
 vodje van een voois.
 '...Jezuïet!...'

Staat zijn keel te gader
 strijkstok en viool;
 't leerde 't van zijn vader -
 in de hageschool.
 '...Jezuïet!...'

'k Sta 'ne keer en kijke;
 't houdt eens op 'ne keer;
 kijkt eens van gelijken, -
 en... het kettert weer:
 '...Jezuïet!...'

'k Sta nu stil en pleite:
 - 'Zeg eens, vriendje daar,
 iets mij te verwijten?...
 Neen?... Wel houd dan maar...'
 '...Jezuïet!...'

- 'Sluit dan uwen... molen!
 Heb ik ooit van u
 mier of maai gestolen?
 Sa! wat zegt ge nu?' -
 '...Jezuïet!...'

- 'Schelden is geen rede,
 schuiflen geen verstand;
 Kom eens naar beneden,
 hier zoo, op mijn hand...'
 '...Jezuïet!...'

- 'Mag ik met geen oogen
u dan eens bezien?
Spot ge met mijn toge?
met mijn tik misschien?...'

'...Jezuïet!...'

- 'Spreekt ge nog al rappe...
maar kom eens beneên;
dat we 't ding eens lappen!...
onder ons getween!...'

'...Jezuïet!...'

'k Peins, ik moet hem paaien
Jodenscher manier...

- 'Vink, hier zit een maaie...'

'...Jezuïet!...'

- 'Vink, 'ne vette pier...'

'...Jezuïet!...'

- 'Vink, daar zit... 'ne klamper!...'

Frrrt!... en weggestouwd!...

'k Hoore nog eens amper
piepen door het hout:

'...Je...zu...ïet!...'

Al gelijk toch!... Nooit en hoorde ik
't kettren van de vinke slaan,
of het heeft me... God vergeef 't me!...
't heeft me deugd aan 't hert gedaan!

Vogelnesten

o 't Nobel volk der nestebouwers!
dat, naar het weer- en windgeweld,
de plaatse vindt, de plannen velt,
en dan met schoft en schouwers
te bouwen valt en sleurt en sjouwt...
o 't Volk, dat nesten bouwt!

Ze staan gedeeld, gelang de veders,
gelang de kleur van kleed en kiel,
eenieder in zijn eigen stiel:
zoo metsers, wevers, smeders,
staan ieder in zijn eigen gild,
met eigen zang en schild.

En ieder bouwt naar stiel en keuze,
zijn eigen dak en deftigheid;
maar musschen in de mutserdmijt,
en zwaluws tegen de euze,
bij vogels ook geldt eigen heerd
een gouden wereld weerd.

Aanschouwt me merel metselare,
 die taai de taaie kleie steekt,
 de modder en de mortel breekt,
 en met een peerdenhaire
 de wallen opstijft van zijn nest
 tot onverslijtbre vest.

Een mandemaker wielewale!
 die in 't getakte een korfke vlecht
 en 't korfke binnenzijde belegt
 met zijdons zevenmale;
 't zou ijzer vriezen dat geen kou
 zijn kinders deren zou.

En nachtegale muzikale;
 die met een gulden stemme ruischt
 en op een hoopke blaren huist...
 o schamel idealen!
 Ze meublen 't harte schoon en rijk -
 en slapen op den dijk...

Alleen de koekoe... vagebonde!
 Geen havezaat, geen huis, geen hoop
 Hij zit op anders goed te stroop.
 Ei, vogels! Trekt te ronde!
 En simpel niet den keerl betrouwd,
 die zelf geen nes te bouwt! (*)

En nu, de smeders, boomeblekkers,
 de steenebakkers, metselaars,
 de schaliedekkers, plaasteraars,
 de tapissiers en plekkers,
 steekt nu den meitak op de tin
 en viert het huisjen in!

(*) Cfr. Eccles. XXXVI, 28) -

En zonder kast en kapitale,
ge zit nu steêvast op uw goed;
ge teert op rijken overvloed
en laat den boer betalen;
en waar de boer de schooven scheert,
gij fluit hem uit - en teert!

Maar lacy! 't is niet al te fluiten,
te rakkren in het blijde bosch!...
straks dijt een staatge burger los
uit elk dier straatschavuiten.
Tijd gaat al aan - en gij gaat mee!
en zoo, van lieverlee

het leven raakt vol ernstigheden,
en koken blijft geen kinderspel...
Gij, moeder-gaaikes, weet het wel,
die 't stooftke moet besteden
en zuinig sparen op het spit,
zoo 't nest vol bekjes zit.

En gij, de man, houd op te fluiten!
en smeer uw moed en armen in;
daar moet gescharreld om 't gewin;
't moet suiker op beschuiten,
siroop van malsche maaien zijn
en zoete roosmarijn.

Gij, paarke, zult uw kinders voeden,
van af den diepen dageraad
tot waar de zonne zinkens staat...
En 's nachts nog, mat en moede,
ge zit, gevleugeld over 't kroost,
en waakt, tot bij den oost

ze weeral kraaien om de boter! -
Toch, met geduld en werkzaamheid,
ze krijgen veerkes met den tijd;
die veerkens worden grooter...
Maar - wordt het spel er beter om?
Laas! met den ouderdom

is 't kooike een beetje zot geworden;
en 't groote voor, en 't kleine lest,
nu gaan ze - en laten 't oudernest.
Dat 's wet; dat zit in de orde;
en elk gaat nestien op zijn hout:
gekloosterd of getrouwd.

Elk bouwt zijn huis, zijn have en schouwkes;
en ver zit ouder, kroost en kind...
Maar Die de vogels miek en mint,
- ik weet! - hij maakt voor de ouwkes
den winter warm en 't sterven licht
na de afgedane plicht.

Jantje en zijn Teddy

Sint-Niklaasvertelling

Sinte-Pieter, met de gouden sleutels aan zijn blauwsatijnen gordel, staat, in volle glorielicht, op den dorpel van 't half-open voorportaal des Hemels, houdt zijn hand als een scherm boven zijn oogen, kijkt een zonnestraal-ver den sneeuwvitten weg op, langs waar de zielen der heilige menschen moeten komen, - en, daar hij voor 't oogenblik niemand komen ziet, hij gaat weer binnen, sluit de poort, zit neer op een moesselinnen wolk, leunt het hoofd op den elleboog, den elleboog op een zwaar prachtboek 'Jus canonicum coeleste'... en sluimert.

Hij sluimert, en, sluimerend, hij droomt van aardsche en van hemelsche dingen; van volle vischnetten op het meer van Genesareth; van Romeinsche keizers, die woest-weg de goede Kristenen laten kruisigen; van gefolterde martelaren; van kraaiende hanen... met kraaiende hanen bezig, voelt hij plots weer die oude scharreling in zijn gemoed, zoodat hij wakker schiet... en 't gescharrel ging voort, niet in zijn gemoed, natuurlijk! maar op de poort, buiten..

- 'Hola! Wie is daar?' riep Petrus.

Builen piepte een kinderstemmetje.

- 'Ik, Sinte-Pieter, ik zelf... Jantje!'

- 'Welnu dan, Jantje', zei Sinte-Pieter, 'ge moet niet scharrelen op de deur... Sla met den klopper. Dat 's reglement.'

- 'Hij hangt te hoog, Sinte-Pieter... Ik kan er niet aan.'

- 'Staat het bankske niet daar?'

Het bankske stond er, want een oogenblik nadien: Bong! Bong! Bong! viel de gouden klopper reglementair op de poort.

Sinte-Pieter stond op, deed open; - en vóór hem... ei! een mannetje kniehoog, in nachtjaponnetje en krulhair; en bij de linkerhand hield het, zonder veel moederlijke teederheid, een van die... ge weet wel, - een van die kleine bruine zittende beren, - speelgoed dat ze, meen ik, 'nen Teddy noemen.

Maar Sinte-Pieter zag dien Teddy niet; hij zag maar alleen dat bloei-blozende krullekopje met die twee groote kijkers vol blauwe bewondering.

- 'Kom binnen.'

En Jantje kwam binnen, in 't portierhuisje van Sinte-Petrus, - dat is; 't voorportaal van den Hemel. De Heilige boog voorover en bekeek van af zijn hooge gestalte kleinen Jan; en kleine Jan bekeek Sinte-Pieter van uit de diepte zijner gestalte...

- 'Gij zijt Jantje?'

- 'Ja, Sint-Petrus... Ik kom naar den Hemel.'

- 'Dat 's pront' zei Petrus.

Hij boog nog meer voorover, keek nog dieper in Jantje zijn oogen... En toen, tevreden:

- 't Is goed.'

- 'Waarom kijkt ge zoo in mijn oogen?' vroeg Jan.

- 'Om te zien of ge gedoopt zijt' lachte Petrus. En

hij stond nu heel rechtop, en, doktrinaal lijk 'ne schoolmeester op zijn geleerdst:

- 'De oogen' sprak hij 'zijn de spiegel van de ziel; en zoodus, het altijddurend merkteeken dat...'

Plots hij zag den beer:

- 'Wat is dat voor iets?'

- 'Teddy' zei Jantje, verbaasd om Sint-Pieters verbazing.

- 'En br..., brengt ge dat ding... hier mee in den Hemel?'

- 'Hij kan niet bijten, Sinte-Pieter... Hij is dood.'

- 'Ja, ja', zei Petrus, een tikje bekomen... 'Maar 't is niet van te bijten of niet te bijten.' En de heilige man streek over zijn baard al peinzend, met een diepen rimpel op zijn voorhoofd... 'Beren in den Hemel! Beren!... Waar gaan we naartoe?'

Jantje werd ongerust; maar opeens hij kreeg wat de dichters een inspiratie noemen, en wat een gewoon mensch 'nen goeden inval, en wat Jantje zelf niet wist hoe het hiet, - en hij kraaide zoo blij:

- 't Is 'ne Sinte-Klaas, Sinte-Pieter... 'ne Sinte-Klaas!...'

Sinte-Pieter nam het heel koel op... Al maar door, hij streeelde zijn witten baard, en schudde stillekes zijn voorhoofd weg en weer:

- 't Kan niet zijn. 't Kan niet zijn.'

Heel zoet nu vroeg Jantje:

- 'Mogen de kindekes geen speelgoed mee in den Hemel brengen, Sinte-Pieter... als ze dood zijn?'

- 'Maar kind toch, waar zijn uw gedachten?'

Daar viel een pooze... Jantje stak een vinger in den mond... en dat was altijd, gedurende zijn menschelijken gang op aarde, het voorteken geweest van wat vader 'hoog tij' noemde; Sinte-Pieter streeelde zijn baard alsof

hij uit dien langen witten baard een oplossing wilde trekken: en Teddy... ja, Teddy! met zijn dom-lachende snuit en zijn wild gelaat, die hing er zoo maar idioot tusschen, alsof de beest hoegenaamd geen besef had dat zij de schuld van de roering was.

- 'Ik kan 't niet gebeteren', zei Sinte-Pieter... 't Jus canonicum Coeleste' is formeel... Alleen heiligen worden binnen gelaten... En Teddy is geen heilige.'

- 't Is 'ne wijze Teddy!' sniksnotterde Jantje.

- 'Ja, ja, ja, ja, ja!' zong Petrus, 'ik zeg het kontrarie niet! Maar het is toch maar een beer...' En nu weer, heel innig: 'Meent ge, Jantje, als Abel met zijn schaapje, of Tobiaske met zijn hondje, of Koning David met zijn paard hier was aangekomen, meent ge dat ze ooit waren binnengeraakt?... Neen, Jantje, 't mag eenvoudig niet... Nu of nooit, voegde hij eraan toe, zacht maar kategoriek... Ik zeg, ik kan het niet gebeteren. Wet is wet!!'

En toen, met zijn handen en armen wijdopen, plechtig lijk 'ne pastoor op zijn preekstoel: 'Wat moet ik doen, Jantje, mijn Jus wegsnijten of Teddy?'

Van heel dit pleidooi had Jantje niet veel begrepen buiten 't leste woord 'Teddy wegsnijten!' en zoo, hij sloeg aan 't huilen en wreef zijn traanoogjes beurtelings met zijn Teddy en dan weer met een slipje van zijn nachtjapon.

- 'Ja maar, een beetje stil', zei Petrus, die zelf nu wat ongerust werd. 'Wat moeten de Serafijnen gaan denken, als ze hooren dat hier geweend wordt!...'

In plaats van te stillen, Jantje weende luider, misschien opdat de Serafijnen het zouden hooren.

- 'Stil toch, jongen, stil!'

Een deur ging open... 'Daar hebt ge 't al', zei Petrus...

Jantje keek op: op den dorpel stond een groote, heilige bisschop, met breeden sneeuwbaard, hoogen goudbebloemden mijter en zilveren stok...

- ‘Wat hoor ik hier?’ vroeg die heilige bisschop met een zware diepe stem vol goedheid.

Jantje's hartje deed 'ne sprong, maar alleen een zucht viel van zijn lippen: ‘Sinte-Niklaas!...’

- ‘Wel ja! Sinte-Niklaas, Jantje... want gij zijt toch wel Jantje, nie' waar? Ik ken u wel. Gij zijt het kameraadje van Bertje... maar Bertje is niet altijd wijs; en over tijd nog heeft hij zijn tong uitgestoken tegen Zuster Monika, op school... Maar Jantje is altijd braaf en wijs... Weet ge 't nog? Drie weken geleden, met het feest van Sint-Niklaas, heb ik u een schoonen Teddy gebracht; en aan Bertje een berkeroe...’

- ‘Hier is hij’, zei Jantje en toonde zijn Teddy.

- ‘Inderdaad!’ zei de heilige man, die zijn beer herkende. En hij trok het beestje bij het oor omhoog: ‘Maar de frissigheid is er wat af.’ Hij zag dat een voorpootje lamlabberde: ‘Hij heeft een poot gebroken... Maar jantje toch! wat plezier u hier te ontmoeten... in den hemel!...’

- ‘Ja, ja, Sinte-Niklaas!’ kwam er nu Sinte-Pieter tusschen, ‘maar verbeeld u dit: nu wil Jantje den hemel binnen met zijn Teddy. En hij wil maar niet gelooven, dat dit hoegenaamd niet mag zijn... Speelgoed in den hemel!... 't Mag niet, 't mag niet!... Is het niet zoo, Sinte-Niklaas?’

- ‘Hm, hm, hm...’ deed deze nu, en schokkelde bedenkelijk het hoofd, dat het wel zoo was. Daarna, - en Jantje hoorde aan den klank van de stem dat hier meer te verwachten viel dan van Sinte-Pieter:

- ‘Maar moet het verbod zoo streng opgevat?’ vroeg Sint-Niklaas.

- ‘Absoluut’, zei Petrus.

- ‘En staat er nergens in 't Jus een appendix bij... een glossa... een... een... of misschien wel bij de errata? Kijk eens bij de errata.’

- ‘t Jus zegt: Juist lijk alleen de Hoogepriester (en 't

Jus verwijst hier naar Leviticus XVI) het Heilige der Heiligen mocht binnentreden, zoo mag ook alleen het Heilige den Hemel binnen... Ik zou aannemen', voegde hij er aan toe, terwijl hij het Jus weer met de zilveren gespen sloot, 'ik zou nog aannemen, dat martelaars werden binnengelaten met hun foltertuigen... maar foltertuigen, dat is door den band geen speelgoed... En daarbij, toen, nu... honderd... acht... ja... acht-en-veertig jaar geleden, toen de zoo heilige pastor uit de Kempen hier kloppen kwam, met zijn brevier onder den arm... hebben wij hem binnengelaten?... Neen... Hoegenaamd niet... Geen breviers in den Hemel... Pastoors wel.'

Dat was kloek geredeneerd, en met gezond verstand. Ook, Sint-Niklaas vond geen antwoord. En Jantje, hoewel de gansche geleerdheid hoog over hem was heengegaan, voelde al het tragische van zijn toestand - en traantjes vloeiden langs nachtjaponneke en Teddy's bruine vacht.

Nu, kindertraantjes kunnen aandoenlijk zijn; als 't duren blijft, is 't een vervelend ding; en vermits Jantje niet kon ingewonnen met redeneering, wel! Sinte-Pieter ging hem eens verbouwereeren... Hij stond op, hief Jantje met Teddy en al op, plaatste hem vlak voor de dubbele poort, die hemel van voorportaal scheidt, - en duwde de poort tweevleugelig open!... En een oogenblik stond Jantje verblind door 't stralend witte licht, dat uit de oneindig diepe hemelzalen toestroomde: en, gewend rakend eindelijk, hij zag, heel verre ginder, maar zóó klaar, een troon, waarop Ons-Heer in de glorie, vol goud en schittering, en van boven bij den troon tot bijna vlak vóór Jantje's eigen voeten, vloeide 't vol engelen, die wierookten en met groote vleugels sloegen, en die zongen met bazuinen, zongen met violen, zongen met lieve stemmen: Gloria! Gloria!...

Jantje dacht eventjes aan 't Kerstkribbeke bij de Zus-

terkes... eventjes maar, want dees nu was oneindig schooner!...

Toen vroeg hem Sinte-Pieter:

- 'Is 't niet schoon?'

Jan knikte ja...

- 'Is 't niet veel schooner dan die beer?'

Jantje zweeg een stondeke; en toen, met een smeekende ziel in de stem:

- 'Laat me Teddy toch ook maar meenemen, Sinte-Pieter.'

- 'Wel, wel, toch!' gilde de Heilige wanhopig, en sloeg de hemelpoort toe. En was 't nu omdat hij de poort toesloeg ofwel omdat hij dit 'wel, wel, toch' een tikje barscher had gegild, dan 't zijn hart wel meende, nu ging Jantje voorgoed open en hilde een heele gamme boven den balk uit met groote tranen voor noten en snikken voor dubbel 'crochen'...

- 'Maar als ge daar tusschen de Engeltjes zit, wat zult ge met dien beer toch doen?' redeneerde weer Sint-Petrus... 'Onze Lieve Heer zal hem zien!'

- 'k Zal hem achter mijn rug houden', hilde Jantje.

- 'Heel de eeuwigheid lang?'

- 'Ja-a'...

Hier zuchtte Sint-Petrus. Hij kon niet meer. Maar voor Sint-Niklaas was het te wreed geworden. Die beste man kan geen brave kinderen zien lijden. En hij zei:

- 'Laat hem zijn speelgoed maar meenemen, Petrus.'

- 'Maar ik mag niet... ik mag niet... ik mag niet...'

- 'Ja maar, zie toch die traantjes eens aan, Petrus.'

Dat was, met een manier van spreken, olie op het vuur, en Jantje, steun voelend, weende nog geweldiger.

- 'Als ge nu naar tranen moet gaan zien', zei Sint-Petrus.

En Sint-Niklaas daarop, kort-af en ernstig:

- 'Ons-Heer heeft ook wel naar uwe tranen gezien, Petrus.'

Sa, jongens! dat gaf me 'ne slag plots op Petrus zijn hart!... Hij zweeg, zag Sint-Niklaas vlakstarend in de oogen; en Sint-Niklaas, heelemaal verbouwereerd om zijn eigen woord, dat nu zoo veel botser en plotser had geklonken, dan hij het waarlijk wel meende, stond daar insgelijks zoo stil en zwijgend, en staarde in de starre oogen van Petrus. Terwijl Jantje, opkijkend van achter de slip van zijn japonneke, omdat het gesprek zoo in eens stil viel, hield een stondeken op met weenen, en bekeek nieuwsgierig de twee oude mannen, die zoo lang en zoo zwijgend malkander bekeken...

't Woord had den weerstand van Petrus gebroken, en dat voelde Petrus zelf... Maar hij wilde den schijn ervan verbergen, en daarom, met half-gemaakte en half-gemeende beslistheid:

- 'Welnu, mannelijk-af en korte metten ermee! Ik laat heel de zaak over aan Sint-Jan, zijn patroon... Ga Sint-Jan zoeken...'

Gemijterd en gestaafd ging Sint-Niklaas heen, naar Sint-Jan.

- 'En gij, Jantje' zei Sint-Petrus zoo minzaam, 'droog uw traantjes maar af.'

...Sint-Niklaas had Sint-Jan voorzeker ingelicht onderwege, want toen ze na een 'Angelus Domini' beiden op den dorpel der opengaande deur stonden, zei Sint-Jan zoo:

- 'Maar zeker dat mag! Zeker mag dat! Waarom zou dat niet mogen?'

En na een glimlach en een streelingske voor Jantje:

- 'Sint-Petrus', zei Sint-Jan, 'waarom zou een kind zijn speelgoed niet in den hemel mogen meebrengen? Gij hebt wel uw baard meegebracht en Sint-Niklaas zijn mijter... En dat is zelfs geen speelgoed.'

- ‘Dat 's waar’, beaamde Sint-Niklaas.
- ‘Ja maar’, stribbelde Petrus tegen, ‘dat is, me dunkt, niet hetzelfde.’
- ‘En secundo’, ging Sint-Jan voort en lette niet op Petrus zijn antwoord, ‘heeft Ons-Heer niet gezegd: ‘Laat de kinderen tot mij komen?’
- Sint-Petrus sloeg de twee armen op.
- ‘Ons Heer heeft niet gezegd’, redeneerde Sint-Jan al door, ‘laat de kinderen tot Mij komen zonder hun speelgoed.’
- Sint-Petrus begon wat in te geven.
- ‘En tertio’, en Sint-Jan telde zijn argumenten op de vingers af, ‘zegt de H. Schrift niet: “Surgant pueri et ludant coram nobis?”⁽¹⁾ En hoe kunnen de kinderen spelen zonder speelgoed?’
- ‘Dat 's waar’ lachte Sint-Niklaas luid; en ‘dat 's waar’, zei Sint-Petrus stil. En Jantje begreep het ook heel goed. En Sint-Jan pinkte een oogje tot Sint-Niklaas, ongezien... maar Jantje had het wel gezien.
- ‘En quarto!’ en Sint-Jan stak zijn wijsvinger hoog boven zijn hoofd, ‘en dit is mijn “argumentum princeps”, de kroonrobijn uit mijn redeneering. In den hemel zijn er, sinds twintig eeuwen, duizende kinderen die spelen met speelgoed. Ze waren reeds hier vooraleer gij hier waart. Petrus... en ik ook... en gij ook, Sint-Niklaas.’
- En de heilige Petrus en de heilige Niklaas, en Jantje ook, natuurlijk! waren heel benieuwd om te hooren wie die spelende kinderen mochten zijn.
- ‘t Zijn de onnoozele kinderen’, verklaarde Sint-Jan; en plechtig opstaande, hij sprak langzaam, terwijl van verre een stille muziek aanslierde als begeleiding:

(1) ‘Laat de kinderen opstaan en vóór ons spelen’... Hoewel een exegeet vinden zal dat Sint-Jan hier een beetje met de woorden speelt... 't Is daarom misschien dat hij een oogje pinkt tot Sint-Niklaas.

‘Salvete flores martyrum!
 Aram sub ipsam simplices
 Palma et coronis luditis!’⁽¹⁾

Sint-Petrus was overtuigd; maar, zoals ze zeggen in de administratie, hij wilde ‘gedekt’ zijn; en dus, hij vroeg:

- ‘Sint-Jan, neemt gij het op u? Gij, en Sint-Niklaas... en ik ook?... Met drieën?’...
- ‘Zeker’, zei Sint-Jan.
- ‘Zeker’, zei Sint-Niklaas.
- ‘Welaan dan, Jantje!’ zei Sinte-Pieter, ‘en neem het mij, als 't u beliest, niet

kwalijk... Mijn reglement, ziet ge, mijn reglement!’

Open gingen de twee vleugelen van de hemelpoort. En overstraald met licht en tintelgoud, Jantje, tusschen Sint-Jan en Sint-Niklaas, stapte vooruit, met zijn hart vol geluk en zijn twee armpjes vol met zijn Teddy!

Maar geen twee uren nadien, en de Engelen hadden nog geen driemaal ‘Te Deum’ gezongen, Jantje, Engel nu met de Engelen, fezelde Sint-Niklaas in 't oor:

- ‘Sint-Niklaas, geef Teddy maar aan Bertje.’
- ‘Hebt ge Teddy niet meer van doen, kleine’: vroeg de Heilige zoetjes en met een glimlach, want hij begreep Jantje.
- ‘Neen’, knikte Jantje.

En met al zijn oogen en heel zijn ziel zat Jantje nu, voor eeuwig, verdiept in de aanschouwing van 's Heeren Glorie en Majesteit...

(1) Gegroet, o martelaarsbloemen!...
 Aan den voet van 't altaar argeloos,
 Speelt gij met palm en kronen!
 (Lofzang der Onnoozele Kinderen.)

Jan en Mieke

Een Oorlogsverhaal

Bij nacht, hij kwam van 't slagveld, moe van voeten;
 hij was een klein, een enkel uurtje vrij;
 zoo, juist genoeg om vrouw en kind te groeten
 en dan te gaan - om weer te vechten... Zij -
 zat naaiend, naast het wiegje, bij de lampe;
 en lijve-doende met dit huislijk ding,
 was zielig-bezig met de groote rampe - - -
 toen al met eens het deurken openging.

- 'Den avond!' - 'o Mijn beste Jan!' - 'Dag Mieke,
 hoe is 't er mee?' - 'o Beste zoete man,
 kom, in mijn armen!' - 'Och mijn beste Bieke...
 niet snikken, vrouwken.' - 'o Mijn beste Jan.' -
 - 'Niet weenen, vrouwke.' - 'o Jan.' - 'o Liefste vrouwke...
 ...En nu, hoe is het met den kleinen Jan?' -
 - 'Die doet het goed... Hij slaapt... hij doet zijn douwke'...
 - 'Dag Jantje! Kijk eens hier... Jan alleman!' -

- ‘Hier 's vaâke!’ Jan ontwaakte, wreef zijn oogen -
 en toen begon de blijde poëzie:
 man, vrouw en kind. - Kunst en nature doogen
 een strook idylle door een tragedie...
 Maar eerst zou Mieke 't vuurken even poken;
 Jan was zoo nat, zoo koud... En dan eens fluis
 voor haren Jan lijk voor een koning koken -
 en smaken zou 't... bij vrouwke... hier zoo thuis.

- ‘Dan, moeke, rap!’ - deed Jan. ‘k Heb maar een uurke.’
 - ‘Wel Jan! 'k dacht dat ge nu wel dagen bleeft.’ -
 - ‘Neen! zoo eens gauwkes piepen over 't muurke.’ -
 - ‘Wel Jan, wel Jan, zoo waar ons-Heere leeft’ ...
 - ‘We zijn soldaat en plicht is plicht, hé moeke!’ -
 Dat wist ze. Wel, dan zou ze, zou ze maar
 iets op den duim slaan... Spek-en-eierkoeken;
 dat mocht hij - en 't was op een tientje klaar.

Zijn hairen muts en bajonet op 't kaske,
 hij bij de tafel, 't kindjen op zijn knie,
 begon het spel van Rijde-Paarde-Baske,
 er-op, er-af en springen een-twee-drie!
 voor paard, een knie; voor breidel, vaders ooren,
 en op en neer ging Jantje-Kurassier;
 een kus voor haver, hielekes voor sporen,
 en paard en ruiters kraaiden van plezier.

Maar Mieke was zoo bezig; 't vuurke brandde
 zoo vinnig - dat de koek werd opgediend.
 - ‘Nu, beste, maak een kruiske... wet uw tanden
 en wel bekome 't u.’ - Ze nam het kind.
 Hij stoelde bij en bad. Stil, met een weetje,
 hij plonk zijn vrouw een oogje dankbaar toe;
 en met den slag zoo, tusschen bord en beetje,
 viel taal en teeken ernstig nu te moê.

Ze vroeg hoe 't ginder stond. Zij had gelezen
 dat zooveel Belgen vielen... En of hij
 al dikwijls meegevochten had... en vreeze
 of zoo iets voelde... en die kanonnen! Zij -
 ze was maar altijd bang... Het klonk zoo rilig;
 ze kon geen oogen toedoen in den nacht...
 Jan zei: Ze moest niet bang zijn, niet gewarig...
 't Was lang niet zoo gevaarlijk als ze dacht.

Ze vroeg: 'Had hij nog steeds haar paternoster
 en 't kruiske van den Pastor?' ... En ze vroeg:
 'Hoe 't Berten stelde en Nante van den Koster,
 of 't eten ginder goed was en genoeg;
 of zij nog hoorden van die Zeppelinnen,
 en of ze 's nachts niet leden van de kou;
 en als het sneeuwde, konden ze ergens binnen?
 en of... en of het lang nog duren zou...

'En dat het Koninginneke allertijde
 in 't Roode Kruis te werk was, vroeg en laat...
 dat onze Koning (God hem benedijde!)
 't zoo goed deed, juist een simpele soldaat...
 Ha! 't vocht wel schoon, daar achter in de Vlanders!...
 Al broeders saam... en zonder iet fatsoen!
 dat toch ons landeke zijn plicht deed, anders
 niets dan zijn plicht... dat God de rest zou doen' ...

Jan zei: ze mocht gerust zijn, 't goede vrouwke,
 God zou 't wel voeren waar het komen moet;
 al vochten menschen: Hij toch hield het touwke...
 Wel was het akelig zooveel menschenbloed
 te zien... 't En doet! Een mensch, dat was geen kieken...
 maar liever dood dan Duitsch!... ja steene-dood!...
 - 'Niet waar, Jan Alleman?' - greep hij het knieke
 van 't kindje vast, dat molde op moeders schoot.

En 't krolde en woerde, nu 't werd geketeld,
 en schaterlachte van de dolle pret...
 Maar ei! 't Was tijd nu, 't uurke was verzeteld...
 Hij sloeg de kruimels af, ruischte een gebed,
 stond recht. Dan riemde hij zijn muts op, gordde
 zijn bajonet aan, stak zijn handen uit
 naar 't kindje, daar hij zoetjes pierde en porde:
 - 'Sa! Kom nog eens bij vaâke, rappe guit!' -

Maar 't kindje schrok bij 't groote zwarte wezen
 der hairen muts en schuilde aan 't veilig hart
 van moeder achteruit, - die zei: 'Niet vreezen,
 't is vaâke, Jantje!... Kleine, zotte kwart!
 Ben-je nu bang van vaâke, zat kapoentje?'...
 Toen halsde 't kind uit moeders boezeroen
 naar vaders kaken, klapte daar een zoentje,
 en daarna moest hij 't nog eens, nog eens doen.

En moeder lachte... 'Gij nu, beste vrouwke!' -
 En hij omhelsde haar... De tragedie
 van moeder, man en kind!... 'Niet weenen, vrouwke.' -
 - 'Jan.' - 'Mieke... God beware ons... alle drie...
 Best Mieke.' - 'Jan.' 'Tot later... en niet weenen!' -
 Ze sloeg haar oogen op: 'Zie, ween ik, Jan?' -
 vroeg met een lach ze door haar tranen henen.
 - 'Mijn beste vrouw.' - 'Mijn man!' - 'o Vrouw!' - 'o Man!' -

Neen! niet op 't open slagveld van den Yzer,
 noch bij de forten, noch in 't vlak vizier
 der duizend legioenen van den Keizer
 speelt de oorlog zijne tragedie... maar hier,
 in 't simpel huis en 't simpel hart... 'k Zou meenen
 dat iedren keer, bij zulk vaarwel en wee,
 een dubble schim in 't schaduw staat te weenen:
 de schim van Hector en Andromachee...

1915

Jan naar Trinetje

Trinetje-lief, mijn bieke,
mijn klinkend melodieke,
mijn lotsken en mijn lieke!...
ik kom eens even 'kieken'
met dezen brief!

Want altijd peins ik aan u, mijn vrouwke!
zoet rooske zonder doren,
rooi kolbloem in mijn koren,
frisch haantjen op mijn toren,
o vrouwken uitverkoren,
Trinetje-lief...
Ik peins aan u!

o Mijn zoet vrouwke,
mijn trek, mijn touwke,
mijn katje, mijn kouwke,
dat schuifelt op 't schouwke
van mijn hart...

Want altijd peins ik aan u, mijn vrouwke!

o mijn schoon schatje,
 mijn stralende stadje,
 mijn vodje, mijn vatje,
 mijn ditje, mijn datje,
 mijn kolibri, mijn kwart...

Ik peins aan u!

Zie ik de sterren omhoog,
 dan zie ik daar uw oogen,
 Trinetje, - en, ongelogen!
 doe ik innig bewogen
 de mijne toe...

Want altijd peins ik aan u, mijn vrouwke!

Gij, zaad in mijn bakje,
 gij, pluim op mijn klakje,
 gij, roos op mijn takje,
 gij, duif op mijn dakje,
 mijn kaketoe!

Ik peins aan u!

'k Heb den koning gezien, mijn tikje!
 en ik salueerde - en hij knikte,
 en sa! mijn oogen die prikten,
 toen hij mij een kruisken opstrikte
 en vroeg: 'Ben-je getrouwd'? -

Want altijd peins ik aan u, mijn vrouwke!

mijn diamant in gouden klouwke!
 o mijn stil koninginneke
 mijn vlijtig molenaarinneke,
 ik min u, mijn Tineke
 van Heule! Zoet kinneke!

mijn zuiver goud...

Ik peins aan u!

En niet weenen meer, zulle Trinetje,
en zeg me bijtijds een gebedje;
hierbij zend ik u mijn portretje;
Ge ziet: sergeant bij 't piketje...

Trinetje-lief!...

Tot later nu... 'k Omhels u, lief vrouwke,
uit de verte!...
en sluit mijn brief,
maar niet mijn herte... -

Uw beste man, Jan. -

(1915)

Bohemers

1

Even buiten de stad, op een stuk bouwgrond, onder kanada's, lagen ze gekampeerd: een half dozijn kleurverschoten groen wagentjes op afgerotste wielen, elk wagentje met vooraan een trapken-af. Tusschen de wagentjes in liepen ze weg en weer, bruin kerels, die allen een wilde vracht baard hadden en gitzwarte oogen met een vlammeke daarin; oude en jonge vrouwen al even bruingebrand als de mannen, maar met melankolieker gezicht; sommige bleken te zijn weggelopen Gorgoon-wijven, en hun lang uitzwierende hairtressen waren de kronkelende slangen langs nek en schouders. Ook veel kinders, half naakt en de rest in krelkleeders, enkele wel zoo venijnig kijkend als kleine Judas, de meesten toch zoo lief als 'ne kleine Sint-Jan... Vlak in 't midden van den doorgang tusschen de twee roten wagentjes in, hurkte een ouwe heks droog sprokkelhout te stoken onder een ketel die van een driepoot neerhing. En die heks scheen me nu juist de Sebilla van Kumae (als ge

de Sebilja van Kumae niet kent, dan is 't nog maar zoo), 's zaterdags, met al de vuilnis van de week op haar lijf. Nader bij den straatweg, op een zonnig plekje, zat een jonge moeder met haar spelend kindjen op den schoot - en dat was nu omtrent al het eenig 'menschelijk' element in heel de kamperij.

* * *

't Was altijd even interessant als we dit volk te zien kregen. Maar het wilde niet treffen elken dag: 't gebeurde wel, dat ze vlak bij de grens door de gendarmen werden gesnapt - dan moesten ze de grens weer over, van waar ze kwamen. Zoo 't echter lukte dat ze tien kilometers diep ons land binnenslibberden, dan mochten ze voor enkele dagen blijven kampeeren... Zoo, ten minste, legden de menschen, die 't weten wilden, het internationaal recht uit. Maar een kampement zeg ik, was altijd een buitenkansje van aanschouwelijkheid!

Ge mocht er wel omtrent komen. Ze zeiden niets. Als ge maar niet in den weg liept, niet al te kurieus binnen de openstaande wagentjes kijken gingt. En luisteren naar wat ze malkaar te zeggen hadden, mocht ge ook; ze wisten genoeg dat ge er geen silbe van meenaamt. Dat kon nu zoowel starren-adoratie wezen als kwintessens van blasfemie...

En stondt ge er op te zien, daar lag een heel wereld dings voor u uit om met uw verbeelding over te peinzen. Want dat was nu toch zoo een rare natie, die Bohemers! Dat leefde me daar zoo ondereen, saamgeklutst tot één familie, één republiek - zoo ge wilt één hondennest - met eenzelfde gelijkheid, eenzelfde vrijheid, eenzelfde broederlijkheid - en eenzelfde miserie. En 't kwam op in u, dat binnen den kring door die wagentjes afgesloten, al en alles lag voor die menschen; dat de schaduwen van die wagentjes grens

en uiteind van land en belang voor hen waren; dat dààr hun politie opereerde, hun parlement parlementeerde; dat dààr hun eigen tribunaal zat, hun eigen beul woonde, hun eigen galg stond; kortom, hun geboortehuis en hun sterfhuis met al wat er is van dag en ding tusschen die twee levenslimieten.

Maar zoo klaar lichtte die verbeelding niet in u op, of temet donkerde 't gevoelen, dat ge wel vrij niets wist nopens 't innerlijk leven van die menschen. Dit leven bleef gesloten lijk een verzegeld geheim. Ge mocht er uren lang bijstaan met uw geleerdheid en er op nakijken en peinzen, 't bleef al even mysterieus; ge verstondt den rappen glitter niet in hun zwart oog; ge wist den donkeren gloed niet in hun fel bloed... Wel waart ge zelf geen mysterie voor hen: ge voelde dat ge daar zoo modern-kristalklaar vóór hen stondt, als ze u eens in 't voorbijgaan bekeken. Dat ze u zoo maar even beschouwden, ze hadden u op en keken uw gedachten uit uw oogen.

* * *

Hun stamboom wist niemand, weet niemand. Ze komen uit Adam, ja; maar zijn ze zoo maar een vergroeide twijg van den oerstam? of een echt-gezonde zijtak? of een wilde, ongesnoeide waterscheut? Zijn 't afstammers van vervloekten Kam, naneven van den Wandelenden Jood? verlopen kozijns van een verbankroeteerden Farao? Zijn de zeven eeuwen boet, die, naar de legende, een Paus hun oplegde, nog niet verstreken? Zou 't waar zijn dat ze langs rechte lijn neerkomen uit de dertien Kristen Kruisvaders, die voor dertien zilverlingen overliepen naar den Turk en wapens voerden tegen geloofsbroeders?... Wat is, daar ligt iet heel ouds over hun burgerlijken stand, iet uit den vroege van de tijden, iet dat u zoo juist de legende te vertellen weet: als zouden ze namelijk stammen uit Lamek, die stamde uit

Kam en voor zonen had, stillen Jabel, ‘dewelcke een vader was der gheender die in tenten woonden ende der herders’, en zoeten Jubal, ‘die een vader was der speelders op herpen ende orgelen’, en geweldigen Tubelkaïn, ‘die een grof smit was ende een smit van alle metael ende yser wercken.’

Waar ook gewonnen en geboren, van den moederhuize uit zijn ze zwerven gegaan, zwerven te lande, zwalken ter zee, dolen en derven over 't vlak der aarde en over de groote waters... Ervig-eeuwige pelgrims, op zoek naar wat God weet wat land; naar een verloren Aardsch-Paradijs misschien, waaromtrent zij in hun kettersch wanweten niet vernamen dat het werd afgeschaft - om een beter! Ervig-eeuwige pelgrims, ze zijn geklommen langs de ruggen van de bergen, waar de gouden zon te dansen stond; ze zijn gedaald de lage valleien in, om, geknield bij de bron, te drinken uit hun handsholte. Hun hoofd en nek heeft winterschroei gedragen lijk zomerschroei, kritselende dorheid als krakende wolkenbreuk. Hun schoeisel is versleten en sloddert van de vele, verre banen. De krelle plooiën van hun mantels waaien met zeewind. De winkelhaak, daar, in die jas, is gebeurd in de cederbosschen op den Libanon; die bloedschram, over dien zijn wang, is gehaald in Kolchis, bij den strijd om 't Gulden Vlies... Eeuwen lang hebben ze gezworven, gedwaald, gezeild, gekaravaand; en de binnen wegen van China hebben ze doorlopen lijk Marko Polo; de schuinpaden van de zee lijk Magellaan; altijd op weg, liepen ze verloren langs allen weg; altijd onder zeil, leden ze bij elken tocht schipbreuk lijk Ulysses... alleen, ze hebben nooit Nausikaa ontmoet, - Nausikaa, die hun kleeders verstelde, hen voedde en thuisbracht, uitgewasschen en ingeolied, bij haar vader, den rustigen, wijndrinkenden Alki-

nois... en daarom zijn ze gebleven wat ze waren: Bohemers! zwervers lijk de wolken, lijk de zee, lijk de wind, kinderen van niemand en nievers thuis!...

* * *

En hoe ze leven, en waar ze eigenlijk hun tijd en handen mee vol werken, dat is ook een half mysterie. Wel voeren ze stieltjes uit, maar 't zijn allemaal lapstieltjes: ze boeten ketels, slijpen scheren, plakken gebroken porselein, gieten schroot en kogels, plegen veeartsenij zooals eksters snijden, oude paardeknollen verjongen, hondjes leeuwescheren. Maar, zeggen de menschen, al die stieltjes zijn enkel middeltjes om in de oogen van publiek en maatschappij een identiteit te verwerven, die ze niet al te zeer aanklaagt als boosdoeners, noch als schurken beticht. En, zeggen de menschen nog, hun eigenlijke Bohemers-stieltjes zijn van een ander, geheimer aard; en die blijven den oningewijde doorgaans teenemaal onbekend.

En, zoo zeggen de menschen maar door, - want de menschen vertellen misschien al liever kwaad van ongelukkige medebroers dan van gelukkige - de Bohemers hebben voorwaar de faam niet gestolen, dat ze kinders rooven, putten vergiftigen, paarden staart en voetpees afsnijden, of zoo maar seffens en plots, uit wrok om een geweigerde snede broods, den rooden haan op uw dak laten kraaien. En dat ze hier in Europa, heel den boel komen afspionneeren ten bate van de Japaneezen, dat ook staat vast, zeggen de menschen... Is 't daarom niet, dat ze, op 't eenvoudig vermoeden af, in sommige landen een snip in den neus kregen, 't lelleke van bei hun ooren intolden, met een gloeiijzer werden gebrandmerkt - of hoog en droog gehangen?

En naam en faam te dragen van tooveraars, dat is voor die zwervers de vloek en de vermaledijding. Daar gaat van hen

zoo een stilstom dreigement uit op den beschaafden medemensch... Een Bohemer fluistert, in 't voorbijgaan, u een abrakadabrante formula toe - en ge staat betooverd voor de rest van uw leven: uw kiekens leggen niet meer, ofwel broeien padden uit; ge kweekt vledermuizen in uw bloemkooien; en ge zoudt zelf tot tien willen tellen, dat ge iedermaal nummer negen overslaat.

En als ge met zulke uitschotsgedachten in uw brein, bij 't kampement te kijken staat, dan is 't u of die oude heks bij 't houtvuur, plots gaat opstaan van haar hurken, u bestaren met haar linkeroog, 't rechteroog toegeknepen, - en 't kwade oog' op u legt! - of nog, zoo ze blijft voortstoken, dat er al met eens uit den ketel een hooge vlam gaat opgloriën met den wonderen Sibilla-galm: 'Deus! ecce Deus!...'

* * *

Bidden doen ze niet, peins ik. Onze voorouders noemden ze 'heiden' en dat is misschien de juiste naam voor 't ding. En ze hielden een spreekwoord op de Bohemers na: - 'Zij hadden één kerk, maar die was uit spek gebouwd en hun eigen honden hebben 't spek geëten.' - 't Is best mogelijk.

Misschien, lijk zij zelf, zwerft ook hun ziel van 't een naar 't ander: van afgoderij naar Mohammed, van Mohammed naar Vichnoe, van Vichnoe naar Kristus? en die ouwe tooverheks bij den ketel is licht niet anders dan een oudgeworden Virgo Vestalis, te taai nu voor de tanden van den dood.

Wat er van zij, op den schijn af, ze zitten in een afgrond van verlorenheid - en wie redt ze? Wie helpt hen omhoog uit hun afgrond en voert ze omhoog tot een waardiger leven, - leven van godsdienst, leven van eerlijken arbeid en deftigen handel? Hier nu kome de man, de missionaris, de

Goede Samaritaan, die ze gekneusd en gekwetst oplichte, hun wonden zuivere, inbalseme en verbindt, en de arme dompelaars geleide naar 't gasthuis heen dat maatschappij heet en beschaving!

Maar dit, naar menschenschatting, is een hopelooze taak. En hoe 't gebeuren kan en zal, wie weet? Misschien wil de Voorzienigheid, die de wegen kent van al huis en hart, ook hier haar eigen wegen weten en verborgen houden...

Bret Harte, in zijn 'Californian Tales' vertelt ons een opstijging van laaggezonken zielen. Een bende goudzoekers, ook gevlucht buiten maatschappij en menschdom, en hier, van uit de vier hoeken der wereld, in de goudvelden saamgewerveld, vlammend alleen en hunkerend naar 't goudmetaal met al zijn beloften van rijk genot en mogelijk plezier, wild van nature uit, wilder nog uit wilde gewoonte, - die bende, die ploeg, die wildemanserij, - Harte laat ze klimmen omhoog, langzaam maar zeker, klimmen met hart en ziel, omhoog tot hooger leven en edeler sferen van menschelijkheid, doordat over hen kwam de zachte, onbewuste invloed van een kind, een wees, dat ze vonden, meevoerden naar hun kamp en grootbrachten...

Wie weet?...

...Hier, op dit zonnige plekje, naast den straatweg, zit een jonge moeder met een spelend kindjen op haar schoot...

II

Als ge nu over die erbarmelijke Bohemers-parochie al uw wee hebt afgeklaagd, me dunkt, daar gaat toch uit dit leven een lucht op, die aantrekt en betovert: de lucht van 't vrije leven!

Bohemers te zien, levende ongehuisd en onbeheerd lijk de vogelen, lijk de zee, lijk de wind, ongetoomd en ongegareeld en ongebreideld, nergens vastzittend, nergens

nestelend: wereld voor land; zon voor lamp; seizoenen zoover ze gaan en strekken, voor scheurkalender; wind als lied; storm voor feest; levende teenemaal op hun eigens, met hun eigens, binnen hun eigens... 't geeft lust inderdaad om ook een karke te koopen en te gaan zwerven.

Want ieder mensch misschien, maar vast alle jongen van rond de vijftien, draagt en voelt in zich een zweem Bohemerschap. Hij ook is benieuwd te ondervinden hoe 't ne mensch zoo al stellen kan, klinkklaar met al zijn elementen buiten alle beschaving en maatschappij; losgeworteld van alle traditioneel fatsoen; niet te stikken in een broeikast; niet te dorren in bloempotten - maar op te mogen uit vollen natuurgrond naar omhoog, blauw, blij en vrij.

Bij studenten vooral is dat Bohemismus vaak waar te nemen. Maar natuurlijk wordt die wilde zucht door professors, die zelf den 'Sturm und Drang' ervan door zijn, goedwillend eruit geredeneerd, door zachte moeders eruit gekust en gelievekinderd, door ver-vooruitziende vaders eruit gestoft... Die menschen verstaan ons niet meer; 't leven wil deftig zijn, zeggen ze, en moet de riggels langs van 't liggende spoor... zoo, lijk een tam trammeke...

Soms toch wil de zucht niet dood, staat ze pal tegenover didaktische redeneeringen, ongeroerd door moederlijk zoenen, aangestouwd door vaderlijk krikkelchap. En zoo zullen er altijd jongens blijven, die een hekel voelen aan al wat thuis zit, aan warme voeten in wollen pantoffels, aan rentenierigheid in een braaf hoekje. Wat ze willen, dat is: avontuurloopen, den brui geven van kultuur en beschaving; en aardrijkskunde niet meer leeren uit een saai boek met saaie namen en saaie statistieken, maar doorleven en betasten en voelen op hun huid!... Land zien, daar zit het hun! Land, vrij, groot, onbegrensd land in plaats van een moestuintje thuis tusschen drie witte muurkens; wildernissen en oerbergen in plaats van konijnenren met een heuveltjen

in; slapen onder de sterren in de woestijn, in plaats van een wijd bedje; en in plaats van een zitstoel, de wereld afreizen lijkt de zon, lijkt de storm, - lijkt de storm en zijn kinders de Bohemers, al was 't dan ook maar in armoedige karkes op afgerotste wielen...!

* **

Zoo heb ik er echtwaar gekend.

Zoo heb ik er echtwaar een gekend en die zijn droom was, een primitieve spelonk op te zoeken, ergens, ver-af, in de rots geregend of in een berg gebliksemd, of nog in wilde streuveling van een onbegaan bosch; en daar te gaan wonen, in een hutje leem en lat, met langs den wand, vol zon erop door de open deur, een panoplie van silexbijlen: als sofa vóór 't open schaddevuur, het kantelend hoofdbeen van een woudstier en gekleed met diens volle vacht En te jagen met boog en spies op een ongetemd ros zonder zadel; en na de jacht een vuur te maken op den nabijen heuvel opdat de vrienden uit de verre buurt mochten vernemen dat ze waren uitgenoodigd op menu van een verschgevelde beer en na 't vleeschmaal een kanne bloeds te drinken als heilteug op den langen bloei van de weergewonnen vrijheid... Ze zouden natuurlijk ook een gezellig pijpke rooken; want - dit was voorzien in 't dagboekje! - 't eerste werk in de wildernis zou zijn: de tabak uit te vinden!

't Plan viel in duigen; want moeder vond het dagboekje en met haar stille ziel ontzet over de lirieke wilddroomerij van haar zoon, vroeg ze raad aan Nonkel-Pastoor; en deze schoof zijn bril op 't voorhoofd, trok een lip, las de verzen:

Mij ware 't leven driemaal liever lief,
in stilte van spelonken primitief;
spelonken, opgebliksemd in de rotsen
en overschauwd met zware loovertrossen;

spelonken, in de wanden van een berg;
 ei! mocht ik, kleine menschvergeten dwerg
 daar leven gaan!... Ik wou vol poëzie...
 enz. enz.

Toen lei Nonkel-Pastoor zijn bril neer en zei: ‘Te veel verbeelding en te weinig rustsneden’ - en die kritiek was een veroordeeling: bij 't eerstkomend schooljaar zat de veelbelovende dichter in 't pensioonaat. -

* * *

Maar 'k heb vier andere ‘Bohemers’ gekend, die 't plan een heel eindje verder doordreven.

Noemen zal ik ze niet; want in den grond waren 't allerbeste jongens. Maar ze hadden eens een versje gelezen:

Dor is alle theorie!
 Groen is de boom van het leven!...

en ze begrepen het door en door, toen ze 't eens zoo origineel geïllustreerd zagen door een kamp Bohemers.

Wel, zij ook zouden eens gaarne zwerven; en een jaar lang, twee jaar lang, elken vrijen tijd, elke ontspanning, elke wandeling ging het over den zwerftocht. Wat die vier jongelui ten toon spreidden aan verbeelding, 't zou den zotsten dichter beschamen!... en hoe ik, saam met andere gezeten jongens, hen ook al aanzette nu toch eens ernstig gesprek te voeren en te denken op het reële leven - dat was gaar nutteloos. Zoodat wij een ontzaglijk medelijden voelden voor die losgebroken idealisten!

Enfin, hier is 't plan:

Ze zouden een wagentje koopen of zelf timmeren, op vier wielen; met een ezeltjen er voor, dat Martiko zou heeten... En zoo zouden ze simpel-weg de wereld afzwerven.

Zekeren morgen kwam een hunner af - en die had op een papier een schoon wagentje geteekend; hij had er een avondstudie aan gemeten en gelijnd; en, 'k moet het bekennen, de tijd was goed besteed geweest, want fijn werk was het wel. De vier wieltjes stonden er vinnig onder; van achter was een klein platform met balustrade; op elke zijde, twee vensterkes; boven rookte een schouwke...

Een tweede schema van 't plan vertoonde den wagenbinnenkant, met de meubileering; die meubileering was tot het eenvoudigste neergehouden; een tafeltje, vier vouwstoeltjes, een stoofje; maar geen bedden; om te slapen, zouden de Bohemers zich elken avond wel uit den slag trekken. Tegen den wand hing een pijpenrek en schapkes en rekjes voor tabakspotten, sigarenkistjes, speelkaarten en leesboeken.

Nummer 2 van de bende zou een taal opstellen: een soort bargoensch; en elken dag kwam hij met een nieuwe reeks woorden af. - Die man was inderdaad bezig met een taal te scheppen; en filologisch was 't sport genoeg. Ik heb toen ter zijde zooveel die taal gehoord, dat ik ze nog al vlot begon mee te praten; maar nu ben ik 't meeste er van kwijt. - Toch weet ik nog, dat 'burgemeester' bedied werd door 'wout', 'vriend' door 'bink', 'stelen' door 'klevieren', 'geld' door 'poen', zoodat, als ge b.v. wilde zeggen: de burgemeester heeft het geld van mijn vriend gestolen - dit zoo klonk = de wout heeft de poen van mijn bink geklevierd. En zoo had de filoloog allerhande zinnnetjes opgesteld, die pasten op elk gebeurlijk ding van Boheemsch leven.

Nummer 3 had de reiskaart op te maken. Lastig werk! Maar hij zou langs Holland weg: daar ligt 'klinkert', en Martiko zou gaarne langs daar bollen, want geen te felle bergen noch te steile dalen. En daar hadden ze ook hier en daar nog wat verre familie wonen, voor in tijd van nood,

ziet ge, en 'ne mensch kan nooit weten, vooral een Bohemer.

Dan hadden we nog Nummer 4... een die 't nog al zoet mocht, fijn door een doekske. Dat was 'ne kok gegoten en gespoten. Maar hij nam zijn ambt niet heel ernstig op en zou 't wel leeren, eens op reis, onderwege. Bohemer Nummer 1, de bouwkundige van 't wagentje, vond echter in den kateloog der uitgaven Snoeck een boekje, dat juist beloofde te wezen wat het zijn moest: De volmaakte keukenmeid in 8° in linnen en franko voor 1.20 fr. En hij bestelde 't exemplaar.

En zoo lag dan alles gereed en beredderd voor den tocht. Alles, - dat is: buiten 't geld. En 'poen' was er in alle geval van doen; al was het maar voor 't simpel geval dat Martiko moest herhoefijzerd. Maar dan, de Bohemers vielen te akkoord, dat ze dit jaar eens vlijtig gingen studeeren en de verdiende kroontjes en prijzen toonen aan de suikerpeetjes, siroopmeetjes en ruim-breed-gevende magyartanten, waarmee hun families gezegend waren.

En ze redeneerden en ze planden en ze zaten zoo vol moed en geestdrift, of ze nog maar enkel de wielen te smeren hadden en 'dju!' te zeggen, - 'dju Martiko!' om weg te zijn.

Arme jongens!... Helaas!... Arme en doodarme snullen!... die zich in hun kinderlijke naïeveteit lieten verleiden door illusies!...

Want helaas! ja! 't was een illusie! en zou den weg op van alle illusie!... Heel 't plan lag gereed inderdaad; en ze stonden op vertrekken, geranseld en uitgerust, de getten aan de beenen, de Rubensflambards op 't oor... En toen kwam er iets tusschen, geen ongeluk of aardbeving of bankroet, maar een ding doodgewoon en alledaagsch: vaal en grauw en kleurloos, plat als proza, saai als didaktiek, en, teenemaal in zijn heuvelloosheid en dalloosheid en liriekloosheid, anti-

wild en anti-zwervend en anti-verreweg en anti-Boheemsch... en dat iets was niet anders dan het leven, het echte, wezenlijke leven, zooals het inderdaad is!... Arme snullen!... Zij hadden gerekend zonder het leven en 't leven heeft zijn wraak genomen en 't leven is hun de baas geweest! en zoo is nu dan gebeurd, dat Nummer 1 als onderpastoor staat op een stille parochie te lande, niet zwervend waar zijn wispelturige Bohemersfantazije belieft, maar braafjes gaande waar Zijn Eminentie hem zendt; en Nummer 2 doceert bargoensch-Grieksch en bargoensch-Latijn; en Nummer 3 zit getrouwd en steevast met een half dozijn kruipende en kraaiende bohemertjes in zijn levenswagen, dien hij, brave Martiko! nu zelf voortsjouwt... moedig toch en leutig en kristelijk; en Nummer 4...wel! juist die kok!... die mag nog dolen nog zwerven... die zit in Kongo... en ik weet dat hij doorgaans zijn eigen keuken te bereiden heeft; maar ik weet niet (en 'k zal 't hem vragen), of hij Snoeckx' Volmaakte Keukenmeid, aan 1.20 fr., franko, - op zak heeft. - Misschien duidt de Volmaakte Keukenmeid ook geen recept aan om ouwe apen zacht te krijgen.

En toch! en toch! 't leven is goed! en ditzelfde leven, dat ons allen uiteenjoeg en al die jonge, rijke, bonte illusies deed stuiven als fladdermusschen uit het lentegroen op, - dit leven bracht ons, kort geleden, al te zaam bij Nummer 1, den onderpastoor. En vermits we nu reeds verre genoeg de levensbaan op zijn om al eens te mogen omkijken en van 't verleden te spreken, zoo roofden we nog eens de oude kwerten op hun nest en hadden wij het ook, - 'n beetje melankoliek, - over den wagen van de Bohemers... tot Nummer 2 zei: 'Wel, binken, ik slib er nog een holleke sloert op uit' - dat is: 'Vrienden, ik drink er nog een glaasje wijn op uit' - wat hij deed, wat wij al deden... en dat geslib van de sloert was zooveel als een stille toast op het verzonken ideaal.

Broeder Lazarus

- ‘Et restituta est caro eius sicut caro pueri parvuli, et mundatus est.’ -
- ‘En zijn vleesch werd hersteld, zooals het vleesch van een kind, en hij werd rein.’
- (*Koningen* - IV Boek - V. 14.) -

Bij mensch en God als heilig man gekend!...
 Wanneer hij langs de panden van 't konvent
 of langs den kloostertuin en 't stille pad
 zijn uren las, zijn rozenhoedje bad, -
 vooral en meer nog, als hij misse deed
 en stond daar lijk een stralende profeet
 bij 't altaar, dan, vast! wenschte wie hem zag:
 - ‘Verleen mij, Heer! dat ik zoo simpel saam
 en heilig, u mijn ziele maken mag!’ -

Maar toen, - misschien om wille van zijn naam,
 ofwel, uit 's Vaders louter welbehagen,
 toen werd zijn lijf met leprozij geslagen,
 en witte vlekken glansden op zijn huid,

en heel zijn lichaam werd één zeere pleister...
 En ieder zocht naar heilzaam sap en kruid
 en al de broeders baden dat de teister
 zou wijken; en, naar oude liturgie,
 de Prior lei op de etterige zweren
 de relikwie van 't Heilig Kruis des Heeren...
 En toen én kruis, gebede' én relikwie
 geen bate bracht, zei Broeder Lazarus,
 stil, met een glimlach op zijn ziek gelaat:
 'Gods Wil geschiede!...'

Treurig klonk
 het kloosterklokje bij dien dageraad,
 toen 't al de broeders, tot den minsten monk,
 ter kerke luidde, om Lazarus vaarwel
 te bieden. Want, naar wetswil en gebruik,
 mocht geen leproos verblijven in 't beluik
 van menschen; maar alleen, met niemand el,
 moest hij in woud en diepe wildernis
 gaan wonen... Juist, lijk bij een doodemis,
 hing 't outer langs, en langs de kerkzijwanden,
 't zwart rouwgewaad; twee kleine kaarsen brandden.
 In 't koor zat Lazarus op beide knieën;
 en toen voltrok de Prior allerhande
 weeliturgie en plechtceremonieën
 en wijdde met een zacht gebaar al ding,
 dat de leproos voor 't leste mede-ontving:
 een bekertjen, een klepper, een brevier...
 Dan zei de Prior - en zijn stemme schier
 brak onder 't spreken: 'Ga, *Miselle*, heen!...
 'Wij zenden u niet weg; gij weet het; neen!...
 Maar Kristus roept u elders!... o Mijn zoon,
 leef in het woud zoo heilig als in 't klooster!
 God die u slaat en liefheeft, weze u trooster!

U steune en sterke uw heilige Patroon,
 Sint Lazarus, die ook van ziele schoon
 en zuiver, met melaatschheid werd gekust,
 maar in den schoot van Abraham nu rust!...
 En luister wel, wat ik u nu gebiede;
 en valt het hard, Gods wil alleen geschiede!...
 Weet wat ge in 't woud te doen hebt en te laten:
 vermijd de banen en de breede straten,
 't land waar de herder vee en kudde drijft,
 al dorpel, deur en dak, waar mensch verblijft,
 en drink geen drank uit open waterbron,
 en wasch u nooit in vloeiende rivier;
 spreek met geen mensch; streel vee noch vogeldier.
 Ten uchtend ééns, vóór 't opgaan van de zon,
 en 's avonds eenmaal nog, na vespertijde,
 moogt gij een stonde u wagen op de baan;
 maar als gij buiten uwe hut zult gaan,
 zoon, klepper luid, dat u eenieder mijde!' -

Nu stonden al de monniken op rang;
 en met lichtkaarsen, kruis en psalmgezing,
 ze deden den melaatschen uitgeleide.
 En bij den ingang van het breede woud,
 bij 't hooge kruis, in schaduw van drie linden,
 daar werd uit zode en turf een nis gebouwd,
 waar Lazarus een schamel brood zal vinden
 en een kruik water, telkens op de kimme
 de dageraad en nieuwe zon gaat klimmen...
 En dieper trekt de stoet nu binnen 't bosch,
 tot bij de hut, - een lage hut, met mos
 beschimmeld en gemuurd uit leem en lat.
 En staan ze stil. De Prior benedijdt
 het arme dak, en vóór den dorpel, vlijt
 een zode gras, die, weenende, hij had

op 't kerkhof van het klooster af gestoken.
 Dan heeft hij nog een laatste maal gesproken:
 - 'Vaarwel, mijn zoon!... treed binnen, Lazarus!...
Sis Deo vivus, mundo mortuus!...⁽¹⁾
 'Vaarwel... tot het den Heer believe mag!...'
 Toen hebben zij malkaar nog eens gegroet,
 zij met een traan, hij met een stillen lach;
 en Lazarus trad binnen, wijl de stoet
 naar 't klooster keerde en *miserere* zong...

Zoo traag en zeker als het vast bedrijf
 van dage' en jaren, - traag en zeker drong
 de zieke kanker dieper binnen 't lijf.
 En als, in Meimaand, 't woud vol zonne hong
 en stond geleliebloemd langs kam en dalen,
 dan bad de alleene: 'Heer, mijn God! ik ken
 'geen droever lelie dan ik zelf een ben!
 Gij, maak me blij en pluk me van mijn stale...
 ei! pluk mijzelf van mijn ellende los!...'
 Of lag de sneeuw uit als een spierwit mos,
 dan bad weer de arme: 'Heer, dat is de verve
 van dood en winter... Laat mij mede sterven!' -

Maar laas! de dood blijft uit; Gods engel poost;
 en 't was... het was een leven zonder troost; -
 gekerkerd in die enge, schaamle hut;
 geen menschenoog tot licht; geen woord tot stut;
 en met alleen die kwaal tot huisgenoot;
 en met geen ander uitzicht dan de dood;
 en driemaal daags, al kruipend op de knieën,
 te wenschen dat langs dees verworpen baan
 toch kome goede dood Samaritaan!...

(1) Wees levend voor God, dood voor de wereld.

te wenschen dat ze spoede... en steeds te zien
 dat ze uitblijft!... Arme lijder! en misschien,
 wie Lazarus zoo weebleek, ziek, verslenst,
 op beide knieën roerloos bidden zag,
 die had al licht met heel zijn hart gewenscht:
 - 'Geef, Heer, dat ik zoo heilig wezen mag!' ...

Maar dat hij, priester, op de zeven jaar
 niet eens het priesterlijke woord mocht spreken,
 niet eens het Brood en Eucharistie breken,
 dat was van al zijn wee zoo erg, zoo zwaar,
 wel 't ergste wee en wel de zwaarste last;
 en waar hij lijf en leest hield afgevest
 met honger en zich met versterving voedde,
 hoe viel het toch de ziele dreef te moede
 te vasten en te leven ongenood
 aan 't zielemaal en priesterlijke Brood!...
 Bij zomer soms, van op den heuvelkam,
 hij zag ginds verre, waar de menschen gaan,
 de gouden vlakten met hun vloeiend graan...
 En hij beschouwde 't graan... dat ruischen kwam
 al zingende! En hij liet zijn oogen gaan
 over den gouden wentel van 't wijd graan,
 over de goudgeel golven van de kouters;
 en peinsde stil wat schoonen, rijken oogst
 de Heer daar groeien liet voor al zijn outers
 en al zijn priesters... En tot op zijn hoogst
 hij hief onwillekeurig over 't land
 zijn vroom gebaar en priesterlijke hand
 en ruischte met zijn doode lippen 't woord
 der Consecratie... zweeg op eens... en weende.

De maaiers kwamen en de tijd sloop voort;
 't was winter nu; maar uit den winter keende
 de heilige Kerstnacht, 't Godgeschonken feest,

dat al de winterschaamte kleedt met schoonte,
met blijden vrede al hart en goeden geest.
Maar Lazarus was droever dan gewoonte;
hij was misschien wel nooit zoo droef geweest...
Hij zat zoo stil, en bad - of was 't maar droomen? -
bij zijn brevier en kleppertjen en beker.
En Lazarus was droef... Hij was zoo zeker
dat Jezus dezen nacht zou komen, - komen
in alle land, in alle hart en huis,
maar hier niet, onder 't arm, melaatsche dak.
Dan rees hij eindelijk van zijn plaats omhoog,
knielde op den kleien vloer neer, en hij boog
voorover, sloeg een langzaam kruis en sprak:

- 'Heer Jezus, die op aarde kwaamt
en menschgedaanten op u naamt
en al de menschelijke ellende, -
Gij, die me lief hebt zonder ende,
Gij hoort, Gij hoort den armen Lazarus!

Heer Jezus, die bejammrenswaard
werdt in een open stal gebaard,
en die, om soms wat slaap te lusten,
geen steen hadt om uw hoofd te rusten,
Gij ziet, Gij ziet den armen Lazarus!

Heer Jezus, Gij, die op het eind
zoo werdt verpassied en verpijnd,
dat om uw wonden, uw ellende,
u slechts uw moeder, nog herkende,
Gij kent, Gij kent den armen Lazarus!

Heer Jezus, Gij droegt alle leed
en smarten; maar ik weet, ik weet

dat boven al Gij hebt verkozen
 mijn naam, - den droeven naam: leproze!...
 O Broeder Jezus! Broeder Lazarus!...?

Zijn tranen snikten door zijn bede, - en toen,
 gebeurde 't heilig, wonder vizioen:
 want nu hij plots zijn oogen hief en wendde,
 hij zag geen hut meer... niets meer wat hij kende!
 En gansch verbaasd, hij sloeg zijn blikken rond:
 Hij zag een outer, waar zijn tafel stond;
 een miskelk, waar zijn beker zich bevond;
 een misboek, op de steê van zijn brevier;
 en buiten riep een klokje, blij van zwier,
 - zijn kleppertje! - de gansche wereld bij!
 En Lazarus kijkt rond met drinkende oogen,
 en ziet de wanden en gespannen bogen,
 de slanke zuilen, marmeren pilaars,
 de hooge vensters, waar, op schittrend glas,
 de beelden van gekroonde martelaars
 in gloeien... Wat zijn schamel hutje was,
 staat nu verschapen tot een grootsche kerk!...
 En keerende zijn blik, hij ziet op tronen
 en gouden kussens en gestikte werk,
 een weidsche schaar van koningen met kronen,
 keizers gescepterd, pausen met tiaren,
 terwijl een koor van zoete stemme' en snaren
 het *Kyrie* beginnen in te zingen...
 En nu staat Lazarus bij 't outer recht,
 zooals in 't klooster, voor de heilige plecht,
 met albe en stoel, en slaat zijn borst en zegt
Confiteor... Hij klimt op 't suppedane...
 Hij kan bijna niet zingen om zijn tranen...
 Nu galmt het *Sanctus* uit, zoo machtig-groot,
 zooals een zee met al haar waters juicht...

In zijn melaatsche handen neemt hij 't brood...
 daarna den kelk... en stilte omheen, - hij buigt
 voorover; ruischt een woord, zoo vroom en zacht,
 dat hij alleen en God alleen het hooren -
 en zoo werd Jezus, bij dien Kerstmisnacht,
 ook in de hut van Lazarus geboren.

De mis ging voort; en wie spreekt schoon genoeg,
 wie zegt de vreugde en blijdschap, die 't gemoed
 van Lazarus tot in de starren droeg
 bij 't nutten van des Heeren Vleesch en Bloed?...
 Geen woord daarvan...

Het einde kwam. Hij sloeg
 het misboek toe, en na een lesten kus
 op 't outer neergeleid, zei Lazarus
 het *Ite missa est*; en maakte een kruis,
 - groot, of hij al de volkren zeegeen wilde, -
 over de pause' en keizers... Plots, hij trilde
 alwaar hij stond; hij voelde een dof gedruisch
 in hart en hoofd, - en verders wist hij niet
 wat op dit oogenblik hem is geschied...

...Toen 's anderdaags bij 't kruishout op den dam,
 de kloosterbroeder naar gewoonte kwam,
 hij vond de kruike vol, en heel, het brood;
 fluks is hij bij den Prior weergespoed...
 - 'O Vader! Broeder Lazarus is dood!' -
 Weer gingen al de monniken in stoet
 en met ontstoken kaarsen naar het woud.
 Ze vonden in de hut, den Lijder koud
 en dood, met al zijn lengte over den vloer, -
 het bleeke, roerloos hoofd op den brevier,
 de handen rond het bekertje gevouwen;
 maar van de ziekte was geen minste zier,
 geen spoor meer op het lichaam te beschouwen.

De Korenpikker

Is dat een man - of is 't een schuit,
die, half in 't schuim gedolven,
omhoog den mast, den boeg vooruit,
voortstevent door de golven?

Of is 't een reus, die met zijn vuist
bareelen beukt en bergen
en door de gouden legers bruist
van millioenen dwergen?

Of Sterke-Jan, die starren drit
en met een kranke rijve
dwars door den bosch en zonder schild
de zonne wil te lijve?...

Neen! 't is een boerken uit de hei,
een pover, zweetend boerke,
dat armoe lijdt - lijk allebei
zijn vaârken en zijn moêrke!...

* * *

De zomer steekt, de zonne stikt;
 de pikker zwaait en pakt en pikt...
 Geschoorden voet, geplooide dij,
 hij 't koren kapt; en tik en tij,
 haalt uit, zwaait toe en pikt en zwingt
 en voert en vecht vooruit - en zingt!
 Ha neen! bij lo! de schorre dorst
 verschroeit het liedjen in zijn borst!

En op en af en geer bij geer,
 rijkritselend ruischt het koren neer...
 Koornaartjes! dat ge u pikken laat
 en daar bij duizend-duizend staat
 met gouden hoofd en zonblazen!
 Sa! weert den bliksem! houdt fatsoen
 van hoogen adel; majesteit
 van Koningskinders, die ge zijt!

Den bliksem weren? En waarmee?
 Neen, kroontjes af, wijs en gedwee!
 Als boeren door de geeren gaan
 en gaande al-aan de zeisen slaan,
 wat man dan stond er mans genoeg,
 die niet aleer den slag verdroeg,
 maar bieden dorst: Boer, leg dien staf,
 dien bliksem en die zeisen af.

De zomer steekt, de zonne stikt;
 de pikker zwaait en pakt en pikt...
 o Boerke met den arbeidslast,
 des zondags staat ge frisch en vast,
 maar nu, geplooid in zonnegloed,
 die 't ruggemerg u koken doet...
 Zie niet omhoog!... de zonne schoot
 in 't liggend koren u wel dood!

Maar wat al schiet en schroeit en schrikt,
 het boerke weet: daar moet gepikt!...
 Lo! dat de zeisen luier viel,
 gij, menschen, wier gemeste ziel
 met kromgehaakte vingers telt
 d'ontelbren grijnslach van uw geld,
 ge laagt met uitgevaste stroot,
 vóór morgen, naast uw koffers dood!

Maar, boerke, gij dat zwoegt en zweet,
 mijn arm en pover boerke, weet:
 Me dunkt mij, dat ge koning zijt;
 uw werk, dat is uw majesteit;
 die gouden oogst is uw paleis,
 de zon uw kroon, uw staf de zeis;
 en 't koorn knielt over heel het land
 voor 't één gebaar van uwe hand!

* * *

Mijn boerke! boerken uit de hei,
 mijn pover, zweetend boerke,
 dat armoe lijdt - lijk allebei
 uw vaar ken en uw moêrke, -

Gods dauw en regen dale op u
 en op uw wei en landen;
 Gods zon en zegen strale op u
 en 't werk van bei uw handen.

God vulle uw schuur en vulle uw schelf
 metolgevoede gerven;
 en hoede uw kroost en hoede u zelf
 en hoede uw stal en erve...

tot zelf Hij, Groote Landman, naakt
en pikt u van den stengel,
en van dat pover boerke maakt
een gouden, frisschen Engel!

De Neuma van Pater Paphnucius

Daar staat ergens de geschiedenis te lezen van een monnik der Abdij Part-Dieu; en in 't kort gezeid, ze luidt zoo:

Een monnik kon 's morgens maar niet uit zijn bed, om koor te gaan meezingen. En daar de man toch heilig wilde zijn, verzon hij, want hij was hoegenaamd niet van de domsten, allerhande middelen om die verderfelijke luiheid te weren; alzoo bij voorbeeld, een machientje met een eiken lat, die hem, op 't krek secondetje van te-moeten-opstaan, op de voeten viel... Maar de brave man - ik zeg, 't was 'n slimmerik - trok op tijd de voeten in, en de lat plofte op den strooizak. -

En veel ander tuigjes... maar helaas! de monnik was altijd een beetje slimmer - dat is: rapper - dan zijn eigen rap-slim machientje.

't Is maar toen de man stierf, dat hij juist op tijd erbij was. Wat weeral bewijst, als 't nog bewezen moest, dat de dood een vreeselijk-precies ding is.

Maar 'k heb eens, in een oud boekje, de historie gelezen van Pater Paphnucius, een monnik van 't Wit-Klooster...

Die Pater Paphnucius was een heilig man, zeker; en hier

hebt ge enkele uittreksels uit het Menologium van zijn orde:

...‘In zijn ziel zat gebed en werkzaamheid gezusterd lijk Martha en Maria te Bethanië, het huis van gehoorzaamheid. Gehoorzaamheid, ja, waarin hij voortging ter zielezaligheid, zonder perikel van dolinge... Op vigiliën van feestdagen en driemaal in de week tijdens advent en vasten, vernachtte hij in gebed en boete... Hij wrochtte alsof 't allemaal van hem wilde gedaan zijn; en 't was allemaal liever van hem gedaan dan van anderen bevolen... Anderen ook moeten aangestouwd worden in 't geestelijk leven: hij ging voorop, lijk koning David met zijn harp... Hij was gefatsoeneerd naar den uitwijs van de regels en constitutiën; altijd eerbiedig en gevoegzaam, sparig op zijn woorden; hij had lijdzaamheid en gezetenheid des harten; altijd zijns gelijk, ook als het hem slechter ging dan ordinaris; zijn gemoed was zonder bewimpeling of geveinsdheid en vol karitaat: noch heeft hij ooit iemand genepen met een woordje, maar was altijd opgeruimd en blijmoedig, want eerlijk vermaak op zijn tijd gedreven is een zedelijke deugd, die men Eutrapelia heet... Hij was ook wel 't gemeen voorwerp van onnoozele recreatie, waar zijn medebroeders hun geestigheid op wetten; en hij aanschouwde zijn eigen als 't voetstroot van den huize, want boven-op den bouw van al zijn deugden stond nederigheid als meitak’...

Toen hij oud was... of liever, ik schrijf het over op de letter:

- ‘Lanck te voren hadden hem begonnen te swillen armen en beenen door quaede humeuren die derrewaerts ghesoncken waren. Daer op isser een kortse ghevolgt met de roos ende mortificatie in die onghesonde ghedeelten des lichaems, de welcke hem allengskens opghegheten hebben en van lit tot lit het leven doen schuyven, tot dat hem ten lesten een ijle en sotte fantasyë in 't hoofd sloegh, waar-

door hij in en uit sprak en buiten propoost, en eindelijk naer vele oeffeninghe van patientie daer in is ghebleven... R.I.P.' -

R.I.P. ja!... Hij rust in vrede! En 't ware altemaal perfekt geweest; maar zie, toen er later sprake was van de heiligverklaring van Pater Paphnucius, de Paus zag de stukken na, en de mirakelen, en, zei opeens de Paus:

- 'En... die neuma... Wat is dat geweest?... met dien neuma?' ...

Want helaas! Lezer, als U denkt dat Pater Paphnucius volmaakt perfekt was, dan zijt U mis... Dan zijt U mis, zeg ik...

Zoolang Pater Paphnucius leefde, had hij één gebrek. Geen groot gebrek, geen zwaar gebrek, geen doodelijk gebrek; en 't ware te wenschen, dat elk van ons geen erger gebrek in zijn leven meedroeg!... Maar 't was toch iets dat niet in den haak zat, iets dat beter kon, en iets heel vervelend...

Hier is 't gebrek van Pater Paphnucius; Als Pater Paphnucius in 't koor meezong, - en hij had een buitengewoon schoone stem -, dan kon hij maar niet op de maat van de muziek blijven, doen wat hij wilde... Hij kón niet... Zoodat hij, regelmatig in zijn onregelmatigheid, elken keer, in elk vers, één silbe of lettergreep achteraan kwam.

't Was heel vervelend, zei ik - vooral voor Pater Paganinus, 'musicæ conventualis director'. Ik meen, 't moet op de zenuwen van Pater Paganinus gewerkt hebben, zooals wanneer ge wandelt met iemand, die altijd 'n stap op u achterna blijft... Zulke menschen moesten ze af schaffen.

Die Pater Paganinus meende 't zoo ernstig met zijn vak, dat hij de regelen van den volmaakten koorzanger in schoonlatijnsche verzen had opgesteld, - en U hadt hem moeten hooren, als hij bij een repetitie die verzen commenteerde:

- 'Cum psallis Domino, psallendo tu tria serva:

Erige cor sursum, bene prof er, respice sensum!⁽¹⁾

Schoon dingen, commenteerde Pater Paganinus, bestaan uit drieën: hart, woord, bediedenis... Een soort Drievuldigheid, Eerwaarde Broeders!... God is het hart; de Zoon is het woord; de H. Geest is de bediedenis... Drie personen, één God; drie noten, één akkoord. Dat's voor u, Broeder Hilarius!

Auscultando canas; simul incipe, desine plane;
Non clamor, sed amor cantet in aure Dei! -⁽²⁾

Dat is, zei Broeder Paganinus, als ge zingt, doet niet alleen uw mond open, maar ook uw ooren... Zoo zingen de lijsters... En niet huilen! Brult niet!... Zacht lijk een waterke... Dat's voor u, Broeder Dominicus.

Posterior nunquam responsio praecipiat,
quam sonus anterior perfecte fine fruatur...⁽³⁾

Niet te rap gaan... lijk paarden op den hol, of de koster die een vaan draagt in de processie... Broeder Anselmus!...

Ne sileat vox!...⁽⁴⁾

Dat's klaar... Broeder Cassiodorus!... Meezingen!...

Nec, caudae instar, syllaba repat,

Nee minimum tractim concentum neuma sequatur!⁽⁵⁾

Geen staartjes broeders! Allen te zaam eindigen... Dat's voor u, Broeder Paphnucius! '...'

Lacy, ja, dat was inderdaad en teenemaal voor Broeder Paphnucius! 't Was hem ingeboren of 't was in hem gekomen met zijn eerste tanden, 'k weet niet... maar 't zat er in,

- (1) Als ge zingt ter eere Gods, onderhoud in den zang drie puntjes: verhef uw hart, galm goed uit, let op den zin.
- (2) Zing al luisterend; begin saam, eindig klaar; geen schreeuw, maar liefde klinke in Gods oor. -
- (3) Dat het volgende antwoord nooit worde aangevangen, vooraleer de vorige klank teenemaal zij geëindigd.
- (4) Geen stem zwijge!
- (5) Noch dat, zooals een staart, een silbe sleure, noch dat al te langzaam ook maar de minste adem den zang volge.

ging er niet uit... En de man mocht bidden en boeten, en herhalen en zingen en nog zingen en nog herhalen en zijn best doen zoo veel en zoo best hij maar kon - als ze daar al te zamen stonden en zongen, zongen, dat er 't gewelf van galmde, Pater Hilarius met zijn tenorstem, en Pater Dominicus met zijn barytonstem, en al de novice-alto's en kindersoprano's - schoon, schoon, schoon, terwijl Broeder Paganinus maatsloeg en meezweefde op zijn eigen maat, stokje in de lucht, zot om de schoonheid - als hij dan plots de twee armen vooruitstak, als teeken dat het gedaan was en dat ze, allen te zaam, zwijgen moesten, - en ze zwegden dan, al te zaam -, dan! altijd en telkens rolde de volle basstem van Broeder Paphnucius nog door met een leste lettergreep... zijn neuma!...

En zoo dikwijls reeds had Broeder Paganinus gesmeekt - of gebulderd: 'Geen neuma!... geen neuma, Pater Paphnucius!'... en bij de metten werd gezongen:... 'gloria mundum' - en de neuma volgde: dum!...

En Vader Abt had hem, met de constituties in de hand, gezegd, dat het veranderen moest, en dat hij maar op zijn cel repetities moest houden... En met de getijden werd gezongen:... 'Per omne saeculum' - en de neuma volgde: lum!...

En twee uren lang lag Broeder Paphnucius in de boete om de kwaal af te leeren -, en bij 't Magnificat, in de vespers:... - 'Et semini eius in saecula'... en de neuma: la!...

En Broeder Willibrordus werd aangesteld om Broeder Paphnucius, bij 't einde van elk vers, tegen den elleboog te stooten; en telkens Broeder Willibrordus, bij 't einde van een vers, Broeder Paphnucius tegen den elleboog stiet, Broeder Paphnucius deed zoo een zijdelingsch teeken, dat hij het begreep - en zong zijn neuma...

't Ware misschien beter, en vast praktischer geweest

simpel-weg te zwijgen, niets te zingen; maar: ne sileat vox!... en daarbij, wie had een basstem lijk de zijne?... en ten derde zegt Sint Augustinus: qui cantat, bis orat - wie zingt bidt tweemaal...

En soms had hij getracht de leste lettergreep weg te laten en zoo maar te zingen: 'gloria mun'... en: 'saecula saeculo' - maar daar bleef altijd een leste - en die leste werd dan de neuma.

Dat brave Broeder Paphnucius er onder leed, dat kunt U begrijpen, en O.L. Heer alleen weet de tranen, die de man stortte. Maar wie zou gelooven dat hij er aan sterven zou?...

En zoo toch gebeurde... Hij stierf er aan!

Want met Kerstmis dit jaar, kwam er hoog bezoek: de bisschop! - en 't kloosterkoor leerde speciale motetten voor de gelegenheid.

En toen Monseigneur, staf in de hand en mijter op het hoofd, door de kerk stapte en links en rechts zijn heilige zegens uitdeelde over de buigende hoofden weerszij, Paters, Broeders, novicen, geloovigen - daarboven, van 't oksaal klonk het:

Ecce sacerdos magnus!...

Sit pax nobis!...

En daarop, zwaargedragen, de neuma: bis!... royaal en vol vuur en vol overtuiging... Monseigneur keek om, naar 't oksaal op - wie zoo 'bis' zingen dierf... en zag een Broeder, met de twee handen vóór zijn gelaat...

Dat was het leste...

En al zegt het menologium nu, dat Broeder Paphnucius stervens viel, door last van 'quaede humeuren die derrewaerts ghesoncken waren', 't was toch, naar ik meene, wel liever uit spijt en schaamte over dien rampzaligen 'bis'... Wat er van zij, hij lag stervend... En al zegt zijn menologium nog, dat een ijle en sotte fantasie in zijn hoofd sloegh, waardoor hij in en uit sprak en buiten propoost',

zoo erg was het niet of hij kon, bij de bediening nog met de broeders fluisteren: ‘Nunc dimittis servum’ ... ‘Zend nu voort uwen dienaar, Heer!’ - Alleen, bij 't leste ervan: ‘et gloriam plebis tuae Israël’ - toen elkeen den ouwen, trouwen neuma verwachtte, - de neuma bleef uit... voor de eerste maal sedert zoo veel jaren!

En de eenige neuma, dien Broeder Paphnucius miste op aarde, was de eerste noot van zijn lied - hierboven. -

De ziekte van Koning Yvetoot

Vorst Yvetoot lag ziek te bed;
hij at voor drie en dronk voor zeven;
zijn kaken stonden vol en vet...
Hij zei: 'Het zit er neven!...'

Zes dokters zochten rede en raad
en wisten niet wat aan te vangen;
't was al vergeefs en niets probaat...
De Koning liet ze hangen.

Een nieuwe kwam: een mager vent,
een doodsgeraamte in menschenkleëren,
en dor en geel als perkament
van jaren lang studeeren.

Hij klopt den Koning op de borst
en vraagt: 'O Majesteit! Wat voelt ge?'
De Koning antwoordt: 'Honger... dorst.'
- 'Geen koorts dan?' - 'Wat bedoelt ge?'

De dokter lacht: 'Wel... 't Zij mijn dood!...
 Ge zijt gezonder dan een bliekske!
 - 'Hang op! Hang op! riep Yvetoot...
 'Hij kijke door het strikske!'

Weer kwam een nieuwe dokter zien:
 Een rijke, een slimme, een eerste deken,
 hoewel hij nooit of nooit misschien
 in boeken had gekeken.

Nooit zag die naar zijn zieken om;
 betaalde wie genas, - en de erven
 betaalden graag een dubbel som,
 waar hij zijn man liet sterven.

Die kwam dus - en met plechtge stem:
 'Genezen zult ge op twee, drie dagen,
 o Majesteit!... als gij het *hemd*
 van een gelukkig mensch zult dragen!'

* * *

Van horizont tot horizont
 Soldaten liepen, ruiters reden,
 en spoorden en spioenden rond
 in alle dorp en stede.

Ze zochten een gelukkig mensch
 in hoeve en hut, kasteel en kluisje;
 maar oovral 't zelfde (met een wensch!):
 Elk huisjen had zijn kruisje!

Hier treurde een, dat hij zóó een vrouw
 ten huwelijk had willen vragen;
 daar had een ander, 't hart vol rouw,
 de zijn juist uitgedragen.

En hier was 't dit en ginder dat,
 en zoo was 't oovral in den ronde
 zoodat ze nergens hunnen schat,
't Gelukkig Schepsel vonden.

Ze reden af. - Den lesten dag,
 ze vonden in het veldgeblokte
 een beedlaar, die in 't gras er lag
 te lachen dat hij schokte.

De kornel riep: 'Ei! jongen daar!
 Wat ligt ge zoo den zot te drijven?'
 De beedlaar lachte: 'Och! 'k Weet niet waar
 met mijn geluk te blijven!'

'Zijn hemd dan!' riep de kornel nu;
 en zeven stonden al te reede
 om in een omzien, rap en ruw,
 den armen bloed te ontkleeden!

De beedlaar lachte maar: 'Neen! Neen!'
 - 'Uw hemd!' de kornel brieschte en brulde.
 De beedlaar tierde: 'k Heb *es* geen!
 en lachte dat zijn ribben krulden.

* * *

De ruiters keerden naar 't paleis
 en brachten Yvetoot de konde,
 dat nergens zij op hunne reis
 gelukkig schepsel vonden.

'Geen enkel?' riep de Majesteit,
 'Zit zoo mijn volk in ongelukken?'
 Hij greep zijn kroon en wierp ze in spijt
 aan honderdduizend stukken.

‘Wel vonden wij een bedelaar...
 en dat zal u nog 't meest verdrieten!...
 Hij had geluk voor honderd... maar
 geen hemd om aan te schieten!’

Dan dadelijk liet Yvetoot
 een ouden eremijt ontbieden,
 en lei hem heel de zake bloot
 en... wat er moest geschieden?

Toen sprak de heilige eremijt,
 terwijl hij naar den hemel staarde:
 ‘Geluk! Geluk! o Majesteit!...
 Geluk is niet op aarde!’

- ‘En waarom niet?’ vroeg Yvetoot.
 - ‘Omdat we op aarde moeten streven
 door heil niet, maar door lij en nood,
 naar 't Eén Gelukkig Leven!’

- ‘En’, vroeg de vorst, ‘die beedlaar dan
 Die heeft 't *contrarie* toch bewezen’...
 - ‘Wel, zei de monnik, 'k peins, die man
 moet zot of heilig wezen.’

De Koning peinsde: ‘Heilig... zot...’
 en peinsde... en zei dan op het leste:
 ‘Sa! Zot of heilig!... Heere-God!...
 Wel, dan is *heilig* nog het beste!’

Zusterke-Begijn

Een laag-gezeten huizeke,
geteekend met een kruizeke,
is 't Godgewijde kluizeke
van zusterke-Begijn;
't kon grooter zijn, 't kon lustiger,
maar heiliger, of rustiger,
maar liever kon 't niet zijn.

En treedt gij over 't drempeltje
in 't hagelwitte tempeltje
van 't Godgewijde exempeltje
ge ziet bij 't fijn gordijn,
in 't poeder-ziftend zonneke,
het vlug en vlijtig nonneke,
oud Zusterke-Begijn.

Het zit, voorzichtig knippende,
hier stekende, daar stippende,
papier en tijd versnippende,
en frutselt hoe of wat...

of slentert eens door 't kamertje,
of leest in Thomas-Hamertje
een vroom-beduimeld blad.

En klinkt het kloosterbelleke,
ze sluit het stille celleke
en drentelt naar 't kapelleke
met de oogen neergeslaan;
en knielt er op het zedigste
en prevelt op het vredigste
en laat heur zieltje gaan...

En heel dit zieltje ontvouwende,
en 't door en door beschouwende,
klopt ze op heur harte rouwende:
'k Heb zooveel kwaad gedaan;
dat mij de Heer geduldige,
ik wil me niet ontschuldigen,
'k zal beteren voortaan.'

En roerloos op het zitteltje
het leest nu nog een titteltje
uit Cruysse's vroom kapitteltje:
den donckren Siele-nacht;
en zegent zich een kruizeke -
en nu met spoed naar 't kluizeke,
waar 't kante-kussen wacht.

Zoo varen duifjes, schuivende,
zich met geen stof bestuivende,
maar in den koepel wuivende
van 't zuiverst kristallijn:
gezegend zijn die leventjes!
ze raken de aard maar eventjes
lijk Zusterke-Begijn.

Het klokske van Loeperdee

't Is u vroeger verteld geweest, lieve Lezers, hoe de klokken uit de Kempen eens naar Rome trokken, op bedevaart, in de Goede Week; en hoe liefderijk zij alle, vooral het klokske van Zeverdonk, door Paus en Kardinalen ontvangen werden; wat zegeningen ze meekregen voor hen zelf en voor hun pastors en voor hun parochies.

En 't werd u gezegd ook hoe vroom de terugreis gebeurde.

Maar lacy! 'k heb niet alles verteld! en zoo héél vroom is 't niet verlopen... Helaas!

En nu gij het hier in al zijn simpele waarheid hooren gaat, nu valt het te vreezen dat sommige lezers er schandaal in zullen vinden, als ze vernemen dat een kloksken, tot dan toe zoo kempisch en zoo kristelijk, schismatiek werd en kettersch en koppig, uit niet anders dan jaloerschheid. Maar die lezers hebben ongelijk; zoowel als sommige anderen, die in al die klokskes niets anders zien dan de verzinnebeelding van brave pastors te lande!...

Zoo gaat het den dag van vandaag: vertel slechte dingen, en ze slorpen zonder kauwen; vertel hun echte dingen en pure waarheid, ze gelooven u niet; ze vergiftigen de bron-

nen; dat is: ze steken hun eigen kwade bedoeling in uw allerzuiverste intenties.

Welnu dan, zóó heel vroom als het u vroeger verteld werd, verliep die bedevaart niet. Want op de terugreis, daar gebeurde ruzie. Inderdaad ruzie tusschen de klokken op bedevaart!... Dat is zoo menschelijk, ziet ge! - De apostelen zelf... Facta est contentio inter eos... Ruzie wie de grootste was...

Opgevlogen uit de zonnige tuinen van 't Vaticaan, gleden ze over de Apennijnen heen en voort, vlug, vlug, om toch maar zoo spoedig weer thuis te geraken met al hun Paaschtroost en blijdschap; en opeens, in 't midden van de vlucht - absoluut toch zonder het te weten of te willen - stiet het klokske van Zeverdonk tegen 't klokske van Loeperdee.

- 'Zie, waar ge vliegt' - zei Loeperdee brutaal.

- 'O! verschooning!' - zei Zeverdonk heel zacht.

- 'Verschooning!' - blafte Loeperdee sarkastiek; en boosweg; 'Fier stuk!'

Zeverdonk begreep er niets van; maar Loeperdee lei het nijdig genoeg uit.

- 'Omdat de Paus zoo lang met u gesproken heeft, meent ge nu zeker dat ge meer moogt doen dan een ander... Hei-jonk!'

Zeverdonk kon antwoorden dat Loeperdee heel wat hei-er is; maar zweeg liever; de ruzie was inderdaad al schandalig genoeg... En aldoor vliegende, dromden zoo wat klokken en klokjes bij, uit nieuwsgierigheid. Maar opeens, de zware klank van Sint-Pieters-klok viel er tusschen:

- 'Wat is daar gaande?... Ruzie?... Zwijgen allemaal!'

Maar Loeperdee zweeg niet; en tot Sint-Pieter:

- 'Ik ben niet van uw dekenij; gij hebt op mij geen jurisdictie.'

Van uit de blauwe hoogte, waar hij vloog en de bedevaart

stierde, golfde nu Sint-Rombouts neer, en met trillende stem:

- 'Loeperdee, toekomend jaar blijft ge thuis!'

Dat was kort gezegd, en klaar. En allen die 't hoorden, waren met schroom geslagen... Eén jaar interdikt!

Nu ja, 't was niet gestolen.

* * *

En de klokken waren weer thuis, elk op haar toren, wacht houdend over de parochie:

vivos vocans - mortuos plangens - fulgura frangens!⁽¹⁾

En te Loeperdee hing het gestrafte klokje ook in zijn toren, hoog en droog aan zijn dwarsbalk, en koppig in zijn boosheid; en als het soms bij klaar weer, over de hei heen, den toren van Zeverdonk zag droomen in de verte, dan werd zijn korzeligheid al heviger en heviger; en een ouwe uil, die in de kepers van den toren nesthield, hitste die korzeligheid gedurig aan, - zoodat het klokske eens ketterde:

- 'k Zal me wreken!'

- 'Dat durft ge niet!' - hitste de uil.

- 'Ik zweer het!' - vloekte 't klokske.

En helaas! het hield zijn eed; want toen 's anderdaags koster Peer de vroegmis stond in te luiden en mekaniem-weg het klokzeel neerhaalde, schoot de Pastor op en murmelde:

- 'Sapperdeboere! die klok is geborsten!'

Toch niet, Mijnheer de Pastor!... Maar ze klonk valsch uit nijd en spijt en korzeligheid.

En maanden lang, vóór Mis, Angelus, Vespers en zoo verders, liet het klokske zijn valsch getantangel ratelen over de heide. En 't werd een schande voor heel de paro-

(1) De levenden roepend, de dooden beweened, de bliksems brekend.

chie. Maar de kerkfabriek was niet bij kas en moest de valsheid laten gebeuren...
En wie plezier beleefde, dat was die ouwe uil.

En 't zou nog schandaliger worden; want het klokske was nog niet uitgewroken...
Hoor maar eens!

Weerom was de Goede Week gekomen, en de klokken gingen naar Rome.

En Loeperdee bleef thuis - met zijn uil en zijn korzeligheid.

En terwijl de anderen weg waren, de heilige blauwe luchtbaan op, 't hing daar alleen in zijn eenzamen, halfduisteren toren tusschen de grauwe spinnewebben; en de ouwe uil zat op zijn keperbalk, met één oog toe en 't ander half gesloten, en daar grinnikte een grijnslach op zijn leelijk gezicht, en met zijn half oog zat hij zoo maar te kijken, steil-star, naar het klokje.

- 'k Wil we wreken' - zei het klokske.

- 'Ge durft niet' - zei de uil.

- 'k Ga me wreken!' - zei het klokske.

- 'Ge durft niet!' - zei de uil.

Plots, het klokske bengelde!... pardoende pang pang pang!... luid, zôd luid! en zôd valsch!

En 't was nu juist Goede-Vrijdag, middag-uur! de overheilige tijd, waarop alle klok in de Kristenheid zwijgen moet, stil zwijgen, op straffe van zonde, en doodzonde, interdikt en excommunicatie, opdat niet de stille rust van Ons-Heer zou gestoord in Zijn graf...

Tang ta lang! tang ta lang!...

- 'De Engel des Heeren heeft aan Maria geboodschaft!'...

Tang ta lang!...

- 'En zij heeft ontvangen van den H. Geest!'...

Tang ta lang!...

- 'Zie de dienstmaagd des Heeren!'...

Tang ta lang!...

't Was me plots een verbazing over heel de wereld!... Over heel de wereld, ja! - en 'k weet wat ik zeg...

Verbazing van den ouwen toren, die ingeslapen stond en wakker schoot.

Verbazing van 't haantje op den toren, dat de vleugels uitsloeg en weg wilde.

Verbazing van de grijze kerk, zoo stil op die stonde, en zoo ingetogen.

Verbazing van den Pastor, die maar amper kracht genoeg in de beenen behield om naar 't klokkenhuis te loopen.

Verbazing van de parochie, die opkeek of het ergens brand was.

Verbazing van heel de Kempenhei, die niet wist wat of wie of waarom.

Verbazing te Mechelen, waar ze de oogen fronsten en een rimpel trokken over hun voorhoofd.

Verbazing van Kerk, Paus en heel Rome, waar ze vroegen of er, ja dan neen, nog een jus canonicum bestond.

Verbazing van de klokken op reis; Sint-Rombouts mompelde: 'Dat's Loeperdee!'

Eén schepsel was niet verbaasd - en dat was de koster. Alleen toen de Pastor hem met de vuist een daver in den rug duwde en riep: - 'Wa doe-de, koster?' - toen stond ook de koster verbaasd; en een verbaasde koster, dat is een eenig iets in de wereld...

En dit was de wraak van 't klokske van Loeperdee. - Uit nijd en spijt zette 't heel de Kristenheid overhoop!... Dom genoeg; maar alle wraak is dom.

Vele Pastors hadden zich wel, bij zulk publiek schandaal, het hair uitgetrokken; maar deze Pastor, die van Loeperdee, nam het zoo effen mogelijk op. Kon hij beters?... Als dingen gebeurd zijn, is 't maar wijs ze gebeurd te laten - en God te danken, omdat het maar zóó erg is...

En heel filosofisch trok hij er 't nut uit, dat er in zat; en in een van zijn eerste sermonen, zei de man o.a. dat de Verrijzenis van Christus in de oogen van de ongeloofigen een schandaal is, dat is: een aanleiding tot zonde; en hij voelde zich op dreef; gleeed oratorisch uit in de leer over het schandaal; en dat namelijk nooit 'ne mensch moet schandaal geven, maar ook zoo weinig mogelijk moet geschandaliseerd zijn.

En hij zei dat er twee soorten van schandaal bestaan: het schandaal dat ge geeft en 't schandaal dat ge krijgt... Dat het gegeven schandaal drievoudig kan wezen: rechtstreeksch, onrechtstreeksch en duivelsch; dit laatste gegeven zijnde om 't schandaal zelf; 't kwaad om 't kwaad!... Dat het gekregene schandaal tweevoudig is; dat is te zeggen: sommige menschen, al te simpel, al te naïef, zijn geschandaliseerd wanneer daar soms hoegenaamd geen reden toe is; anderen zijn het uit eigen boosheid, zooals b.v. de phariseërs, die in de deugden zelf van Ons-Heer een 'scandalum' vonden, een steen des aanstoets, een aanleiding tot de zonde van haat...

En hij weefde daar een ouwe, vrome legende tusschen: namelijk toen Christus de kinderen zegende, was er een bij, met vuilzwarte handjes en siroop aan zijn snuitje. En een van de apostelen zei zoo: - 't Is schandalig!' - en wilde de moeder en 't kindje weren. Maar Ons-Heer zei: 'Mijn lieve Apostel, heiliger is het van buiten zwart te zien dan van binnen.'

En als moraal en bij-les, in zijn peroratie weerkeerend naar zijn kloksken, oordeelde de Pastor dat 'ne mensch veel, heel veel vergeven moest aan kinderen, klokskes en kosters... Die hebben allen toch zóó veel aan 't hoofd, zei de Pastor. Ten minste, ze doen zoo óf...

Boven in zijn toren, hoorde 't klokske dat sermoon.

De uil ook.

- 'Dat 's voor u, klokske' - zei de uil.

- 'Dat 's waar' - schreide 't klokske.

Want hu voelde't, hoe slecht het had gehandeld. En van die stonde af, klonk het weer even schoon en juist en zuiver als vroeger; en de kerkfabriek, niet bij kas, was heel gelukkig.

Moeder Vlaanderen

‘De Moeder der Machabeeën was wonderbaar en verdroeg hare droefheid met goeden moed om de hoop die zij in God stelde.’ (I Machab. VI).

O moeder Vlaand'ren, droeve vrouw!
u steekt alweer een versche rouw,
en weerom gij voor lange dagen
zult tranen op uw bleek gelaat
en wee in 't hart, en zwart gewaad
om uwe lede' en voorhoofd dragen.

'k Zag eeuwen door, zoo dikwijls u,
met droefheid zitten - zooals nu!
en opstaan, bidden gaan ter kerke;
uw handen voor het groot vertoog
des Kruisbeelds heffen hoog omhoog,
ik zag u zwijmen op de zerken.

Ik zag u, daags na Gaver, gaan,
met uwen kappemantel aan,
en sluipen langs gesloten huizen,
en dwalen over 't eenzaam veld,
de zoomen langs van 't loome Scheld,
en stilstaan bij de watersluizen.

Ik zag u, bukkend op den dijk
traag rechtoprijzen - met een lijk,
dat, varend, in het sluisvak stropste,
en zitten dan, met uw dood kind.
o Pieta! - terwijl de wind
aan 't razen was in 't boomgetopte.

Toen zag ik u weer, zwaar van stap
en diep gedoken in uw kap,
naar huis gaan en den haard ontbranden;
en doen zooals ge vroeger deedt,
zoodat allengs weer 't leed versleet,
bij stage vlijt van uwe handen.

Ik zag u stil te dorpel staan
en uitzien over de eerdebaan,
een hand voor 't zonnelicht op de oogen,
of nog de gilden met de vlag
en grinnikenden goedendag
niet uit den kouter huiswaarts togen.

Als wevers dan en macekliers,
met op hun hooge helbardiers
een Franschen tros van gouden sporen,
keerden... o moeder Vlaand'ren! dan
ge voelde er al de fierte van
en 'k zag uw hoofd en oogen gloren.

Maar 's avonds zat bij brood en bord,
alweer een lieve ziel te kort
waar lacy! niet viel op te toeven;
gelaat ten hemel, lag die, dweers
over een ridder, in den meersch,
met op zijn borst twee paardenhoeven!

Toch, viel de rouw zoo droef, zoo zwaar,
gij, Moeder, zijt zoo wonderbaar:
gij draagt den rouw in goeden moede;
uw hart en hoop op God gesteld,
gij hebt de droppels nooit geteld,
die uit uw zeere wonden bloedden.

Zoo, moeder, was het, is het, zal 't!
Wat leed op u, wat letsel valt,
gij, recht-op in 't omneêre lijden,
lijk uw geloof en lijk uw hoop,
gij staat onsterfelijk, in 't verloop
van al de sterfelijke tijden!
1915.

Doodendans

De grafdelver

Donec revertaris in terram de qua sumptus es. -
Tot ge weerkeert tot de aarde, waaruit ge zijt genomen.
(*Genesis*)

Half te gronde uit, de ander helft
in den grave, staat gebogen
Delver dood... Omneer, omhooge
gaat zijn spade - en rijst en delft.

Poost hij; leunt hij op zijn spade;
zes voet diep en twee voet breed,
ligt het versche graf gereed...
komt een uitvaart langs de paden;

menschen weenen; 't klokje belt
'de profundis' over 't veld.

De straatjongen

De terra facta sunt et in terram pariter revertuntur.
De dingen zijn uit stof en ze zullen alle weerkeeren tot stof.
(*Prediker*)

Stil, te dorpel van de deur,
zit de grijsaard op zijn stoeltje,
pijpke in 't oud-versleten smoeltje...
Blauw-op krolt de tabakgeur.

- 'Goeden avond' - tot den bakker,
'goeden avond' - tot den smid, -
'Smoor eens aan en pak een zit...
'Al wat wil die schelmsche rakker?..'

Boefje Dood, den eigen stond,
slaat hem 't pijpken uit den mond.

De schaakspeler

Sic et rex hodie est et cras morietur.
Vandaag is hij koning en morgen zal hij sterven.
(*Eccles.*)

Dood en Keizer speelden saam
schaakbord: peinzend, diepgebogen,
zaten zij met hande' en oogen
bezig op het ruitenraam.

- 'Schaak!' zei Dood en schoof een toren,
en de Keizer speelde raak...
Schoof de Dood een ridder: 'Schaak';
was de Keizer na' verloren,

speelde... beefde waar hij zat...
Schoof de Dood een boerke: 'Mat!' -

De Kindermeid

- 'Et qui dormitis in lectis eburneis et lascivitis in stratis vestris'. -
 - 'En gij die daar ligt op elpenbeenen bedsteden en weelderig zijt op uw legerkoetsen' ...

(Amos)

Slaapt het keizerlijke kind
 in zijn wiegje. Door de vensters
 speelt de zon met duizend gensters,
 die ze tot een strale spint.

Op het wiegje, breed de schachten,
 zit een gouden adelaar;
 een gewapende huzaar
 bij den ingang staat op wachte.

Dood, al zingend zacht en teer,
 douwt het wiegje weg en weer. -

De etser

Stimulus mortis.
 De prikkel van den dood.
(St Paulus)

Holbein etst den Doodendans;
 kretst en etst met naald en prikkel...
 ziet opeens een witte sikkkel,
 hoort een diepe stemme: 'Hans'

'Tijd voor u!' - 'De wil des Heeren!
 ruischt de grijze meester, - doch,
 Groote God!... o laat me nog,
 mijne leste plaat graveeren?!..

- 'Neen!' - knikt dood. 'Dat is de mijn,
 Gij, - ge zult de leste zijn'. -

Hoe de duivel weer zijn bezigheid kreeg...

Dronkenschap is een groot kwaad, preeken de pastors; en 't is met genever, zeggen de menschen van Wuestwezel, dat de hel wordt gestookt; en de volgende legende werd geboren te Sint-Job in 't Goor...

In den ouwen tijd, toen er nog geen algemeen stemrecht was om zijn evennaaste af te ranselen, noch Fordjes om tegen te vloeken, noch sterke drank om zijn ziel te verdrinken, toen gingen de meeste menschen recht naar den hemel.

Als ze dood waren natuurlijk.

En natuurlijk ook, in de hel viel omtrent geen slag te werken. Buiten de ziel van een zeepbaron, van een diplomaat, van een advokaat in 't krimineel, waren de zielen, die van de wereld verscheidden, zoo wit en zoo zuiver als versch geboren lammekes, en ze gingen alle, de ijzeren slagdeur van de hel voorbij, meestal ook voorbij de zilveren deur van 't vagevuur - aankloppen op de groote, gouden poort van den hemel...

Lucifer knarste de tanden. Dertienmaal in den dag,

dertienmaal in den nacht vroeg hij zijn portier, of er dan toch eindelijk niet een enkele armzalige ziel was toegekomen. Al was 't er dan maar een van een advocaat.

En kwam er soms een, dan was het een gejubel!

Nutteloos zaten terwijl de karrevrachten mutsaards op de voorraadschelven getast, en geen kraan werd nog in de petroolvaten geklopt. Met gekruiste armen en de beenen overeen, mochten nu machinisten en stokers en pokers lui blijven zitten op hun ijzeren, gloeiende zetels.

- 'Als het zoo voortduurt' morde Lucifer, 'dan laten we den boel springen met dynamiet'...

Maar op een middernacht liet hij den Hoogen-Helleraad bijeenbazuinen; en toen ze op de vurige roosters waren neergezeteld, Lucifer sprak:

- 'Diepverdoemde zielen, salut!... Ge weet het: de affaire gaat slecht!... 't Is de abominatie van de desolatie... En in den hemel en in 't vagevuur, daar staat de deur geen moment, geen schietvloek stil... Eh bien! dat moet en dat zal veranderen!' -

En al de duivels knikten met hun gehoornde koppen, dat het veranderen moest en dat het veranderen zou.

En ze zeiden:

- 'Hoogverdoemde majesteit, dat moet, dat zal veranderen.' -

- 'Diepverdoemde ziel Judas' beval Lucifer, 'lees uw rapport.' -

Die Judas was een leelijke duivel, die voor eeuwig was veroordeeld om over zijn lijf dertig vlammeke te dragen, elk zoo groot als een joodsche zilverling.

Judas stond recht, en de vlammeke trilden, en in een ijzeren boek las hij nu met heesche stem:

- 'Lijst van de binnengekomen zielen.

Vendémiaire, 2e década.

Eerste dag: zero.

Tweede dag: de ziel van een oorlogswoekeraar.
 Derde dag: de ziel van een diplomaat.
 Vierde dag: zero.
 Vijfde dag: de ziel van een advocaat in 't krimineel.
 Zesde dag: zero.
 Zevende dag: zero.
 Achtste dag: zero.
 Negende dag: de ziel van een zeebarones.
 Tiende dag: zero.
 Totaal: vijf zielen.

En 't ijzeren boek viel zwaar toe.

De duivels zwegen stil; en ver, door de diepe korridors, gonsde de weergalm op den slag van 't boek. Maar zwijgen deden de duivels, en ze fronsten hun oogen en hun lippen, en keken stuur...

- 'Ja, dat's alles' zei Lucifer, 'c'est tout... Vijf zielen op tien dagen; en dan nog zulke zielen!'

En hij zag bleek van desperate woede, maar dat kondt ge natuurlijk niet zien, want zijn gelaat lag verborgen onder een dik masker zwart roet.

- 'Welnu!' schreeuwde hij, 't moet er gaan stuiven! Abiathar, Phathathiar, Zarithathiar, Phaspharxad!... Diepverdoemde zielen, van morgen af moet ge de menschen doen zondigen! Verkleedt u in serpentes! Koopt de zielen op!... Biedt 'ne zak goud voor een advokateziel; tien zakken voor een molenaarsziel; vijftigduizend miljard zakken voor de ziel van 'ne pastor... Verdoemt ze!... Salut!' -

En 's anderdaags begon het spel.

Toen de meid van Pastor Goedelterre in den moestuin trad om witloof te plukken, zag ze in een appelboom een

vervaarlijke slang rond de takken geslingerd. Die slang, dat was Kharakhakhiar. En Kharakhakhiar siste:

- 'Doka, wilt ge tien duizend miljard zakken goud hebben?' ...

Maar Doka lachte:

- 'Voert, smerige beest! Of ik rijd u met de halfmaan over de knoken' ...

En weg was Kharakhakhiar, en sloop langs een mollenhol terug naar de hel.

En Phathathiar draaide de kranen open in den wijnkelder van Pater Cellier Zebedeus; en al de wijn liep verloren... Maar Pater Zebedeus zondigde niet en zei zoo:

- 'k Weet 'ne mensch die suf wordt' - want hij meende dat hij zelf de kranen had open gelaten.

En Arphaxad teisterde de boeren en joeg wolken sprinkhanen over de akkers. En er bleef geen ongeschonden pijltje over... Maar de boeren zeiden:

- 'Zooals het den Heere belieft.' - En zondigen deden ze niet...

En 't regende petrool... en de bliksem flikkerde er tusschen... en de huizen verbrandden als ouwe strooischuren... Maar de menschen baden:

- 'De Heer heeft het ons gegeven; de Heer heeft het ons genomen... Zijn naam zij gezegend!' -

En ze zondigden niet...

Toen Lucifer vernam, dat al zijn poging vruchteloos was uitgevallen, spuwde hij vuur en vlamme lava, en zijn ijzeren scepter neep hij krom van woede.

Dertien dagen zat hij in een donkeren uithoek van de hel te peinzen, zóó, met zijn kop voorover tusschen zijn grijpklauwen. En op eens, hij had iets gevonden. Want plots stond hij op, - float. En daar stond een gevleugelde draak vóór hem. En Lucifer sprong te paard op den draak, vloekte 'ne keer; - en vooruit nu ging de rit, vooruit, snel als de

bliksem, twee uren lang, vooruit, vierpoots kletterend langs de sombere zalen, de eeuwige korridors, vol zwarten rook en rosse vlam. Na de twee uren, bleef de draak staan bij den boord van een vervaarlijken afgrond, van onder vol kokend gloeisel: juist lijk de spuwbuis van een vuurberg... Maar alweer, Lucifer trok 'ne vloek af; en de draak, op zijn breed-uitgespreide vleugels, daalde... daalde den afgrond in... En op halver diepte, gaapte in den wand een dikduistere galerij, die God weet waarnaartoe liep... En na drie uren rijdens, rijdens, rijdens, de donkere diepte in van de galerij, daar stond nu Lucifer, naast den hijgenden draak, op een plein, - en rondom dit plein stonden ijzeren deurkes, 't één nevens 't ander, in den zwarten rotswand, deurkes en nog deurkes, ten juiste getalle genummerd tot 3333...

Lucifer grolde 'ne vloek tot den draak, - 'ne vloek, die bediedde dat de draak daar wachten zou tot het den Meester zou gelieven weer te keeren; - naderde tot een van de 3333 deurtjes en schoof den grendel weg... En hij bevond zich in een klein hok, zoo afgrijselijk, dat hij er zelf bij rilde. - Toch maar een rillingske. Hij keek rond... Over den vloer lag een gloeiende rooster, en op dien rooster trilde een ros vlammeke, dat stonk lijk de pest, - en van boven zijpelde, altijd aan, regelmatig als een griezelige klok; bittere regen van bloed en gal...

- 'Verdoemde ziel' riep Lucifer, 'luister!' -

Het stinkend vlammetje rekte zich lang uit naar omhoog... en langer en hooger op - en 't was een duivel, een echte duivel, ja! en hij stond recht in den bloedregen.

- 'Hoogverdoemde Meester' kermde hij, 'ik luister'.

- 'Verdoemde ziel, zijt gij het, die eens iemand op het Kruis, al spottend, met gal en edik hebt gelaafd, en hem toegeroepen: Drink nu maar op?' -

- 'Hoogverdoemde Meester!... Ja, dat heb ik gedaan.'

- 'Verdoemde ziel, gij hebt het uiterste gevonden... Vind nu iets uit om de menschen tot zonde te brengen'! -

- 'Hoogverdoemde Meester, dat zal ik'...

En deur gegrendeld, en Lucifer te paard op den draak, - en 'ne vloek, - ging de rit weer langs de donkere hallen en zalen - uren lang.

En bezig reeds was de ziel die het op zich had genomen, de menschen te doen zondigen, - bezig was ze in een akelige spelonk, zoo akelig als in een sombere smisse bij middernacht... Een vuurvlam gloeide op den haard, tusschen een ijzeren driepikkel, en aan den driepikkel hing een marmetje te sissen. Bij den gloed waren, langsheen de wanden, op rekken en schabben, flesschen te zien, en bokalen en vazen lijk bij de apothekers.

En de ziel roerde in 't sissende marmetje, roerde, roerde... En wat ze roerde, dat was graansap. En na een tijdje roerens, ze nam uit een rek, een bokaal, waarop gebrand stond: Apenhensens, - en mei haar magere knookvingers greep ze er een greepje uit en smeed dit in 't marmetje. En ze roerde, roerde...

En ze greep een greepje uit een tweede bokaal, waarop gebrand stond: Berenvet - en voor 't marmetje. En ze roerde, roerde... En uit een derde bokaal: Tijgerhart, een greepje - voor 't marmetje.

En ze roerde, roerde, - roerde dertien dagen lang.

Voorzichtig nu, om toch maar geen dropke te storten, goot ze 't sissende marmetje ledig in een schoone, dikke kristallen flesch, en ze stopte de flesch met kurk. En ze spuwde eens tegen de flesch, vertooverde dit spuwsel tot vloeiend goud, en dreef met haren vinger daar slingerletters in: Ouwe Klare - Eau de vie.

En doorheen de flesch keek ze naar het vuur; en een zonneregenboog van kleuren zat in den ouwen klare te gloriën!

En de ziel grijnslachte!

Ze knielde neer op den vloer, en met de flesch omhoog in de twee handen, ze bad:

- 'Boven schittert in de glorie
 Jahwe lijk een groote ster;
 in u, fleschje, blinkt, jandorie!
 grootsche Lucifer!

Niet lijk Jahwe zult ge scheppen
 uit den niet en 't nikske, - maar,
 dat er een u roere en reppe,
 dien vèrschept ge gaar!

Mensch werd Kristus; dat 's zijn orde;
 naar dit voorbeeld en die les,
 is de duivel drank geworden,
 en zijn ziele - flesch!

Brengt de Geest zijn licht en leven,
 en vernieuwt Hij ding en dag,
 gij zult licht en leven geven
 van een ander slag.

Proeft er een 'nen eersten borrel,
 streel hem zoetjes ziel en zin!
 't sapke van den gerstekorrel
 vloeie er zoetjes in!

Pakt hij nummer twee en tresje,
 maak hem aap naar ziel en zin;
 schenk hem, schenk hem, schenk hem, fleschje,
 apenhersens in!

Pakt hij nummer vijf en zesje,
 maak hem beer naar ziel en zin;
 giet hem, giet hem, giet hem, fleschje,
 berebeerschheid in!

Pakt hij dan nog, nog een klesje,
 maak hem tijger, heet en hard;
 steek hem, steek hem, steek hem, fleschje,
 tijgerhart in 't hart!...

Sterft hij zoo, dan stort zijn ziele,
 steil de hel in, vuurgevlamd!...
 daar ze, doemnis! met haar hielen
 naar de starren stamp! -

* * *

Dat fleschje nu, - Lucifer vertrouwde 't aan Zarithabaïbar toe; - Zarithabaïbar, dat is: de groote Valschaard; en wel genoemd was Zarithabaïbar!... En dadelijk verkleedde zich de Valschaard in een deftig mensch, moffelde de flesch weg in zijn binnenzak en reisde naar de aarde heen. Den ganschen dag doolde hij de landen af. En bij 't vallen van den avond, ontmoette hij een armen man, die in de hand een glazen bekertje droeg.

- 'Goeden avond, vriend', zei Zarithabaïbar, 'ge zijt op wandel?' -
 - 'Ja en neen' was 't antwoord, 'ik ga eens drinken uit de bron.'
 - 'Hebt ge dorst?'
 - 'Ha Mijnheer!... als ne mensch den heelen dag heeft gespit... in de heete zon, Mijnheer!' -
 - 'Wel, proef dat dan eens'... En Zarithabaïbar haalde uit zijn binnenzak de flesch voor den dag... 'Hier zoo.' -
 - 'Wat is daarin?' - vroeg de arme mensch, die 't spel maar half betrouwde.
 - 'Eau de vie' zei de Valschaard, ouwe-klare... Levenswater'...
- En meteen goot hij een teugje in 't holle van zijn linkerhand en slurpte.

- 'Ge voelt er de slimmigheid van in uw bloed' - smakte hij en liet zijn oogen stralen.

Nu hield de boer zijn bekertje bij, en de duivel goot het vol.

'Houd het eens omhoog tegen de zon' fleemde de Valschaard.

De boer hield het glasje naar de ondergaande zon: knipte een oog toe; en in het zuivere vocht speelden de kleuren, van donker purper, doorheen licht purper, geelgoud en rozig, naar 't zware rood toe...

De boer was bekoord... Eventjes stak hij de lippen toe, als een toetje... smakte de kaken, en al smakkend, staroogde naar 't glimmende vocht, alsof hij er den smaak van wilde zien...

- 'Hewel?' - vroeg Zaritabaïbar.

- 'Karisti!' - zei de boer... 'dat is geen erwtjessoep!' - en wip!... weg en uit was het glaasje!...

't Eerste glas genever was gedronken!...

- 'Nog een?' - streefde de groote Valschaard. En de boer, die zijn gansche borst zoo heerlijk voelde opwarmen - want dit eerste glaasje had hem niet anders laten proeven dan het sap van 't edele graan, - dronk!... - en nu had hij slimmigheid in 't hoofd; - maar 't was de zotheid van de apenhersens.

En de duivel alweer, schonk; en de boer dronk... Een derde en vierde maatje... En zijn maag hikte naar zijn stroot op, en zijn oogen verwilderden, - want hij had nu geproefd van 't brutaal berenvet...

En de duivel schonk, en de boer dronk... Een zevende... een achtste... en den boer zijn hand beefde, toen hij ze uitstak voor een negende...

En wonderlijk: zooals de meelkruik van den Profeet, de flesch bleef en bleef volgevuld! Maar de boer bemerkte dit wonder niet meer... En dat de vreemde heer op eens weg

was met de flesch, dat zag de boer ook niet meer met zijn duizelende oogen...

‘Hee! Mijnheerke!... stotterde hij, 'n...nog één... 'n nog één...’

Hij zwijmelde huiswaarts. En zijn vrouw herkende haren man niet meer, en de kinderen keken verbaasd-bang op naar hun vader... Zoo brutaal vloekte hij; en nu ook het tijgerhart begon te werken, hij hief de hand op tegen zijn vrouw en zijn kinderen!...

Maar intusschen was de groote Valschaard naar de groote stad gegaan regelrecht naar de dokken, waar kloekgeschouderde mannen zware zakken en balen droegen als pluimgewicht. En hij liet ze drinken... En bij de eerste glaasjes zeiden ze geestigheden; - en dat was alweer 't effect van de apenhersens; maar aldra voelden ze 't effect van 't berenvet, zoodat ze zwaar-log zwijmelden onder den last van hun eigen lijf... en 't effect van het tijgerhart - en ze stonden tegenover elkaar met getrokken messen!...

En Zaritabaïbar trad een prachtig paleis binnen, waar prinsen en koningen vreedzaam doende waren over de verdeeling van hun rijk... En ze dronken uit de eeuwige flesch... En toen ze gedronken hadden, ze waren alweer zóó slim met hun apenhersens; maar doordrinkend, ze blasfemeerden God van uit hun berenvet: en op 't einde, ze verklaarden malkaar den bloedigen oorlog, uit louter sport!... Tijgersport!...

En ten prijze van God weet wat! leerde Zaritabaïbar aan eenige menschen, hoe ze den ‘ouwen klare’ konden slijten...

En over de wereld kwam wee en ellende en eeuwen van bloed en tranen en misdaad...

Maar in de hel wreef Lucifer zijn blije handen; en breed, en dag en nacht, bleef de ingang der hel openstaan, want met onafzienbare konvooien kwamen nu de zielen der men-

schen naar den afgrond der eeuwige verdoemenis. En intusschen hingen de sleutels van vagevuur en hemel te roesten aan de krammen van den hemelwand...

En tot een eeuwig aandenken van zijn triomf, liet Lucifer een outer bouwen uit bloedgloeiend ijzer; en boven op 't outer stonden kandelaars, die licht straalden uit grimmige doodskoppen... En midden 't outer, lijk een remonstrantie bij de Kristenen... een fleschje! met daar rondom heen, een aureool, dragende de woorden: Ouwe Klare! Eau de Vie!

En rondom dit aureool een breeder aureool... een kroon namelijk van gloeiende traansterren en bloedende maangestalten.

En elken dertienden dag wordt er dienst gedaan in die Helle-Kapel, - een soort Te Deum! - en Lucifer en zijn duivelen drinken dan zelf eerst een zot stuk in hun horens; en daarna huilen ze den tweezang, - huilen ze den tweezang, dat er de diepste hellekrochten van schudden en weergalmen:

LUCIFER:

'Jahwe schiep het zuivere water,
Schiep den eedlen ambrozijn;
Lucifer schiep kat en kater;
Lucifer schiep brandewijn!
Heisa hei!
Zingt, o duivels, al te gare,
de geneverliturgie!...

KOOR:

Glorie zij den ouwen-klare,
gloire à l'eau-de-vie!

LUCIFER:

Noemt hem kwak of warmen-lever,
vodka, whisky, triple-sec,

Meeus of simpel-weg genever -
't blijft het eender kindje krek!

Heisa hei!

Zingt, o duivels...

KOOR:

Glorie...

LUCIFER:

Drinkt hem in de kabberdoeskes,
restaurants of staminees,
'In den Prins' of 'In de Poeskes', -
Keezes kinders heeten Kees!

Heisa hei!

Zingt, o duivels...

KOOR:

Glorie...

LUCIFER:

Proeft hem uit een glas, een pintje,
slabbert hem uit borreltjes, -
't is en blijft geboren kindje
van mijn ziel - en uit dees flesch!

Heisa hei!

Zingt, o duivels...

KOOR:

Glorie...

LUCIFER:

Likt hem met een lippetootje;
wippert, snappert, zwelgt of knouwt,
giet hem langs een geulegootje, -
Ik ben met zijn moêr getrouwd!

Heisa hei!

Zingt, o duivels...

KOOR:

Glorie..

LUCIFER:

'Kyrie, Kyrie, zingt de pastor,
Kyrie, broeders, knielt en bidt' ...
Wij, we zingen veel gepaster:
Kyrie, broeders, zuipt - en zit!
Heisa hei!
Zingt, o duivels...

KOOR:

Glorie...

LUCIFER:

Glorie glorie tripple glorie!
Zingt Hosannah!... Benedijdt!...
Lauweriert hem met victorie!
Zingt hem lof in eeuwigheid!
Heisa hei!
Zingt, o duivels, al te gare,
de geneverliturgie!

KOOR:

Glorie zij den ouwen-klare,
gloire à l'eau-de-vie!

En 't is maar goed, dat de drinkebroers noch hooren noch zien met wat een zot plezier
Lucifer en zijn duivels die cantate zingen... 't zou, meen ik, hun eigen zot plezier
bederven.

De Tuimelaar van Ons-Lief-Vrouwke

Naar de middeleeuwsche legende

Het schoonste lied wordt ras vergeten;
 de liefste roos bloeit maar een tijd. -
 Zoo hadden zangers en poëten
 eens al hun wake en werk gewijd
 om in geruisch van schoon balladen
 de glorie's van Ons-Lieve-Vrouw,
 haar glorie's, goedheid en genade,
 te dichten; dat eenieder zou
 daar mogen leeren en bevroeden
 hoe teer, hoe zoet die Moeder is,
 en dan zijn harte, vroom te moede,
 opwekken tot erkentenis.

Maar lacy nu! 't Is een ellende
 en 'k vind het zonde voor den Heer!
 Al die zoo lief en schoon legenden
 zijn nu vergeten!... En wanneer

des avonds gij er een wilt lezen,
 een van den ouden, goeden aard,
 een die u deugd doet en voordezen
 verteld werd bij den winterhaard,
 ge moet er uren achter zoeken
 in perkamente in-folio's
 of in doormaaide, gele boeken...
 en nog, ge zoekt ze vruchteloos!

En onze dichters?... Vast en zeker,
 al houden zij van snarenspeel,
 ze spelen liever met den beker;
 en zingen ze in hun liedje wel;
 - 'Aurore, Aurore lief en schoone!'
 ze slapen kuiltjes in den dag;
 al klinkt het; 'Droeve maan Latone!'
 ik wed dat hen die mane zag
 vol wijn en leut naar huis toe keeren
 na middernacht!... Maar, hoop en al,
 ze zullen kijken, als Ons Heere
 naar zijn talenten vragen zal...

O! dat me toch een dier poëten
 eens zingen wilde!... Maar 't en doet;
 ze moeten 't zelf maar beter weten...
 En, mits de boot toch varen moet,
 we spannen zelf dan maar het touwke...

Dus, mans, de boot in! zeiltjes uit!

'DE TUIMELAAR VAN ONS-LIEF-VROUWKE'
 de titel der ballade luidt...

...Daar leefde, langen tijd geleden,
 een Tuimelaar, die op en af
 de baan ging, en langs dorp en stede
 de staaltjes van zijn kunste gaf...

En vast, daar zat in heel den lande
 geen zoo ervaren in den stiel;
 want hij kon loopen op zijn handen
 en molewieken lijk een wiel.
 Hij kon gaan zitten op zijn armen,
 met bei zijn beenen in den hals;
 en dan in eens weer springen, scharmen,
 en dansen menuet en wals;
 maar 't kroontje was den tuimel maken:
 nu op zijn voeten - en meteen,
 wip! zonder grond of iets te raken,
 hals over kop - en recht te been!...
 en niemand zag, waar beenen bleven,
 wip! beenen, armen, borst noch hoofd!
 't Was wonder, ja!... maar 't staat geschreven
 met zwart op wit - en 't moet geloofd!

Maar, zegt ons Tullius: 'De bonis
 nil malis prodest' - wat bediedt:
 de menschen weten niet wat schoon is,
 en zoo, ze willen 't schoone niet.
 Zoo dikwijls, midden de open leie,
 de Tuimlaar in zijn strakken trui,
 stond wachtend bij zijn lange spreie,
 stond wachtend op de groote lui...
 Den brui van kunst en zwakke toeren!
 Ze zaten liever in de kroeg
 te tuischen, hoogen klap te voeren,
 en drinken, meer nog dan genoeg!

Het kindergoed! dat kwam wel kijken;
 maar kinders hebben kindermunt:
 een petersduitje, een gesp, een leike...
 Toch zei de man: 'U zij 't gegund!

Voor niet en gratis!... Maar, mijn vriendjes
 kletst een bravo voor den artist!' -
 En dan begon hij voor de kindjes,
 de schoonste toeren, die hij wist, -
 en zij, ze kletsten! en ze gooiden
 hun duitjes toch... Hij knikte: 'Neen,
 't is gratis' - vaagde 't zweet af, plooiden
 zijn spreij op, - glimlachte en ging heen..

En dan, omdat hij lachte, meenden
 de kinders dat hij leute had;
 maar Jezus zag wel, dat hij weende...
 En dolend langs zijn eenzaam pad,
 het viel den doolaard zoo alleenig;
 maar Hij, die meer dan dertig jaar
 de droeven troostte, mild en menig,
 gedacht den armen Tuimelaar;
 en zoo gebeurde 't dat de Trooster
 hem henenvoerde en zoetjes dreef,
 tot bij de Paters, in het klooster,
 waar hij ontvangen werd - en bleef.

Lo! niet als Pater, maar als Broeder,
 de leste Broeder van 't convent;
 nu keukengast, dan schapenhoeder
 werd hij gewandeld en gewend...

En 't kon niet anders!... Dansen, springen
 en kunsten doen, dat wist hij wel;
 maar niets van al die schoone dingen,
 zooals daar zijn; op ezelsvel
 met goudsels schrijven; lijk de koster
 de misse dienen in 't latijn;
 of zingen lof en paternoster
 en requiem met zoet refrein.

En wijl, lijk groote nachtegalen,
 het kloosterkoor met hart en mond
 vigilie, metten, ritualen
 en passieboek te zingen stond, -
 te zaam zoo, al de kloosterlingen,
 dat zelfs wie stem had noch gehoor,
 toch ook het zijne mee mocht zingen,
 de statie steunen van het koor, -
 terwijl die keur van harmonieën
 als wierook naar den hemel steeg,
 zat Broeder-Tuimlaar op zijn knieën,
 diep in een donker hoekske - en zweeg.

En als na 't leste miserere,
 bij 't kleppen van de doodenbel,
 de monken moesten henenkeeren,
 dan sloop de Tuimlaar naar zijn cel,
 de muren langs, en 't leest van allen;
 en binnen, van de schaamte en schand,
 liet hij zich gansch ten vloere vallen;
 dan, met het voorhoofd in het zand,
 begon hij snik op snik te weenen,
 zoo droevig en zoo diep gemeend,
 dat, zat een harte bin de steenen,
 de steenen hadden meegeweend.

Ik zei daar: van de schaamte en schande...
 Ei lacy! ja... Dat hij zoo lang
 bij dans en toeren allerhande
 om brood gewrocht had, en den gang
 van bei zijn ziel en 's Hemels dingen,
 zoo had versloddert en verslist,
 en nu, van bidden, boeten, zingen,
 geen minste lek of letter wist, -

was dat geen schande?... De ander baden
 en trokken Gods genade omneer, -
 en hij, hij wachtte op die genade...
 met ledig handen vóór den Heer!

Die treurnis woog soms op zijn harte
 zoo zwaar, dat hij wel vreezen wou
 of 't niet van al die zorg en smarte
 verpletterd of verbrijzeld zou. -
 Dan viel hem zijne cel te nauwe,
 moest hij gaan dolen door de abdij,
 om zin en ziel wat af te flauwen...
 Zoo, dolend eens bij vespertij,
 nu hier, dan daar, en dan weer elders,
 trap op, trap af, en gangen door,
 geraakte hij tot in de kelders,
 de crypt juist onder 't outerkoor.

Daar schaduwde, in een hoek geschoven,
 een outer, met de beeltenis
 der Lieve Moeder-Maagd erboven
 in een vermeluwd oude nis.
 Om borst en voorhoofd droeg ze een weelde
 van rozen, bloeiend marmerschoon;
 en lachend op haar armen speelde
 haar Kindje met de rozenkroon.
 En altemet nu dat de Broeder
 de beeltnis zag, de kloosterbel
 riep voor den koorzang. -
 'Lieve Moeder',
 nu ruischte hij - 'Gij weet zoo wel,
 dat ik u liefheb!... Ei toch, Moeder,
 en lacy mij, die niets en weet!...
 Wie ben ik hier?... Ben ik een broeder?...

Neen! maar een dier, dat drinkt en eet,
 dat staat te grazen op de weide,
 terwijl de monniken in 't koor
 u psalmen zingen en getijden...
 Hoor! 't klinkt de kap en kelders door!...
 O! kon ik zooals de ander zingen,
 ik zong dan wel gaarne mee,
 maar 'k wete niet dan zotte dingen,
 en verder-op geen a van b...
 Ei! mocht ik spreken?... Dierf ik spreken
 en wenschen dat uw karitaat
 mijn spel niet al te kwalik reken?...
 Welaan! het ga zooals het gaat!...'

Hij legt zijn toog af, en hij staat nu
 in broek en trui. - Hij buigt beleefd:

- 'Maria, kijk, uw dienaar gaat u
 nu schenken alles wat hij heeft...
 En zoo, wijl de ander kloosterlingen
 te zaam hierboven in de kerk
 u lof en prijs en glorie zingen,
 zal ik u loven met mijn werk;
 dan, enkel dit wil ik u vragen:
 misprijs het niet; 't behage u wel;
 en moge 't ook uw kind behagen,
 want kinders minnen kunstnaarsspel.' -

En toen begon hij, slank van leden,
 zijn abel spel; eerst zoetjes aan,
 om lijf en spieren in te kneden:
 op beide voeten ging hij staan
 en zachtjes, zonder knie of beenen
 te plooiën, boog voorover, lei

zijn vingertoppen op de teenen,
 en rees weer recht toen. En hij zei
 met hoofsche buiging: 'o Vorstinne,
 't zal gaan, 't zal gaan!... Zoo laat me nu
 het nobel handgeloop beginnen -
 en eer en glorie brenge 't u!...'

En eerst een tuimel om te groeten, -
 wip! met een slingering hij vloog
 hals over hoofd, viel op zijn voeten -
 en lei zijn hand op 't hart en boog...

Dan weer, met schoon manier en matig
 zijn handen spannend op den grond,
 rees hij de beenen stil en statig
 de lucht in - loodrecht - en zoo stond
 hij puikstil zonder lid of leden
 te roeren, bleef een wijle staan,
 en nu, op vaste, flinke schreden,
 begon hij rond zijn plein te gaan,
 zoo, op zijn handen... tot meteenen
 hij weder met een slinger vloog
 en vóór het beeld stond recht te beene...
 en hoofsch de hand op 't harte, boog.

'o Moeder, is het dat ik winne
 uw schoone liefde en karitaat,
 zoo wil ik nu den dans beginnen;
 en strekke 't spel me niet te baat,
 maar u tot glorie... 'k Vraag niet anders!...'

en toen begon de schoone dans:
 eerst lijk ze dansen in de Vlanders,
 en dan de lichtere cadans
 van Brabant en van Picardijë
 dan, lijk ze dansen op Sint-Jan,

dan, lijk ze dansen in de Meie
 en met de Lichtemisse, en dan,
 de blijde walsen van Champagne,
 coranto, trippel, galliard,
 of op de teenen lijk in Spanje,
 een hand op 't hoofd en een op 't hart...

En 't duurde tot de perels dropen
 zijn hals langs, en hij, zatberoed
 van draaien, met zijn lippen open
 om lucht en adem rusten moest.
 Toch had hij gaarne nog wel uren
 getuimelaard, had klokgeluid,
 sandaalgeslef en voetenschuren
 hem niet bedied: het koor is uit...
 Eens boog hij weer voor Onze-Vrouwe:
 - 'k Neem oorlof, Moeder!... En welaan,
 misprijs me niet!... Laat mij vertrouwen
 dat u mijn spel heeft aangestaan...'

Voortaan, bij elk getijde slipte,
 de muur langs in het schaduwlicht,
 de vrome Tuimlaar naar de crypte
 en kweet er zijn devotieplicht.
 Wel zag hem soms, ondanks zijn hoede,
 een min bescheidene novice
 zoo sluipen, - maar wie ging vermoeden
 wat in de diepe heimenis
 der kloosterkelders hij verrichtte?...
 Ei! raakte dat ding ooit verklapt!...
 Kwam ooit dat tuimlen aan den lichte!...
 Laas! 'k Hoore, 'k hoore al Vader Abt...

'Sa, Broeder, 'k heb u iets te zeggen.
 Zooals een boetelinge, kniel!...

'k Zal voor uw oog eens openleggen
 het zwarte boek van uwe ziel...
 Ge danst, ge tuimelt, draait en dwerelt,
 zoo, zonder zin of zedigheit,
 juist lijk de kinderen van de wereld,
 o Broeder! en intusschentijd
 zit Lucifer op u te loeren...
 te loeren ja!... tot hij eens kan
 u lijf en ziele medevoeren!...
 o Broeder toch, ik gruw ervan...
 Ge kwaamt bij ons en ge verkoost er
 te leven in de boetvaardij, -
 en nu, ge danst!!... Verlaat mijn klooster,
 op staanden voet, ver...ma...le...dy!...'

De Tuimlaar dierf het woord niet spreken,
 maar rilde en schokte bij den zin.
 Ei, weggedreven? en de streken
 weer van de booze wereld in?
 de wereld met haar zothed, lacy!
 en al haar zonden, veel en groot!...
 veel liever dan zoo'n desolatie,
 hij ware liever daadlijk dood. -
 Dus hoopte hij met al zijn wenschen,
 dat zijn geheim nooit zou verluid...
 Maar God beschikt niet lijk de menschen
 het wikken - en 't geheim kwam uit.

Eens juist vóór vespers, peinsde een monnik:
 '- 't Is koortijd - en de Broeder kruipt
 weer naar de kelders... Heere! kon ik
 eens kijken wat erachter sluipt.' -
 Zijn duivel blies hem sluw in de ooren:
 '- Ga kijken, ga.' - Zijn engel zei:

‘- In choro canas cum honore.’ -
 De duivel weer: ‘Het koor is vrij.’ -
 ...En lacy! Ging de man niet spieden?...
 En uit de schaduw, waar hij school,
 zag hij nu 't heele spel geschieden, -
 maar zag niet dat hij glorie stool!

Nu dacht de man: ‘t Is ongewoner
 dan kooroffice en boetvaardij;
 maar vast, 't is zevenmalen schooner,
 ja, zevenmalen, bij mijn pij...
 En zeker, zeker, 't is geen zonde;
 want zie hem zweeten waar hij staat,
 en rust hij maar een enkel stonde,
 hij zucht: 't Is al uit karिताat,
 o lieve Moeder!... Die het kunnen,
 die moeten zingen in het koor;
 de dans is 't mijn, de zang is 't hunne;
 zoo ieder 't zijn... en u de gluur!’ -

De monk ontroerde op die bede
 zoo diep in 't hart, dat op den pas
 het kwaad vermoeden viel, waarmede
 hij naar de crypt gekomen was.
 Hij ruischte: ‘o Luur! o Satans listen!...’
 Dan, wijl hij met zijn grove mouw
 twee tranen uit zijn oogen wischte,
 en nog devoot de Lieve-Vrouw
 van verre eens groette, sloop hij buiten
 en spoedde naar des Priors cel
 om heel 't mysterie hem te ontsluiten,
 den dans, den tuimel, gansch het spel.

De Prior peinsde, streek vol zorgen
 de witte golven van zijn baard;

dan: 'Pater, sprak hij, laat van morgen
den Heer, die alle ding bewaart,
uw Broers bewaken... En 'k gebiede,
dat gij voortaan te koore gaat,
insteê van d'ander te bespieden...
Dan ook, ik wenschte dat ge laat
geen woord van heel die zake luchten...
Die Broeder is een simpel hart,
en zonde waar 't dat zoo een kluchte
hem euvel aangerekend werd.' -

De Pater ging; maar bij de metten
zat Vader Prior op spioen
en zag den man de tuimels zetten
en al zijn schoone toeren doen...
Voorover op de borst gebogen,
zijn handen samen, ademloos,
dronk hij het spel met gapende oogen;
en dan, wanneer als tusschenpoos
de kunstenaar op bei zijn handen
een marsch maakte of een tuimel deê,
de Prior's stramme spieren spanden;
zijn oude beenen wilden meê!

Stil stond de Tuimlaar voor een pooze
vóór 't beeld van Zijne-Lieve-Vrouw:

'o Moeder met de witte rozen,
misprijs me niet!... Gij weet, ik zou
zoo graag met de ander medezingen,
maar ik en kan!... Laat mij altijd
liever uw lam zijn, dat met springen
en dansen 't Moederlam verblijdt!...

en ook nog, laat me op u vertrouwen,
 dat nooit of nimmer Vader Abt
 mijn spel verneme... Lieve-Vrouwe,
 ik stierf wel, viele 't ooit verklapt! -'

Hij boog zijn hoofd nu weer en groette...

Wip! met een slingering hij vloog
 hals over hoofd, viel op zijn voeten -
 en lei zijn hand op 't hart en boog...
 En toen begon hij weer te dansen,
 zooals er wordt gedanst bij ons,
 en lijk ze dansen bij de Franschen,
 en dan weer Luiksche cramignons,
 en dan weer walsen uit Champagne,
 coranto, trippel, galliard,
 en op de teenen lijk in Spanje,
 een hand op 't hoofd en een op 't hart.

De metten trokken doodlang, trokken...

Hij wrocht met zooveel vlijt en vuur...
 Vast! Zijn arm lichaam moest verrokken,
 geradbraakt raken door den duur!...
 Den Prior scheen 't dat lieverlede
 de danser moe viel, ademkort...
 Ei!... Was hij daar niet uitgeleden?
 niet door zijn armen heengestort?...
 Toch rees hij op weer, polste en paaide
 zijn spieren voor een nieuwen toer...
 maar sloeg op eens zijn voorhoofd, draaide -
 en lag zijn lengte uit op den vloer...

De Prior rees omhoog en wilde
 zijn armen Tuimelaar ter hulp;
 maar lo! zijn hart en ziele trilde,
 want in een breede, gouden gulp

van starrelicht en zonnestralen,
 hij zag een visioen!... hij zag
 de maagd uit hare nisse dalen
 en toetreên waar de lijder lag.
 De rozen om haar voorhoofd gloeiden
 als glas, waarop een vlamme gloort,
 en lang, en wit als lelies, bloeiden
 haar handen uit de mouwen voort.

Doch al die pracht was maar een schaduw
 naast al die pracht en majesteit
 van haar gelaat, waarop een waduw
 van liefde en meelij lag gespreid:
 de weerschijn van haar moederziele. -
 Ze kwam nu bij den Tuimelaar;
 de Prior zag ze buigen, knielen,
 en met een vloeiende gebaar
 vol zelf en zorg een bane rapen
 van haar samijten sneeuw wit kleed,
 om van des Lijders hals en slapen
 de paarls te wisschen en het zweet.

Dan rees haar hand een roze pluiken
 uit haren tulband, liet den wijn
 en geur ervan den Broeder ruiken,
 om met dit frissche medecijn
 zijn doove geesten op te kwikken.
 Wijl zat op haren linkerarm
 het Kindeke met zoete bliken
 den gang te volgen en 't alarm;
 of met een lach en handjesdraaien
 boog het voorover om het haar
 en 't matte, koude voorhoofd te aaien
 van zijnen lieven Tuimelaar.

Maar hij, bedwelmd, werd van de roering
 geen zier gewaar. Gelukkig was 't!...
 Want om den troost en de vervoering,
 hij was 't bestorven, 'k peinze 't vast...
 Uit vroomheid sloeg nu voor een stonde
 de Prior de oogen neer - en toen
 hij weerom opkeek, lo! verzwonden
 was heel het schoone visioen!...
 Te vloer nog lag de moede Broeder,
 maar in de duistere altaarnis,
 stond weer... de zoete Roze-Moeder?
 neen!... stond de steenen beeltenis.

Op rees de Prior nu, te reede
 den tuimelaar ter hulp te gaan;
 maar voor hij nader was getreden,
 was zelf de Broeder opgestaan
 en stond al vóór de Beeltenisse,
 zijn handen vouwend en beschaamd:

- 'o Moeder! 'k laat u zelf beslissen,
 hoe mijn gedrag zij toegenaamd!...
 Ei! Dierf ik zoo mijn plicht verzaken?
 En sliep ik? sliep ik, waar gij stondt
 op uwen luien knecht te waken?...
 Lag ik daar slapende op den grond?
 Laat mij nog eens gena verwerven!
 en keer uw lieve karitaat
 niet af van mij... Ik zou 't besterven!
 Hoor! 't Koor is uit!... o Moeder, laat
 getroost mij heengaan!... En 'k zal weenen,
 tot ik uw liefde wedervind!' -

Hij boog beleefd - en ging dan henen
 en weende en snikte lijk een kind...

En ook de Prior weende tranen,
 toen weer hij naar de celle gong.
 Lo! niet van droefheid!... Gingt ge 't wanen?
 Want heel zijn blijde ziele zong:
 - 'Danst, al de bergen! danst, de boomen!
 de ceders op den Libanon!
 Als dageraad en morgen komen,
 de starren dansen voor de zon!
 Dans, koning David! dans voor de Arke
 met ephod, harp en buccina!
 Den Koning heil! Heil den Monarke!
 Hij kroont ons allen met gena!' -
 Nog zevenmalen sinds dien morgen
 zat Vader Prior op spioen
 in 't hoekske van de crypt geborgen;
 en 't zelfde, heilig visioen
 zag hij nog zevenmaal geschieden...

Dan liet hij eens den Tuimelaar
 op 't onverwacht bij zich ontbieden...
 Ei! wat verschoot van vrees en vaar
 de simple Broeder, toen hij hoorde:
 - 'De Prior roept u' - want hij wist,
 hij voelde 't binnenste dier woorden...

Zoo dacht hij nu: 'Het is beslist!...
 Nu ligt het wreede vonnis open!
 o Moeder, Goedertieren Vrouw,
 hoe kon ik toch ooit gaan verhoppen,
 dat u mijn spel behagen zou?
 mijn zotte dans, mijn dwaze toeren?
 Hoe dierf ik mijn hooveerdigheid
 en ijdlen zin zoo verre voeren
 en komen vóór uw majesteit
 met kinderspel en zotte kuren?

Wat zal ik zeggen, arme dwaas?
 Welaan, 'k laat u mijn lot besturen;
 spreek gij voor mij!... Helaas! Helaas!
 'k En weet niet wat er zal gebeuren!' -

Nu stond hij vóór des Prior's cel
 en klopte siddrend op de deure -
 en 'binnen' riep de kleine schel.
 Zoo ging hij binnen en meteenen
 dat hij den Prior zag, hij viel
 ter knieën en begon te weenen
 alsof hij brak in hart en ziel.
 Hij zuchtte: 'o Goede Vader, 'k rade,
 ik weet wat ge me zeggen gaat!
 Maar heb genade, heb genade!
 Ik smEEK het van uw karitaat.' -

De Prior zei: 'Rijs op en spreke
 uw hart de klare waarheid uit...
 Zie, over, 'k peinze, zeven weken,
 kwaamt gij bij ons hier aangeluid
 om als een kloosterling te leven;
 en nu?... Ik zoeke vruchteloos
 wat baat voor 't klooster gij kunt geven...
 En 'k vrage u, Broeder: Moet de roos
 de wesp en of de bieën voeden?' -

- 'Ei, lacy,' zei de Tuimelaar.
 'o Goede Vader, ik vermoedde
 maar al te wel dees droeve maar...
 Zoo moet ik 't klooster nu verlaten
 en weer gelijk een zwerveling
 gaan kunsten maken langs de straten...
 Dan, oorlof, Vader!... Laat één ding
 me vragen!' -

Maar de Prior zeide:

- 'Niet zoo, niet zoo!... Ik vraag alleen,
ik vraag en ik gebied u beide,
te zeggen wat voor 't algemeen
en voor uw eigen goed en bate
gij in het klooster hebt volbracht!...
Ik kan me niet geweten laten
wat gij toch uit te voeren tracht
en... waar ge zit bij koorgetijden...
Want... 'k heb u nooit in 't koor gezien!
Gij gaat dan met den ezel rijden?...
of visschen in de gracht misschien?'

Zoo ernstig klonken deze woorden,
zoo streng blonk Vader Prior's oog,
dat woord en oog als pijlen boorden
doorheen des Broeders ziel. Hij boog
zijn hoofd nu en zijn tranen vielen
bij droppels voor zijn voeten neer.
Hij snikte: 'Vader, laat me knielen
en 'k zal in waarheid voor den Heer
mijn zin en ziel u openbiechten...'

En toen begon hij 't gansch verloop
en heel zijn handel te betichten...

Maar luttel hield hij hart of hoop
het hangend vonnis te vermijden...

Dan, alle ding werd blootgelegd;
hij liet geen enkel punt terzijde;
al wat hij wist, heeft hij gezegd,
in waarheid, juist zooals het binnen
zijn hart zat. - Maar van 't visioen,
dat voorviel, toen, beroofd van zinnen,
hij uitlag op de steenen; toen
de Maagd met streelende gebaren
hem opwekte uit zijn duizeling, -

dat kon hij gaar niet openbaren;
 hem zelf was 't een verholen ding,
 waar hij geen letter van vermoedde.
 Dan, toen de zaak was uitverteld,
 hij zweeg, maar hield, het hart te bloede,
 des Priors knieën vast omkneld,
 en snikte van de groote schande.
 En weenend ook, de Prior boog
 voorover, lokte met zijn handen
 den armen Broeder weer omhoog
 en zei: 'Mijn Broeder-lief, hou vrede!
 Gij blijft bij ons, in 't klooster, hier!...
 Waar wij ons uur en hart besteden
 aan koorlied, zingen en brevier,
 gij, gij zult tuimlen lijk te voren...'
 En stille wenschte hij erbij
 zoodat de Broeder 't niet kon hooren:
 Ware alle monnik zooals gij!...

- 'Ei, Vader, tuimlen lijk te voren?...'

- 'Ja, tuimlen... Kom, 't is vespertijd!...
 Gij, naar den kelder... Ik, te kore!...
 En... dat ge mij indachtig zijt!' -

Te spreken van de vlijt, den iever,
 waarmeê de Broeder nu voortaan
 zijn plicht vervulde, - 'k zwijge liever!
 't Zou, peinze ik, al niet beter gaan
 dan 't zonnevuur met waterkleuren
 te schildren - en hebt gij al ooit
 zoo'n schilderkunste zien gebeuren?
 Wel zoo dan, 'k zegge 't ongetooid:
 Zoo vlijtig wrocht hij, dat op 't ende
 zijn hart ervan gebroken is...

Van tuimlen? - Ja! - Naar de legende
 gebeurde hem die jammernis,
 omdat het hem te zeere griefde,
 dat hij zijn zoete Lieve-Vrouw
 niet minnen kon met zulke liefde,
 waar hij ze mede minnen wou
 of waar ze zelf hem mede minde; -
 maar ook, zoo 'k peinze, omdat zijn hart
 door handgeloop en wervelwinden
 te veel, te fel verwrongen werd,
 totdat het eindelijk, uitgesleten,
 al zwakker klopte en zwakker gong...
 of dat een veer brede... of, 'k en wete,
 dat het uit zijn geradert sprong. -

Kortom, de Broeder lag te bedde.
 Hij was vol droefheid: niet zoo zeer
 omdat hem sap noch kruid zou redden,
 maar wel dat hij niet langer meer
 kon dansen en zijn rent afleggen.
 Ei! Dat hij zoo zijn vrome plicht
 en zijn beloften op moest zeggen!
 Toch, hij lag stil. Hij had gebiecht,
 Ons-Heer en 't Oliesel ontvangen...

Nu kwamen voor het lest vaarwel
 de monken door de lange gangen
 en traden bin de zieke-cel
 en knielden neder op de steenen...
 Met stille, zoete, stille stem,
 ze ruischten droeve, heilge threnen:

- 'Caelestis Urbs Jerusalem!
 Stad van geloof en liefde en hope,
 stad van verwachting en gena,
 zet al uw hooge deuren open

voor dezen pelgrim! Libera!...
 Verlos hem van de looze strikken
 en tel niet wat hij heeft misdaan!...
 Eleison! Laat voor zijn bliken
 uw licht en glorie opengaan!...
 Toen bad de Prior: 'Dulcis Jesu,
 'en gij, Maria-zoet, gedenk
 hoe deze Broeder loofde en prees u!...
 En weeg het schamele geschenk
 niet tegen 't hart op!' -

Lag de Broeder
 steeds roerloos, en zijn oog alleen
 ging van het kruishout naar de Moeder
 en dan weer naar het kruishout heen. -
 En lag hij schoon!... vol rust, vol vrede!
 Nooit is er dood zoo schoon geweest;
 soms lachte hij eens, ruischte een bede -
 en zoo vertrok zijn simple geest...

Maar op den stonde, dat hij verscheidde,
 de monken zagen, waar en trouw,
 een lichtglans door de celle glijden
 en in den glans de Lieve-Vrouw.
 Ei, peinst niet dat ik iets verbloeme
 of dat ik in parabel spreek...
 Ik zou de monken kunnen noemen
 met grafplaats en geboortestreek,
 die zouden 't visioen betuigen,
 is 't dat ze leefden. - Zagen zij
 de Moeder over 't bedde buigen,
 wijl harp, violen en schalmei
 met melodie de kamer vulden...
 Dan, op den stonde en stervenstijd,

ze nam de schoone ziel en hulde
 ze in 't vouwsel van haar rijk samijt...
 En toen viel 't visioen verloren...
 Wat baat nu dat ik u vertel
 de plecht van uitvaart, mis en koren,
 waarmeê de monken 't lest vaarwel
 en 't eeuwig wederzien bezongen?
 dat ik u zeg hoe ieder hart
 met vromen eerbied was doordrongen,
 toen 't lijk op 't hof gezonken werd?...
 En hoe ze zongen: 'Amen! Amen!'
 en blijde waren!...

Dit nog: toen
 de monken weer in 't klooster kwamen,
 hield Vader Prior een sermoen,
 waarin hij alles openbaarde
 en 't heel mysterie opensloeg,
 dat hij zoo lang in 't hart bewaarde,
 zoo lang al bin de ziele droeg.
 Voor tekstwoord had hij uitgekoren:
 - 'Geen zier van alles wat we doen
 voor Godes eere valt verloren!' -
 en daarop liep zijn heel sermoen...
 Peinst even met wat open oogen
 de monken ieder klank en woord
 uit Vader Prior's lippen zogen,
 toen, van 't begin ten einde voort,
 hij de tot nu geheime dingen
 en 't wonder bloot en barre lei;
 en, 't krek zooals een schilderinge
 met zijn gebaren teeknend, zei,
 hoe schoon de broeder danste, danste,
 en moede, viel, gelijk een stam;

en hoe de kelder eensklaps glanste
 vol licht; en hoe de Moeder kwam
 en bij den Broeder knielde en wischte
 zijn zweetend voorhoofd af; en hoe
 zij hem de zieke lippen frischte
 met rozengeur!...

Ten einde toe,
 de monken zaten zonder roeren;
 geen één had hand of iet verlegd,
 of zelfs geen adem durven voeren...
 Zoo schroomden zij de heilge plecht
 te storen!... Enkel brak het zwijgen,
 verzetten sommigen hun zaat,
 en moesten ze alle eens diep-doorhijgen
 toen Vader Prior zei: 'Nu, laat,
 o Broeders, mij de lesse trekken...
 Want alle wonder van den Heer
 moet ons tot les en leere strekken...
 Wij zijn op aarde om Godes eer
 en Godes naam vooruit te werken:
 Voor Godes glorie rijst alom
 de bouw van kloosters en van kerken;
 zingt beiaardlied; slaat klokgebom;
 ruischt bosch en loover; gaan de baren
 van zee en water op en neer!...
 Ja, gansch de schepping is één schare
 van zoete tongen voor den Heer!...
 Nu, 't vinkske blinkt zooals 't gevlekt is,
 en evenzoo het zingt zijn lied
 alnaar het van den Heer gebekt is...
 En daarom zegt de Heere niet:
 Ei, vinken! slaat als nachtegalen!...
 gij, muschje! fluit een merel na!...

noch zegt Hij tot de korenstale:
Gij, lijk een toren, rijs en sta!...
Neen! maar eenieder in zijn landschap,
elk vinksken op zijn eigen zet;
dat hij die luistert, in zijn hand klapp',
en hij die zingt, zijn tonge wett'!...

Eenieder dus naar eigen krachte
den Heer geloofd, gebenedijd!
in armoe deze, geen in prachte,
en allen in ootmoedigheid!...
De netels met hun fijne dorens;
de rozen met hun open lach:
de kerken met hun hooge torens;
de klokken met hun klepelslag;
de nobelman met zijn blazoenen;
de wever met zijn spoel en la;
de krijger met zijn veldklaroenen;
de landman met zijn ploeg en spa;
Job op zijn mesthoop, in bankroete;
Vorst Salomon in glorieglans;
en deze in bede, en gene in boete;
een ander weer met tuimeldans!...
Zoo love eenieder naar zijn krachte
den Heer!... hetzij in vreugd in smart,
in armoe, glorie, prul of prachte!...
maar allen met een zuiver hart!' -